

Latvijas Universitāte
Ģeogrāfijas un Zemes zinātņu fakultāte

RĪGAS PILSĒTAS
AINAVU TERITORIJU IZDALĪŠANA,
ANALĪZE UN NOVĒRTĒŠANA

PĀRSKATS

2009

Rīga

Ievads

Projekta "Rīgas pilsētas ainavu teritoriju izdalīšana, analīze un novērtēšana" izstrāde veikta 2009. gadā, lai nodrošinātu Eiropas ainavu konvencijas prasību īstenošanu Rīgā. Eiropas ainavu konvencija nosaka, ka valstīs, kuras pievienojušās un ratificējušās konvenciju:

1. atzīs ainavu par cilvēku dzīves vides būtisku daļu, cilvēku kopīgā kultūras un dabas mantojuma daudzveidības izpausmi un identitātes pamatu un nostiprinās to juridiski likumdošanā;
2. izstrādās un īstenos ainavu politiku, kuras mērķis ir ainavu aizsardzība, pārvaldība un plānošana;
3. izstrādās kārtību, lai sabiedrība, vietējās un reģionālās varas iestādes, kā arī citas ieinteresētās puses varētu piedalīties tādas ainavu politikas izstrādāšanā un īstenošanā, kas nodrošinās ainavu aizsardzību;
4. integrēs ainavu politiku reģionālajā un pilsētplānošanas politikā, kultūras, vides, lauksaimniecības, sociālajā un saimnieciskajā politikā, kā arī jebkurā citā politikā, kas tieši vai netieši var ietekmēt ainavas.

Projekta izstrādes **mērķis** ir sekmēt Rīgas pilsētai tipisko un unikālo ainavu saglabāšanu, apsaimniekošanu un ilgtspējīgu attīstību, pilsētas ainavas estētiskās, kultūrvēsturiskās un ekoloģiskās vērtības paaugstināšanu un pilsētas atpazīstamības palielināšanu.

Projekta izpildē tika izvirzīti šādi darba **uzdevumi**:

Projekta izpildē tika izvirzīti šādi darba **uzdevumi**:

1. Apkopot pieejamo publisko un zinātnisko informāciju par ES valstu pilsētu pieredzi ainavu aizsardzībā un ilgtspējīgā izmantošanā (pārskata 1. sadaļa).
2. Izstrādāt un nopamatot kritērijus Rīgas pilsētas tipisko un unikālo (augstvērtīgo) ainavu izdalīšanai (pārskata 2. sadaļa).
3. Izdalīt Rīgas pilsētā tipiskās un unikālās ainavas, atliekot tās kartē M 1 : 10 000 un katrai ainavai izveidojot pasi ar detālu informāciju pa ainavu, ņemot vērā citu pilsētu pieredzi (2. sadaļa un kartes pielikumā);
4. Veikt Rīgas pilsētas ainavu inventarizāciju, nosakot estētiski, kultūrvēsturiski un ekoloģiski augstvērtīgās ainavas. Minētās ainavas atlikt kartē mērogā 1 : 10 000 (pārskata 3. sadaļa n pielikumā ievietotajās estētiski, kultūrvēsturiski un ekoloģiski augstvērtīgo ainavu kartes.
5. Noteikt katrai identificētai augstvērtīgajai ainavai kvalitātes mērķi (pārskata 3. sadaļa).
6. Veikt iedzīvotāju un pilsētas viesu aptauju par Rīgas ainavām, kā pilsētas tēlu veidojošo faktoru (pārskata 4. sadaļa).
7. Izstrādāt priekšlikumus, kas ietver principus, pamatnostādnes un ieteikumu apbūves noteikumiem un citiem dokumentiem, ainavu aizsardzībai, pārvaldīšanai un plānošanai (pārskata 5. sadaļa)
8. Izdalīt estētiski degradētās ainavas un ainavas elementus un izstrādāt priekšlikumus to kvalitātes uzlabošanai (pārskata 6. sadaļa).

9. Izdalīt un kartē mērogā 1 : 10 000 parādīt augstvērtīgās skatu perspektīvas, kuras nākotnē vēlams saglabāt vai arī pilnveidot (informācija kartēs pielikumā).
10. Izdalot tipiskās, unikālās, augstvērtīgās ainavas un skatu perspektīvas, jāveic to fotofiksācija (fotogrāfijas pielikumā).
11. Veikt augstvērtīgo un degradēto ainavu sociāli ekonomisko apstākļu izvērtēšanu (informācija pārskata pielikumā).
12. Izdalīt pilsētas jutīgās ainavas, izmantojot šādus kritērijus (pārskata 7. sadaļa un kartes pārskata pielikumā):
 - ainavu kvalitāte;
 - saskatamība;
 - ainavas pieejamība.
13. Izvērtēt augstvērtīgās un degradētās ainavas vai atsevišķus ainavu elementus no zemes izmantošanas viedokļa (informācija pārskata pielikuma kartēs)
14. Noteikt nepieciešamo labiekārtojuma līmeni un raksturot nepieciešamos labiekārtojuma elementus publiski izmantojamām augstvērtīgajām ainavu telpām (pārskata 2. sadaļa)
15. Noteikt augstvērtīgo publiski pieejamo ainavu noturību pret plānoto slodzi (informācija pārskata 2. sadaļā).
16. Veikt ainavu kvalitātes faktora ekonomisko novērtējumu (pārskata 8. sadaļa).
17. Sniegt priekšlikumus augstvērtīgo un degradēto ainavu turpmākajai izmantošanai (informācija pārskata 2. sadaļā).
18. Izstrādāt rīcības pasākumus ainavisko vērtību uzturēšanai un apsaimniekošanai tādā stāvoklī, kas apmierina esošo un nākamo paaudžu materiālās un garīgās vajadzības (pārskata 5. sadaļa).

Projekta izpildē tika piesaistīti dažādi speciālisti: ģeogrāfi, arhitekti, ainavu arhitekti, pilsētas plānotāji, sociologi, ekonomisti, vides speciālisti, biologi un mežsaimnieki. Lai sasniegtu projektā izvirzītos mērķus, visā pilsētā tika veikta ainavu izdalīšana un kartēšana, izdalīto ainavu novērtēšana no estētiskā, ekoloģiskā un kultūrvēsturiskā viedokļa. Visas izdalītās ainavas tika apsekotas uz vietas un veikta to fotofiksācija. Ainavu robežas tika precizētas, izmantojot ortofotoainas.

Saturs

Termini un jēdzieni.....	6.
1. Eiropas un pasaules pilsētu pieredze ainavu inventarizācijā, aizsardzībā un ilgtspējīgā apsaimniekošanā.....	8.
1.1. Ainavu estētiskās kvalitātes novērtēšana.....	10.
1.2. Ainavas vizuālā jūtīguma novērtēšana.....	12.
1.3. Ekoloģiski vērtīgu ainavu izdalīšana.....	13.
1.4. Ainavu kultūrvēsturiskais vērtējums.....	17.
1.5. Ainavu aizsardzība un pārvaldība pilsētās.....	19.
2. Rīgas pilsētas tipisko un unikālo ainavu izdalīšanas kritēriji....	27.
2.1. Unikālās ainavas.....	27.
2.2. Tipiskas ainavas.....	42.
3. Estētiski, ekoloģiski un kultūrvēsturiski augstvērtīgo ainavu izdalīšana.....	96.
3.1. Estētiski augstvērtīgo ainavu izdalīšanas kritēriji.....	96.
3.2. Ekoloģiski augstvērtīgo ainavu izdalīšanas kritēriji.....	96.
3.3. Kultūrvēsturiski augstvērtīgo (izcilo) ainavu izdalīšanas kritēriji...	97.
4. Iedzīvotāju viedoklis par Rīgas pilsētas ainavu.....	98.
4.1. Iedzīvotāju viedokļa veidošanās par ainavu.....	98.
4.2. Rīgas iedzīvotāju aptaujas metodika.....	98.
4.3. Viedoklis par pilsētas ainavu.....	99.
4.4. Viedoklis par apstādījumiem kā nozīmīgu pilsētas ainavas elementu.....	106.
5. Principi, pamatnostādnes un ieteikumi apbūves noteikumiem un citiem dokumentiem ainavu aizsardzībai, pārvaldīšanai un plānošanai.....	111.
5.1. Principi.....	111.
5.2. Pamatnostādnes ainavu aizsardzībai, pārvaldīšanai un plānošanai...	120.
6. Estētiski degradētās ainavas un ainavas elementi.....	136.
7. Pilsētas estētiski jutīgās ainavas.....	138.
8. Ainavu kvalitātes faktora ekonomiskais novērtējums.....	139.
Literatūra un interneta resursi.....	143.

Pielikuma saraksts

1. Rīgas pilsētas unikālās ainavas (karte mērogā 1: 10 000).
2. Rīgas pilsētas tipiskās ainavas (karte mērogā 1: 10 000).
3. Rīgas pilsētas estētiski augstvērtīgās ainavas (karte mērogā 1: 10 000).
4. Rīgas pilsētas ekoloģiski nozīmīgās ainavas (karte mērogā 1: 10 000).
5. Rīgas pilsētas kultūrvēsturiski vērtīgās ainavas (karte mērogā 1: 10 000).
6. Rīgas pilsētas estētiski jutīgās ainavas, skatu punkti un skatu perspektīvas (karte mērogā 1: 10 000).

Termini un jēdzieni

Sakarā ar to, ka ainavu vērtēšanā un analīzē ir ļoti dažādas skolas, pārskata sākumā sniegti terminoloģijas skaidrojumi, kuri tiek pielietoti Rīgas ainavas vērtēšanas procesā un turpmāk izmantojami pilsētas politikas un plānošanas dokumentos.

Ainava (*landscape*) - teritorija, kā to uztver cilvēki, un kas ir veidojusies dabas un/vai cilvēku darbības un mijiedarbības rezultātā (Eiropas Ainavu konvencija).

Ainavas kvalitātes mērķis (*landscape quality objective*) - kompetentu publisko iestāžu formulētas sabiedrības vēlmes attiecībā uz apkārtnes ainavas raksturiezīmēm (Eiropas Ainavu konvencija).

Ainavu aizsardzība (*landscape protection*) - darbības, lai saglabātu un uzturētu ainavas ievērojamās un raksturīgās īpašības, kuras ir pamatotas ar tās mantojuma vērtību, ko nosaka šīs ainavas dabiskais veidols un/vai cilvēku darbība (Eiropas Ainavu konvencija).

Ainavu fragmentēšana (*landscape fragmentation*) - agrāk vienotas ainavas sadalīšana telpiski atdalītos mazākos plankumos.

Ainavas novērtēšana – vērtības piešķiršana atsevišķai ainavai, tās tipam vai elementam pēc konkrētiem kritērijiem.

Ainavu pārvaldība (*landscape management*) no ilgtspējīgas attīstības perspektīvas nozīmē darbības, lai nodrošinātu regulāru ainavas kopšanu ar mērķi virzīt un harmonizēt pārmaiņas, kuras rada sociālie, ekonomiskie un vides procesi (Eiropas Ainavu konvencija).

Ainavu plānošana (*landscape planning*) - konsekventi uz tālāku nākotni vērsta darbības, lai uzlabotu, atjaunotu vai radītu jaunas ainavas (Eiropas Ainavu konvencija).

Ainavas struktūras elements (*landscape element*): ir ainavas struktūrvienība - ainavas robežās ietilpstoša relatīvi homogēna morfoloģiska, funkcionāla vai ekoloģiska pamatvienība (tā var būt gan dabiska, gan cilvēku veidota).

Ainavu telpa - ainavu kopums, kurā apvienotas atsevišķas ainavas pēc noteiktām pazīmēm vai izmantošanas un/vai apsaimniekošanas prasībām.

Dabas attīstības teritorijas (*nature development areas*): teritorijas, kurās nepieciešams veikt ainavu atjaunošanu (daļēji dabisko mežu atjaunošanu, pļavu apsaimniekošanu utt.), lai nodrošinātu dabiskās izcelsmes ainavas funkcionēšanu.

Degradēta ainava (*degraded landscape*) ir nolaista, piesārņota (ķīmiski, estētiski) vai stipri pārveidota ekoloģiski, estētiski un kultūrvēsturiski vērtīga ainava, kas nespēj vairs pildīt tai sabiedrības uzliktās funkcijas.

Ekoloģiskie koridori (*ecological corridors*) - ainavas struktūras, kas nodrošina svaiga un vēsa gaisa ieplūšanu pilsētas centrā, iedzīvotāju rekreācijas, tanī skaitā velosipēdistu vajadzības un augu un dzīvnieku pārvietošanos starp atsevišķi izvietotiem biotopiem.

Ekoloģiskā ilgtspējība (*ecological sustainability*) - spēja laika gaitā saglabāt ekoloģiskās sistēmas vai procesu noturību, novēršot zaudējumus vai vides pasliktināšanos, tādējādi nodrošinot ekoloģisko procesu stabilitāti.

Ekoloģiski vērtīga ainava – ainava, kurai ir liela nozīme ainavu un bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā, mikroklimata veidošanā, ekoloģisko procesu nodrošināšanā, iedzīvotāju atpūtā un izglītošanā.

Ekosistēmu apsaimniekošana (*ecosystems management*): lēmumu pieņemšanas process zemes apsaimniekošanā, ievērojot labākās pieejamās zināšanas par ekosistēmas organismu kopumu un tajā notiekošajiem dabiskajiem procesiem.

Telpiskais elements (*spatial element*): jebkura mēroga relatīvi homogēna vienība ainavā (*Forman, 1995*)

Kultūrvēsturiskā ainava (*historical cultural landscape*): tā ir ainava, kas satur cilvēku veidotas vēsturiskās struktūras vai atsevišķu telpisko elementu kopu un kas ir vismaz 50 gadus veca.

Kultūrvēsturiski vērtīga ainava ir ainava, kas saistīta ar vēsturiskiem notikumiem un cilvēkiem, kas ir devuši nozīmīgu ieguldījumu valsts/vietas vēsturē vai iemieso īpatnējas tipa iezīmes, laika periodu vai celtniecības metodes vai reprezentē meistardarbu, augstu māksliniecisko vērtību, vai kopumā reprezentē nozīmīgu kompleksu, kura sastāvdaļām/ atsevišķiem elementiem pietrūkst individuālas īpatnības.

Tipiska ainava – ainava, kas raksturo noteiktus procesus, laikmetu vai arī ainavu tipu.

Unikāla ainava – par unikālu uzskatāma ainava (cilvēka vai dabas veidota), ja tā ir vienīgā vai viena no nedaudzajām šāda tipa ainavām valstī vai arī vislabāk saglabāta.

Vizuālā ietekme uz ainavu (*visual impact on landscape*) – fizikālās izmaiņas ainavā saistītas ar jaunām attīstības aktivitātēm (*Amir and Gidalizon, 1990*).

Vizuāli jutīga ainava ir ainava, kurā ieviestās pārmaiņas sabiedrība parasti ļoti jutīgi uztver.

Vizuāli augstvērtīga ainava ir noteiktas konsekvences, harmoniska, daudzveidīga un sakārtota ainava, kas vērotājam izraisa pozitīvas emocijas.

Zemes sega (*land cover*): zemes virsmas ekoloģiskais stāvoklis un biofiziskais izskats.

Zemes lietojuma veids (*land use*): cilvēku noteiktais zemes izmantošanas mērķis (piemēram, aizsargājamās dabas teritorijas, mežsaimniecībā izmantojamie meži, meža plantācija, tīrums, ganības, apdzīvotās vietas un citi).

Zemes apsaimniekošana (*land management*): veids, kādā attiecīgo zemi izmanto un pārvalda valsts, pašvaldības un juridiskas iestādes vai privātpersonas.

1. Eiropas un pasaules pilsētu pieredze ainavu inventarizācijā, aizsardzībā un ilgtspējīgā apsaimniekošanā

Ainava ir dabas, sociālo, humanitāro un mākslas zinātņu izpētes objekts un tāpēc tās interpretācija pasaulē ir ļoti atšķirīga un atkarīga no attiecīgā brīža kontekstuālā skatījuma un pētījuma mērķa (Tress et al., 2001). Ainavu izpētes virzieni parāda jēdziena „ainava” daudzveidīgo saturu. Kultūrģeogrāfi ainavu skata kā mentālu veidojumu ar simbolisku vērtību. Arhitekti, etnogrāfi un arheologi lielāku uzmanību pievērš dažāda veida cilvēka radītajām būvēm, celtnēm un pieminekļiem. Kultūras vēsturnieki un novadpētnieki uzlūko ainavu kā sabiedrības vēsturiskās attīstības redzamus lieciniekus. Biologi un ainavekologi pievērš uzmanību ekosistēmām un to kombinācijām (Arntzen, 2002). Atsevišķas zinātniskās konferences un zinātniskie raksti ir veltīti lauku un pilsētas ainavām, tādējādi uzsverot cilvēka dzīves vidi ar tai piemītošām savstarpējām atšķirībām.

E. V. Bunkše (1998) atzīst, ka kopumā ainavas jēdzienam ir raksturīgas divas atšķirīgas īpašības – viena izsaka cilvēka uztveri un fantāziju, cita - materiālu īstenību. Savukārt M. Vidgrens (*M. Widgren*) (2004) piedāvā izdalīt trīs šobrīd pastāvošus galvenos priekšstatus par ainavas jēdzienu:

- ainava kā skats, kas saistās ar attēlojumu, domu mentālu veidojumu, redzēšanas veidu;
- ainava kā institūcija, kas saistās ar paražu tiesībām, sociālo struktūru, sistēmu, zemes tiesībām un kā komunikācija, rīcības veids;
- ainava kā zeme, kā resurss, kas savukārt saistīts ar zemes izmantošanu, ražošanu un kapitālu.

Pirmais priekšstats ir salīdzinoši etnocentrisks un atbilst ainavai kā skata izpratnei. Tas cieši saistās ar kultūras un sociālo kontekstu. Otrs atbilst ģermāņu priekšstatam, kas vērsts ne tikai uz fizikālu vai taustāmu zemes atspoguļojumu, bet arī uz šīs zemes cilvēkiem un sociālām institūcijām, kas to pārvalda. Trešajā gadījumā ainava bieži tiek uzlūkota, lai apzīmētu zemi un veidus, kā to ir transformējis cilvēku darbs un kā tā kalpo kā pamats bioloģiskajai produktivitātei un bagātības uzkrāšanai. Vidgrens (2004) ierosina, ka, mūsdienās pētot ainavas, būtu jāņem vērā visi trīs iepriekš minētie priekšstati.

Pirms uzsāk ainavas inventarizāciju un novērtēšanu jābūt skaidram, kādam mērķim tas tiek darīts. Mērķis ir būtisks izvēloties metodi, kā veikt ainavu novērtēšanu, lai tas nebūtu nelietderīgs, darbietilpīgs un dārgs pasākums. Ainavas novērtēšanas mērķi var būt dažādi: teritorijas plānojuma izstrādāšanai, ainavu aizsardzības plāna sagatavošanai, mežu apsaimniekošanas plāna sagatavošanai, jaunas ekonomiskās darbības uzsākšanai, ietekmes uz vidi novērtējuma veikšanai, aizsargājamo teritoriju apsaimniekošanas nolūkos.

Ainavu aprakstīšanu un vērtēšanu pasaulē veic, lai izstrādātu valstu un pašvaldību telpiskās attīstības politiku un nodrošinātu vērtīgo ainavu saglabāšanu un degradēto ainavu renaturalizāciju vai arī attīstību. Ilgstoši kā viena no prioritātēm pasaulē un arī Eiropā dažādos politiskajos un attīstības dokumentos, kā arī ietekmes uz vidi novērtējuma procesā, ir bijusi ainavu ekoloģiskā vērtība, bet ainavu vizuālai kvalitātei ir pievērsta nepietiekoša uzmanība (Fry et al., 2009). Eiropas Ainavu konvencija veicina integrētu, ņemot vērā ainavas vizuālās, kultūras, ekoloģiskās un sociālās īpašības, pieeju ainavu vērtēšanā un plānošanā. Integrētu pieeju ainavu

vērtēšanā un izpētē ir uzsvēruši daudzi zinātnieki (Fry, 2001; Opdam et al., 2002; Tress et al., 2001, 2005, 2007; Wissen et al., 2008). Pilsētas ainavai, kā jebkurai mūsdienu ainavai piemīt vides vērtība kā ekosistēmas daļai; kultūras vērtība kā vietas vēsturiskai liecībai un transformācijām, kas ar to notikušas, vai īpašība, kas jāpētī un jāstudē, kura dod iedvesmu rakstniekiem un dzejniekiem; estētiskā vērtība – kā vizuālais un uztveres iespaids, kas veidojas caur gadsimtiem; sociālā vērtība – pieaugoša sabiedrības identitātes attēlošana (Guido, 1999).

Izmaiņas ainavās ietekmē cilvēka attieksmi pret to vērtību. Tas ir atkarīgs no sabiedrībā dominējošās vērtību sistēmas (Melluma, 1994; Palang et al., 1999). Ainava var tikt vērtēta gan kā dabas un kultūras komplekss (vai arī kā telpa un vide, ko veidojušas dabas un cilvēka mijattiecības), gan kā tiešs apkārtējās vides sajūtu atspoguļojums, un arī kā ekonomiskais resurss. Tātad ainava var tikt raksturota ar tās estētisko, ekoloģisko, ekonomisko (Bell et al., 2007) un kultūrvēsturisko vērtību. Estētiskā vērtība ir vairāk subjektīvs rādītājs, kas atkarīgs no cilvēka pieredzes, izglītības un citiem uztveri noteicošiem faktoriem. Atsevišķi pētījumi parāda, ka bieži vien cilvēkiem pastāv līdzīgas izvēles attiecībā uz dabiskām un scēniskām ainavām (Bell, 1999). Ekoloģiskā vērtība ietver sevī zinātniskus aspektus, tādus kā bioloģiskā un ģeogrāfiskā daudzveidība. Savukārt ekonomiskā vērtība ir saistīta ar ainavas izmantošanas iespējām indivīda vai sabiedrības labklājības celšanai, bet kultūrvēsturiskā vērtība ir saistīta ar noteiktu laikmetu, vēsturisku notikumu raksturojošu ainavu (Nikodemus u.c.; 1996; Stūre, 2004; Bell et al., 2007). Tiek izdalīta arī ainavas dzīves vides vērtība, kas saistīta ar tās kvalitāti, tās piemērotību dzīvei un darbam, respektīvi, cilvēka fizisko un mentālo labklājību, un kas ietver estētikas un vietas piesaistes un identitātes jautājumus (Melluma u.c., 2006). Ainava ir viens no faktoriem, kas līdzās izcelsmes, tradīciju, reliģiskām, lingvistiskām, politiskām un ekonomiskām saiknēm rada piederības sajūtu noteiktai vietai, kuru cilvēks apzinās vai kura viņam ir mājvieta (Sooväli et al., 2003, Zobena, 2005).

Kā rāda literatūras analīze, līdz šim integrēta pieeja ainavu analīzē galvenokārt izmantota lauku teritorijās, bet pilsētās relatīvi maz. Parasti pētījumos un arī pilsētās īstenotajos projektos atsevišķi ir vērtēta ainavu vizuālā, ekoloģiskā vai kultūrvēsturiskā kvalitāte.

Savstarpēja mijiedarbība starp būvēm un atvērto telpu, augiem un citu elementu kombinācijām veido pilsētas ainavu. Pilsētas ainavas vērtējumu pārstāv gan objektīvais, gan subjektīvais viedoklis (Guidelines, 2008).

1.1. att. Objektīvais un subjektīvais aspekts pilsētas ainavu vērtēšanā (Guidelines, 2008)

1.1. Ainavu estētiskās kvalitātes novērtēšana

Cilvēks uztver un izjūt ainavu, tajā pārvietojoties. Pārvietošanās gaitā ainava mainās telpiski, un šo maiņu cilvēks izmanto, lai orientētos tajā. Haotisku ainavu, kurā trūkst jebkādas sistēmas, ir grūti aptvert. Pētījumos par to, kā cilvēks uztver ainavu un kādai dod priekšroku, noskaidroti trīs uztveres aspekti, kuri liek cilvēkam dotu ainavu novērtēt kā pievilcīgu:

- noteikta konsekvence (sistēma, kopsakarības): ainava ir aptverama, skaidra un saprotama;
- sarežģītība: ainavā ir dažādi atšķirīgi komponenti, tās struktūra nav vienkārša;
- noslēpumainība: ainava uzreiz sevi neatklāj, atsevišķas tajā ietilpstošās sastāvdaļas un iekšējās sakarības ir slēptas un vērotājam tās jāatklāj (Bell, 1999, Bell, Nikodemus, 2000).

Ainavas estētiskā uztvere ir ļoti atkarīga no katra cilvēka individuālās pieredzes, dzīves stila, izglītības un pat profesijas. Tādēļ ainavas vizuālais vērtējums jebkurā gadījumā būs subjektīvs. To parāda arī zinātniskās publikācijas par urbanizētas ainavas vizuālās kvalitātes novērtēšanu, it sevišķi apbūvēto teritoriju, kas visbiežāk ir balstītas uz personisku viedokli, bet relatīvi maz uz objektīviem kritērijiem (Xiaolu, Asami, 2007). Kā atzīmē zinātniskajā literatūrā, cilvēkiem un organizācijām vienmēr ir nepatika pret subjektīvajiem pētījumiem un daudzos gadījumos estētiskā vērtējuma kartēs, kurās parādīts, ka viena vieta ir skaistāka par otru, cilvēki vai nu to pieņems vai arī pilnībā apstrīdēs, uzskatot to par nepatiesību.

Veicot ainavas vizuālo vērtēšanu, parasti rodas problēmas, kur vilkt robežu augstvērtīgai ainavai, jo parasti dabā šādas stingras robežas nepastāv. Lielākā daļa vizuālā novērtējuma metodes balstītas uz to, kā skatās uz novērojuma teritoriju un līdz ar to tiek vērtēts skats jeb aina. Galvenie kritēriji, uz kuriem balstīt ainavas vizuāli estētisko vērtējumu, ir skatu punktu pieejamība, ainavas pārskatāmība, kā arī subjektīvais ainavas kvalitātes vērtējums. Viena no lielākajām problēmām kvantitatīvo ainavu vērtēšanas metožu attīstībā ir specifisko ainavas elementu nozīmes novērtēšana ainavas kopskatā (Buhyoff and Riesenmann, 1979).

Objektīva metodoloģija ainavu vērtēšanā ir izmantota tikai atsevišķos zinātniskos darbos, kuros ir analizēta vēsturisko laukumu un tradicionālās apbūves vērtība saistībā ar ainavas fizikālo telpu un kompozīciju (Lichfield, 1988, Carter and Bramley, 2002, Coeterier, 2002, Ipekoglu, 2006). Amerikas pilsētās (Nasar, 1988) ainavu telpas novērtēšanā ir izmantoti perceptuāli (uztveres) indeksi, kas balstās uz trijām izvirzītajām prioritātēm: daudzveidība, atklātums un dabiskums, funkcionalitāte un kompozicionālā skaidrība.

Japānā, lai noteiktu pilsētas ainavas ietekmi uz zemes cenu, ir veikta apkārtējās ainavas un ielu ainavas vērtēšana. Metodika piedāvā dažādus ainavu vizuālos faktoros novērtēt ar punktiem (+1, 0, -1) (1.1. tabula). 1.1. tabulā minētajiem faktoriem tika pievērsta uzmanība, vērtējot arī Rīgas pilsētas ainavu.

1.1. tabula

Pilsētu ainavas vizuālā novērtēšana (pēc Xiaolu, Asami, 2007).

Faktori	Kritēriji	Punkti
A1. fasādes sienas nepārtrauktība	<ul style="list-style-type: none"> labi saskanīga vidēji saskanīga nesaskanīga 	+1 0 -1
A2. krāsu un materiālu atbilstība	<ul style="list-style-type: none"> harmonizē vidēji harmonizē neharmonizē 	+1 0 -1
A3. apbūves stila saderība	<ul style="list-style-type: none"> saderīga vidēji saderīga nesaderīga 	+1 0 -1
A4. ēku siluets	<ul style="list-style-type: none"> jumtu siluets ir kārtīgs un vizuāli pievilcīgs jumtu formas ir parastas horizonta ritms ir skaists ēku siluets ir haotisks 	+1 +1 +1 -1
A5. ēku apjoms	<ul style="list-style-type: none"> ēkas ir komfortablas un atklātas šauras un saspīests samocīts, neizteiksmīgs 	+1 -1 -1
A6. vizuāli pievilcīga veģetācija	<ul style="list-style-type: none"> veģetācijas formas ir tīklojumveidā veģetācija ir vizuāli nepārtraukta 	+1 +1
B1. veģetācija gar ēkām	<ul style="list-style-type: none"> veģetācija ir nepārtraukta veģetācija gar ceļiem ir telpiski saraustīta koncentrēta grupās 	+1 0 -1
B2. veģetācija atklātās vietās	<ul style="list-style-type: none"> parki un rotaļlaukumi ir labi apzaļumoti ielas ir bagātas ar kokiem zeme ir neapsaimniekota un nekopta 	+1 +1 -1
B3. trotuāru drošība	<ul style="list-style-type: none"> trotuāri ir patīkami trotuāri ir sliktā stāvoklī nelegālas stāvvietas traucē gājējiem 	+1 -1 -1
B4. ielu mākslinieciskais noformējums	<ul style="list-style-type: none"> ir skulptūras un strūklakas ir labs apgaismojums traucē uzbāzīga reklāma 	+1 +1 -1
B5. draudzīga ārtelpa	<ul style="list-style-type: none"> draudzīga un publiska izolētas, bez dzīvas atmosfēras 	+1 -1

Pilsētu ainavu vērtēšanā pastāv problēma, ka skati ir noslēgti un daudzos gadījumos ēku fasādes kvalitāte ir augsta, bet pagalms ir nolaists vai arī degradēts. Tāpēc pilsētu ainavu vērtību karšu sastādīšanā iesaka balstīties uz dabā eksistējošām skaidri nodalāmām telpām. Pilsētā parasti tā ir ainavu funkcionālā (katra ainava pilda savu funkciju) un morfoloģiskā (katru ainavu raksturo reljefs, zemes segums, ēkas) struktūra.

1.2. Ainavas vizuālā jutīguma novērtēšana

Ainavas vizuālo jutīgumu pret tajā ieviestajām pārmaiņām parasti novērtē ar trīs rādītājiem:

- ainavu kvalitāte;
- saskatāmība, uztveramība un atpazīstamība;
- ainavas pieejamība (Bell, Nikodemus, 2000).

Kevin Linčs (*Kevin Lynch*) savā grāmatā „Pilsētas tēls” (*Image of the city, 1960*), piedāvā jaunu grafisku leksiku pilsētu vizuālā tēla analīzei, kas reizē sniedz arī teorētisko pamatu vizuāli jutīgās ainavas izdalīšanai pilsētā. Viņš, pilsētas tēla aprakstīšanā, vērš uzmanību uz šādiem pilsētas elementiem:

- **„savienojumiem vai ceļiem” (*paths*)** – koridori, pa kuriem pārvietojas vērotājs, kuri savieno kādus objektus vai vietas; „kanāli”, pa kuriem notiek noteikta informācijas vai enerģijas plūsma. Tiem raksturīgs konkrēts virziens. Svarīgs elements ceļa identitātē ir fasāžu raksturs, bet apstādījumiem nav tik būtiska nozīme. Parasti ceļi ir ļoti svarīgi strukturāli veidojumi un kalpo kā galvenie satiksmes koridori;
- **„malas” vai „robežas” (*edges*)** (piemēram, apbūvētas teritorijas, mežmalas, krastmalas, dzelzceļš, automaģistrāle) – lineāri vai brīvi elementi, kurus vērotājs neuztver kā ceļus; robežas starp diviem elementiem, lineāri lūzumi, attīstības robežas, sienas. Norobežojumi var būt barjeras – vairāk vai mazāk caurskatāmas, kas noslēdz vienu rajonu no otra vai kalpo kā šuves, līnijas, kas saslēdz divus rajonus. Šādi robežu elementi, kas iespējams nav tik dominējoši kā ceļi, daudziem cilvēkiem ir svarīgi orientieri. Robežas parasti atdala divu veidu platības. Kā norobežojošs elements pilsētā minamas koku alejas gar ceļiem, jo koku stumbri veido stingri noteiktu līniju. Kokaugi var veiksmīgi veidot norobežojošus elementus, gan caurskatāmus, gan necaurskatāmus. Ar dažādu sugu kokaugiem iespējams panākt dažādus robežu efektus;
- **„rajoni” (*districts*)** – vidēji lielas līdz lielas pilsētas daļas, ņemot vērā pilsētas apjomus, tiem ir ikdienišķs, atpazīstams raksturs. Fizikālais raksturojums, kas sadala rajonus tematiskās vienībās, ietver dažādus komponentu veidus: tekstūru, telpu, formu, simbolus, apbūves tipu, izmantošanu, aktivitātes, iedzīvotājus, topogrāfiju u.c.;
- **„mezglu punkti” (*nodes*)** – stratēģiskas vietas pilsētas iekšienē, krustojumi, virzienu krustojanās vietas u.c. Mezglu punkti ir stratēģiski fokusēti. Tie ir nelieli punkti pilsētas tēlā, kaut gan patiesībā var būt lieli skvēri vai pat centra rajoni. Galvenās dzelzceļa stacijas gandrīz vienmēr ir svarīgi pilsētas mezglu punkti. Ne vienmēr mezglu punktam ir nepieciešami stipri, atpazīstami elementi. Mezglu punktiem, tāpat kā rajoniem, var būt intraverts vai ekstraverts raksturs;
- **„vietas iezīmes vai orientieri” (*landmarks*)** – ārīgas iezīmes – būves, zīmes un reljefa veidojumi un citi. Daži orientieri ir labi atpazīstami, parasti redzami no daudziem skatu punktiem, tie sniežas augstāk par pārējiem pilsētas elementiem. Tie simbolizē nemainīgu virzienu. Tie ir torņi, katedrāles, kalni u.c. Otra veida iezīmes pamatā ir lokālas, redzamas tikai ierobežotā telpā un no noteiktām vietām. Tās ir neskaitāmas zīmes, norādes, veikalu fasādes, koki,

ieejas mezgli un citas pilsētvides detaļas, kas piesaista vērotāja uzmanību (Lynch, 1960).

Kā vizuāli jutīgās ainavas pilsētā var izdalīt tās ainavas, kurās pulcējas vai arī šķērso liels skaits cilvēku. Par pamatu ņemot Kevina Linča izdalītos pilsētas elementus, šādā aspektā lielāka uzmanība jāpievērš savienojumiem vai ceļiem un mezglu punktiem.

Vizuāli jutīgs ir arī galvenais pilsētas tēlu veidojošais elements - pilsētas siluets. Tas paveras vietās, kur atsedzas tālas skatu perspektīvas uz pilsētu. Šīs vietas ir piebraucamie ceļi, tilti, estakādes, kā arī pilsētas siluets labi izceļas, ja vērotājs atrodas uz ūdens (upes, ezera vai citas ūdens tilpes), kas ieskauj vai šķērso konkrēto pilsētu. Lielo ūdeņu klātbūtne ir arī būtiska pilsētu īpašība, jo stipri nosaka to formu un ārējo izskatu.

Lai veidotos izteiksmīgs pilsētas siluets, svarīga loma ir pilsētas vertikālo elementu (orientieru) novietojumam un kompozīcijai. Kā svarīgākie vertikālie elementi pilsētā darbojas reljefa izteikti augstākās vietas – pauguri, uzkalni, kā arī augstākās būves – torņi, baznīcu torņu smailes, augstceltnes, tilti, pārvadi u.c. Izteikti vertikālie elementi ir mūslaiku utilitārās būves un torņi: apsildīšanas iekārtu skursteņi, augstsprieguma vadu torņi, ūdenstorņi. Vertikālajiem elementiem jābūt dominantēm, jo pretējā gadījumā blīvs vertikālo elementu bloks (piemēram, daudzstāvu dzīvojamu ēku masīvs) veido neizteiksmīgu, vienmuļu un monotonu pilsētas siluetu. Ja ir nedaudz izteikti vertikālie elementi, tad tie dod orientācijas pieturas punktus no ārienes, kā arī no daudzām vietām pilsētas iekšpusē.

1.3. Ekoloģiski vērtīgu ainavu izdalīšana

Relatīvi daudz zinātnisko publikāciju ir par pilsētas ainavām ekoloģiskā skatījumā. Lielāka uzmanība šajās publikācijās ir pievērsta dabas teritorijām, parkiem un citām ar bagātīgu veģetāciju klātām platībām, tanī skaitā ģimenes dārziņiem (Mazzotti un Morgenstern, 1997, Jim, 2004), kā arī bioloģiskajai daudzveidībai un dabas ainavu fragmentācijai (Mörtberg, Balfors, Knol, 2007, Solon, 2009). Zinātniskajās publikācijās ir uzsvērts, ka publiskie parki un privātie dārzi pilsētās spēlē noteicošo lomu bioloģiskās daudzveidības nodrošināšanā un saglabāšanā, kā arī piedāvā pilsētvidei ievērojamus ekosistēmu pakalpojumus (Bolund & Hunhammar, 1999; Crane & Kinzig, 2005, Gaston et al., 2005).

Tradicionāli **ainavas ekoloģiskā novērtējuma** kritēriji ir šādi:

- daudzveidība – teritorija ir vērtīgāka, ja ir lielāka sugu, to dzīvesvietu, augu sabiedrību, augāja tipu pārstāvniecība teritorijā;
- dabiskums – jo ekosistēma mazāk pārveidota, jo augstāka vērtība;
- lielums (platība) – no divām līdzīgām teritorijām augstāk tiek vērtēta tā, kurai ir lielāka platība, jo tā ir stabilāka, tai ir augstākas pašregulācijas iespējas;
- tipiskums – raksturo attiecīgā reģiona, ģeobotāniskā rajona veģetāciju, augu sabiedrības, sugu daudzveidību pārstāvniecību teritorijā;
- retums – sugu, to sabiedrību un biotopu sastopamība noteiktās robežās: pagastā, rajonā, reģionā, valstī u.c.;

- stabilitāte – raksturo dabas ekosistēmu pašatjaunošanās spējas, noturīgumu pret vides izmaiņām;
- novietojums, ekoloģiskā vienotība – jo lielāks dabisko ekosistēmu īpatsvars blakus pieguļošajās platībās, jo vērtīgāka konkrētā teritorija;
- potenciālā vērtība – norāda, cik lielā mērā var tikt paaugstināta teritorijas vērtība, veicot konkrētus apsaimniekošanas pasākumus vai ļaujot teritorijai attīstīties dabiskā ceļā;
- migrācijas ceļi – liela nozīme ir teritorijām, kas kalpo par augu un dzīvnieku migrācijas ceļiem.

Daudz kompleksākus pilsētas zaļo telpu vērtēšanas kritērijus ir izstrādājuši Zviedrijas Nacionālā mājojā, celtniecības un plānošanas padome (Boverkert,1992). Tā rekomendē pilsētas zaļās struktūras vērtēt pēc šādiem kritērijiem:

- publiskā pieejamība jeb to nozīme rekreācijā gan organizētai, gan neorganizētai;
- bioloģiskā daudzveidība;
- iekļaušanās pilsētas struktūrā;
- kultūras identitāte un kultūrvēsturiskā nozīme;
- nozīme pilsētas vides kvalitātes uzlabošanā (ietekme uz lokālo klimatu un gaisa kvalitāti);
- nozīmē, kā bioloģiskajam sorbentam attīrot grunts un ūdens tehnisko piesārņojumu.

Tas nozīmē, ka pilsētā līdztekus ainavas nozīmes bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā relatīvi lielu uzmanību ainavu ekoloģiskā vērtējumā jāpievērš ainavas nozīmei mikroklimata uzlabošanā, trokšņa un ķīmiskā piesārņojuma samazināšanā un iedzīvotāju atpūtas nodrošināšanā. Minēto pieeju pārskata autori izmantoja, nosakot arī Rīgas ainavu ekoloģisko vērtību.

Berlīnē, veicot zemes seguma inventarizāciju, pie zaļajām un atvērtajām ainavām pieskaita šādus zemes lietojuma veidus:

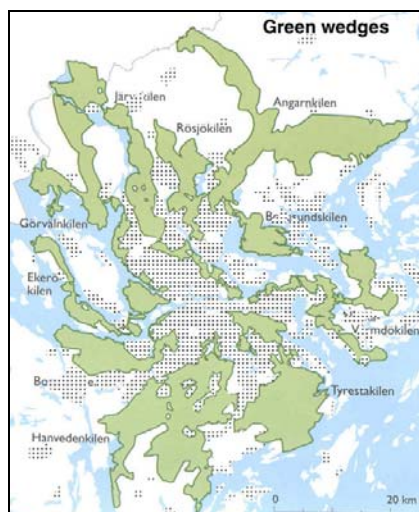
- mežus;
- pļavas un ganības;
- lauksaimniecības zemes;
- parkus / zaļās platības;
- pilsētas skvērus un laukumus;
- kapsētas;
- mazdārziņus;
- brīvās (neapbūvētās) platības;
- kempingus;
- sporta laukumus / āra peldbaseinus;
- kokaudzētavas un dārzniecības.

Apstādījumu un zaļās teritorijas tiek vērtētas pēc to pieejamības un izmantošanas iespējām iedzīvotāju atpūtā. Atvērtās telpas pēc to pieejamības Berlīnē tiek grupētas šādi:

1. Publiski atvērtās teritorijas pie dzīvesvietas – minimālais lielums 0,5 ha, platība uz vienu iedzīvotāju – 6 m², tiešā ietekme – 500m.
2. Pilsētas nozīmes atvērtās teritorijas:
 - rajona un mikrorajona nozīmes parks - minimālais lielums 10 ha, platība uz vienu iedzīvotāju 7m², tiešā ietekme - 1000m.
 - pilsētas nozīmes parks – minimālais lielums 50 ha, platība uz vienu iedzīvotāju 7m², tiešā ietekme 1500m.

Atvērtās teritorijas pie dzīvesvietas - (*near-residential open space*) – tieši saistītas ar dzīvojamo rajonu. Tās ir viegli sasniedzamas un atrodas nelielā attālumā (5-10 min gājiena attālumā) no iedzīvotāju dzīves vietas. Tās lielākoties paredzētas īslaicīgai atpūtai vai atpūtai pēc darba. Tā kā šis atvērto teritoriju tips atrodas tuvu mājokļiem, tam ir liela nozīme mazāk mobilo iedzīvotāju atpūtā (bērniem, vecākiem cilvēkiem, cilvēkiem ar kustību traucējumiem), kā arī nodarbinātiem cilvēkiem, kam tādejādi ir iespēja brīvajā laikā neilgi atpūsties ārā. Īslaicīgai atpūtai un atpūtai pēc darba parasti pietiek ar nelielu teritoriju (pat 0,5 ha).

Pilsētas nozīmes atvērtās publiskās teritorijas (*near – development open space*) - ietver visas zaļās teritorijas, kas lielākas par 10 ha un paredzētas ilgākai atpūtai (daļējai vai visas dienas atpūtai). Tādēļ prasības platības un iekārtojuma daudzveidības ziņā ir lielākas. Pilsētas nozīmes atklātās teritorijas, kas lielākas par 50 ha tiek pieskaitītas augstas kvalitātes atvērtām teritorijām ar daudzveidīgām funkcijām un pilsētas nozīmes atpūtas vietām (piem., zooloģiskais dārzs). Pilsētas nozīmes atvērtajām teritorijām vienlaicīgi jāpilda arī dzīvesvietām tuvu atvērto teritoriju funkcijas.

1.2.attēls. Stokholmas zaļās struktūras kartoshēma (<http://www.cf.ac.uk/...>)

Pilsētas zaļo struktūru iekļaušanās pilsētas telpiskajā struktūrā tiek vērtēta atkarībā no tā, kā parki, mežaparki, krastmalas, ģimenes dārziņi un citas zaļās struktūras iekļaujas pilsētas vienotā zaļā tīklojuma struktūrā. Piemēram, Stokholmā starveida urbānā attīstība ir izveidojusi zaļo ķīļu struktūru starp apdzīvotām vietām un satiksmes zonām (1.2.attēls), kurus veido parki, dabiskās zaļās teritorijas, skvēri un

ielu apstādījumi un citas dabas un apstādījumu teritorijas. Lokālo zaļo struktūru (<http://www.sbk...>) veido mazāko parku tīkls, parku joslas, dabiskās teritorijas un brīvās teritorijas pie mājām un darbavietām. Zviedrijas galvaspilsētas centrā ķīļi iestiepjas vismaz 500m plati (Stockholm..., 1998). To galvenā funkcija ir nodrošināt zaļo koridoru turpināšanos un ekosistēmu funkcionēšanu, nodrošinot kultūras un zinātniskās vajadzības, kā arī izmantošanu rekreācijā un gaisa kvalitātes uzlabošanā.

Ķīļi tiek iedalīti divās kategorijās (Stockholm..., 1998): vērtīgie centri (*value centres*) un ķīļu areāli (*wedge areas*). Šie ķīļi savstarpēji ir savienoti ar zaļām saiknēm. Ekskursiju teritorijas ir *value centres*, kas ir izvietojušās tik tālu, ka nav iespējams tās sasaistīt ar ķīļu sistēmu. Ķīļu sistēmai ir arī jūtīgie - vājie posmi. Dažas no ķīļu iekšējām daļām ir saposmotas ar ceļiem vai apbūvi. Visvairāk tā ir vietās, kur to mazākais platums ir mazāks par minimālajiem 500 m. Tas nozīmē, ka ne vienmēr viena dabas un apstādījumu teritorija ir savienota ar zaļo struktūru ar citu dabas un apstādījumu teritoriju un šajā vienotajā „zaļajā struktūrā” pastāv pārrāvums.

Vērtīgo centru mērķis ir rādīt plašas turpinošās teritorijas, kurās ir dažādas gadījuma rakstura dabiskas vērtības – sociālas, zinātniskas, kultūras. Tās parasti ietver visas (pilnīgas) ainavas ar mežiem, kultūrzemēm un ezeriem, pēc iespējas dažādāku dabisko vidi, kurās ir augstāka bioloģiskā daudzveidība. Mērķis – tām jābūt vismaz 3 km² pēc platības, viegli pieejamām ekskursijām, kultūras, zinātniskajām vajadzībām.

Ķīļu areāliem nav tāda nozīme kā vērtīgajiem centriem. Taču to izvietojums un izmantošanas iespējas ir svarīgas rekreācijai (bieži trūkst augstas zinātniskās vērtības). Visciešāk un vairāk ieskaitās ķīļu teritorijas ir vienīgās zaļās zonas, kas saglabājušās Stokholmas centrālajā daļā.

Jūtīgās - vājās zonas (*weak zones*) - ķīļu daļas, kuru platums ir mazāks par 500 m. Parasti tajās ir augsts trokšņa piesārņojuma līmenis, ko rada apkārtējā transporta satiksme. Taču, ja buferzonas platums ir 500 m, tad minimālajam ķīļa platumam jābūt aptuveni 1,5 km, kas dod relatīvi maz izmainītu centrālo ķīļa daļu. Dabiskās teritorijas, kas tiek iekļautas jutīgajās zonās, parasti ir ļoti safragmentētas, un līdz ar to zūd to bioloģiskā vērtība. Šīs zonas parasti ir daudz jutīgākas arī pret antropogēno slodzi.

Pārtrauktās zonas (*severed wedges*) - attiecas uz teritorijām ķīļos, kuras tiek attīstītas, bet, kur saistība starp dažādām ķīļu daļām ir jāpastiprina.

Zaļās saites (*green links*) - ķīļu struktūras apgabalā ir pārsteidzoši labi saglabāta un aizsargāta, tomēr tā nenodrošina laterālo ķīļu sasaisti. Ir divas atšķirīgas, plašas zaļās joslas Stokholmas reģionā: viena Stokholmas ziemeļdaļā, otra – dienviddaļā. Abas no tām atrodas aptuveni 25-30km no reģiona centra (Stockholm..., 1998). Nozīme – rekreācijai, dzīvnieku un putnu migrācijai, bioloģiskajai daudzveidībai.

Stokholmā lielākā daļa dabas un apstādījumu teritoriju pieder pašvaldībai (80%), apmēram 10% pieder valstij, 1% baznīcai un pārējās teritorijas privātpašniekiem. 19. gs. sākumā pilsēta nopirka lielu daļu zemes pašvaldības robežās mājokļu un rekreācijas teritoriju attīstībai. Vēlāk jau pilsēta iegādājās arī zemes no citām pašvaldībām ārpus pilsētas robežām. Pašlaik valsts saņem katru gadu aptuveni 200 000 eiro no pilsētas, lai valsts varētu apsaimniekot tās īpašumā esošo 900 hektārus dabas pamatnes teritorijas (Egerō, 2004).

Šefildā (*Sheffield*, Liebritānija) zaļās struktūras pamatā ir lineārie parki gar upes ielejām, kas savieno pilsētas perifēriālos rajonus ar pilsētas centrālajiem

rajoniem. Lai nodrošinātu atklāto telpu pieejamo ikvienam iedzīvotājam 10 minūšu gājiena attālumā ir izveidota „zaļo salu” sērija, kas samērā vienmērīgi izkaisīta pilsētas apbūves teritorijās. Šefildas attīstības plānā ir noteikts, ka jaunas apbūves gadījumos, ja tā aizņem vairāk kā 1 ha lielu platību, attīstītajam vai zemes īpašniekam tiek pieprasīts 10% no zemes platības veidot kā publisko telpu. Šādā veidā pašvaldība nodrošina publisko telpu apsaimniekošanu privātīpašumā, tās neatpērkot no fiziskām vai juridiskām personām. Privātīpašnieks apsaimnieko publisko telpu piecus gadus un pēc tam teritorijas apsaimniekošanu pārņem pašvaldība. Atsevišķos gadījumos publisko telpu apsaimniekošanu nodrošina no valsts izveidotajiem speciālajiem fondiem. Parasti šos fonda līdzekļus izmanto jaunu publisko telpu izveidošanai, bet ne esošo apsaimniekošanai vai rekonstrukcijai.

Šefildā ir izveidots pilsētas domes parku, mežu un lauku teritoriju dienests, kas apsaimnieko minētās teritorijas vadoties no vietu kategorijas, kuru nosaka Vietu kategoriju stratēģija (*Sheffield City Councils Site Categorisation Strategy*). Publiskās telpas kategorijās tiek iedalītas pēc šādiem kritērijiem: nozīmīguma, pieejamības un ekonomiskā izdevīguma attīstībai.

1.4. Ainavu kultūrvēsturiskais vērtējums

Novērtējot ainavas kultūrvēsturisko vērtību, jācenšas ainavā atklāt kultūras, vēstures, arheoloģijas, estētiskās, simboliskās, etnoloģiskās, ekonomiskās un sociālās vērtības. Lai to varētu noteikt, ir jāņem vērā vēsturiskie apstākļi, kādos ir veidojusies ainava.

Dānijas Meža un dabas aģentūra ir izstrādājusi kultūrainavu novērtēšanas kritērijus (Stūre, 2004). Šie kritēriji izstrādāti, lai noteiktu, kura konkrētā ainava ir atzīstama par vērtīgāku. Kultūrainavu novērtēšanas kritēriji ir šādi:

- unikalitāte – par unikālu uzskatāma tāda kultūrainava, ja tā ir vienīgā vai viena no nedaudzajām šāda tipa kultūrainavām valstī, vai arī vislabāk saglabāta;
- vietējā nozīme – kultūrainava ir nozīmīga nevis valstī, bet gan tikai konkrētā reģionā;
- raksturīgums – kultūrainava var raksturot noteiktu tipu (piem., muiža, ciems), laikmetu (piem., atspoguļo zemnieku apmešanos viensētās), ekonomisko formāciju vai ģeogrāfisku areālu;
- savdabīgums – rāda, cik labi kultūrainava atspoguļo reģionam specifiskās īpašības (reģionam raksturīgās vai savdabīgās īpašības);
- saglabāšanas pakāpe – šis kritērijs rāda gan vēsturiskās struktūras kopējo, gan atsevišķu vēsturisku elementu tehnisko stāvokli;
- funkcionālais statuss – ar šo kritēriju novērtē teritorijas vai tās elementu funkcionālo situāciju (piem., vai konkrēta ēka vēl joprojām darbojas atbilstoši tās uzcelšanas mērķim);
- autentiskums – šis kritērijs saistīts ar kultūrainavas aizsardzības pakāpi un oriģinālo funkciju;
- vēsturiskums – atklāj kultūrainavas vērtību pēc vēsturiskiem ziņu avotiem, kas sniedz informāciju par pagātni;

- identitāte – kultūrainava kā nozīmīga nacionālās, reģionālās vai lokālās identitātes nesēja;
- iespaidīgums – rāda, vai vide izraisa cilvēkos emocijas un pastiprina saites starp cilvēku un viņa apkārtni;
- izziņa jeb stāsts – kultūrainava var atspoguļot specifiskus dzīves apstākļus kādā laika posmā, līdz ar to tā kļūst nozīmīga, atklājot vietas vēsturi;
- dažādība – kultūrainavas spēja pārstāvēt vairākas atšķirīgas tēmas (piem., vieta dzīvošanai, atpūtai, kā arī tā ir nozīmīga ekoloģiskajā ziņā);
- homogenitāte – tā var būt saistīta ar kultūrainavu, kas parāda īpašus vēsturiskos apstākļus;
- saskaņotība ar dabas vidi – šis kritērijs piemērojams tām kultūrainavām, kur apdzīvotās vietas un zemes izmantošanas sistēmas skaidri atklāj dabas apstākļus.

Nacionālo parku dienests ASV izdala četrus kultūrainavu tipus:

1. Vēsturiskas īpaši veidotas (plānotas/ projektētas) ainavas (*historic designed landscapes*) – ainavas, kuras radītas apzināti. Tās veidotas/projektētas vai izvietotas saskaņā ar projektēšanas/ dizaina principiem vai konkrētu stilu, vai tradīciju, kur šāda ainava var būt nozīmīga ainavu arhitektūrā. Nozīmīga loma ir estētiskajām vērtībām, novērtējot īpaši veidotās/ projektētās ainavas (*designed landscapes*). Šī tipa ainavas parasti ir atpazīstamas un samērā vienkārši novērtējamas. Tām var būt rakstiskā dokumentācija, pat sākotnējais plāns un būvniecības datums vai arī šādas ainavas var būt „izveidotas uz vietas” – neprofesionāli, bez īpaši sastādītiem plāniem. Jebkurā gadījumā ainavai būtu jāreprezentē nozīmīgs princips, teorija vai ainavu stila dizains. Integritāte/ viengabalainība (*integrity*) var tikt vērtēta, atsaucoties uz oriģinālo dizainu, atzīmējot ievējumus/ traucējumus un trūkstošos elementus, paturot prātā dinamisko dzīvo veģetāciju (tās iespējamo mainību). Pie šī tipa ainavām var tikt pieskaitīti dārzi, kapsētas, alejas un plānotas apdzīvotas vietas.

2. Vēsturiskās vietējas (vietēji veidojušās) ainavas (*vernacular landscapes*) – šādas ainavu veidošanās nosaka to izmantošana - cilvēka darbība vai cilvēka dzīves rezultāts, un šādas ainavas atspoguļo fiziskos apstākļus un ikdienas dzīves kultūras iezīmes. Šī tipa ainavas parasti aizņem lielas platības ar proporcionāli nelielu ēku skaitu un ēku/ būvju struktūrām. Šajā ainavu tipā dominē lauksaimniecības ainavas, tomēr šajā tipā var tikt iekļauti arī izrakteņu ieguves rajoni, rūpniecības/ industriālie kompleksi un transporta tīkli. Tas ir izaicinājums novērtēt šī tipa ainavu, jo tām nav sākotnējo plānu, ar kuru palīdzību varētu veikt salīdzināšanu ar pašreizējo/ mūsdienu ainavas situāciju, bieži trūkst un atšķiras robežas un var būt grūti noteikt vietējo identitāti. Šī ainavu tipa piemēri: lauksaimniecības teritorijas, rūpniecības kompleksi, transporta tīkli un derīgo izrakteņu ieguves ainavas.

3. Etnogrāfiskās ainavas (*ethnographic landscapes*) - ietver dabas un kultūras resursus (kurus cilvēki asociē ar etnogrāfiju), kas var tikt definēti kā mantojuma resursi. Kaut arī tiem ir jāsastāv no materiālām/ taustāmām īpašībām, šīm ainavām var piemist ievērojamas nemateriālās kvalitātes. ASV valsts reģistra ziņojumā nr. 38 ir sniegtas vadlīnijas par tradicionālās kultūras īpašumiem, kas var pretendēt uz etnogrāfiskas ainavas statusu, šādas ainavas var būt, piemēram, mūsdienu/ jauno laiku

apmetnes, svētvietās un nozīmīgas topogrāfiskās pazīmes. Šīs ainavas var iekļaut arī atsevišķas komponentes, piemēram, ceremoniju vietas.

4. Vēsturiskas vietas (*historic site*) - tās ir vietas, kas asociējās ar vēsturiskiem notikumiem, personām, vai to darbību, kur vieta pati par sevi ir ar vēsturisku, kultūras vai arheoloģisko vērtību. Tās parasti ir maza mēroga, relatīvi vienkāršas ainavas, gan arheoloģiskie resursi vai ekstensīvas/ plašas platības, kur norisinājušies vēsturiskie notikumi, var aptvert lielākas teritorijas. Papildus arheoloģiskām vietām, tiek pieskaitītas arī vietas, kas saistītas ar svarīgiem notikumiem vai indivīdiem, piemēram, kaujas, dzimšanas vieta/ dzimtene vai ceremoniju vietas.

Kultūrainavas kvalitātes vērtēšanas viens no galvenajiem kritērijiem ir tās integritāte. Novērtēt ainavas integritāti var būt grūti, jo tas ir saistīts ar dinamiskām un sarežģītām kultūras un dabas resursu savstarpējām attiecībām. Integritātes elementi jāpiemēro visiem vēsturiskajiem īpašumiem, bet īpaši ir jāidentificē apsvērumi, kas attiecas uz ainavas rakstura izmaiņām. Būtiskākie integritātes aspekti ir šādi: atrašanās vieta/ lokācija, dizains/ kompozīcija, vide/ apkārtnē, apdare, sajūtas un asociācijas.

1.5. Ainavu aizsardzība un pārvaldība pilsētās

Kā rāda dažādu zinātnisko publikāciju un plānošanas dokumentu analīze Eiropā līdz šim relatīvi maz ir praktisku piemēru pilsētas ainavu aizsardzībā un pārvaldībā. Lielāka pieredze ainavu aizsardzībā ir uzkrāta Vācijas pilsētās, kur daudzviet ir izstrādāts ainavu plāns (*Landchaftsplan*), kurā tekstuāli definētas un grafiski parādītas prasības un rīcības, lai sasniegtu dabas un ainavu aizsardzības mērķus teritorijas plānošanas līmenī. Dabas un ainavu aizsardzības mērķi ir integrēti teritorijas plānojumā.

Piemēram, Mīnhenē atvērto ainavu telpu attīstībā ir paredzēts:

- zaļo atvērto telpu saglabāšana un to kvalitātes uzlabošana, ņemot vērā to vēsturisko nozīmi;
- izmantošanas iespēju uzlabošanu visām sociālajām grupām;
- zaļo un gājēju ielu akcentēšanu, lai orientētos vecpilsētā un lai veidotu uzskatāmu saikni ar apkārtējiem pilsētas kvartāliem;
- zaļo laukumu saglabāšanu perimetrālās apbūves iekšienē, ievērojot ekoloģiskos apsvērumus;
- plakano jumtu apzaļumošana;
- atvērto pagalmu veidošana, kur tas no kultūras un vēsturiskā viedokļa ir īpaši svarīgi un tas ir iespējams.

Praktisko zaļo teritoriju pārvaldību Mīnhenē veic Būvniecības departamenta Dārzu nodaļa, kas šobrīd apsaimnieko 2300 ha zaļo teritoriju, un 110 000 koku uz ielām. Tā pārvalda dažādas programmas, kas veltītas zaļo platību palielināšanai. Šo programmu ietvaros iedzīvotāji saņem finansiālu atlīdzību:

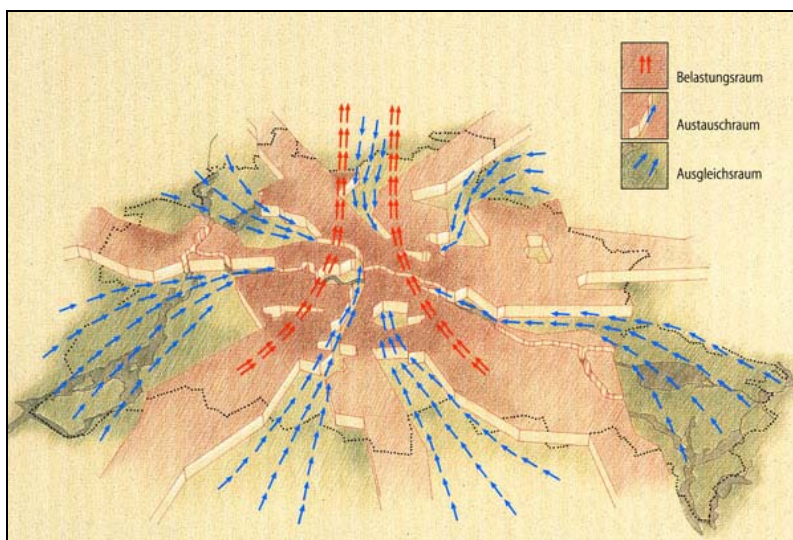
1. Pagalmu un priekšdārzu apzaļumošana:
 - Pagalmos, kas mazāki par 300 m², saņem 50 Euro piemaksu par 1m² apzaļumošanu, tomēr ne vairāk kā 50 % no izmaksām;

- Pagalmos, kas lielāki par 300 m², saņem 35 Eiro piemaksu par 1m² apzaļumošanu, tomēr ne vairāk kā 50 % no izmaksām;
2. Apbūves intensitātes samazināšanā:
 - 35 Eiro par m², tomēr ne vairāk kā 30 % no izmaksām;
 3. Fasāžu apzaļumošana:
 - 50% no stādu izmaksām;
 - 25% no aizsargtīklu izmaksām;
 4. Jumtu apzaļumošana:
 - Līdz 15 Eiro par apzaļumotu m², bet ne vairāk kā 50% no izmaksām.

Berlīnē 1990. gadā ir pieņemta **ainavu aizsardzības programma** (*La Pro*), kurā uzsvars ir likts uz ekosistēmu un vides aizsardzību, ainavu vizuālās vērtības paaugstināšanu, biotopu un sugu aizsardzību un ainavu izmantošanu rekreācijā un atklāto telpu pieejamības palielināšanu (<http://www.stadtentwicklung.berlin.de/umwelt/umweltatlas/eia506.htm>). Izdalītajās ainavu zonās un rajonos ir formulētas prasības un rīcības dabas un ainavu daudzveidības saglabāšanai, kā arī atvērto telpu pieejamības palielināšanai. Dokumentā izvirzītie uzdevumi, mērķi un prasības ir jāņem vērā izstrādājot un saskaņojot teritorijas plānojumus.

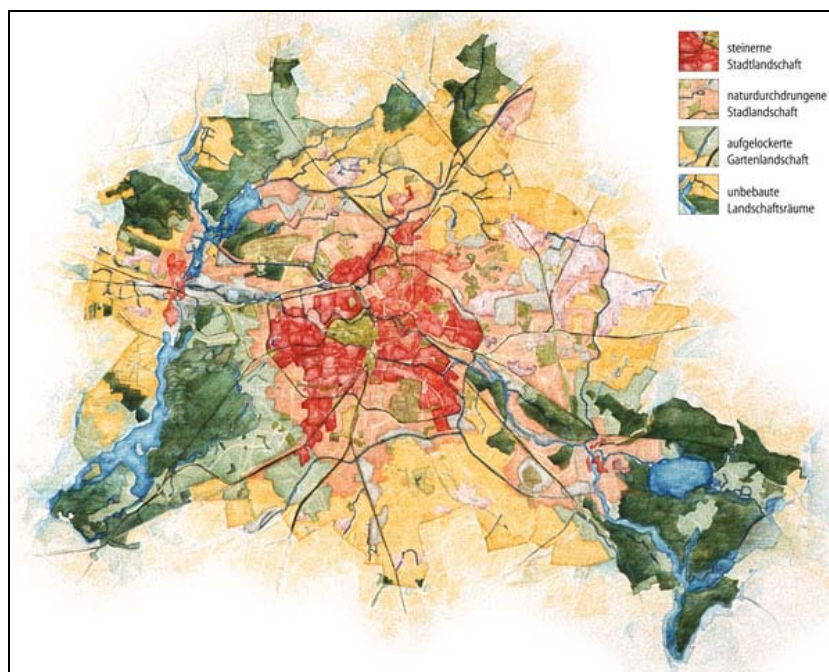
Programma sastāv no vairākām sadaļām:

1. **Dabas sabalansētība un vides aizsardzība.** Šajā sadaļā ir izdalītas teritorijas, kuras ir nozīmīgas gaisa, augsnes un ūdens kvalitātes nodrošināšanā. Minētā sadaļā paredzēts, ka pilsētas klimatu ietekmējošos koridoros (1.3. att.) nav pieļaujama blīva apbūve. Kopumā klimatu ietekmējošās ainavas aizņem 75% no Berlīnes teritorijas. Liela uzmanība pievērsta augšņu aizsardzībai un augšņu aizsardzības ainavas te aizņem 25% no Berlīnes teritorijas.

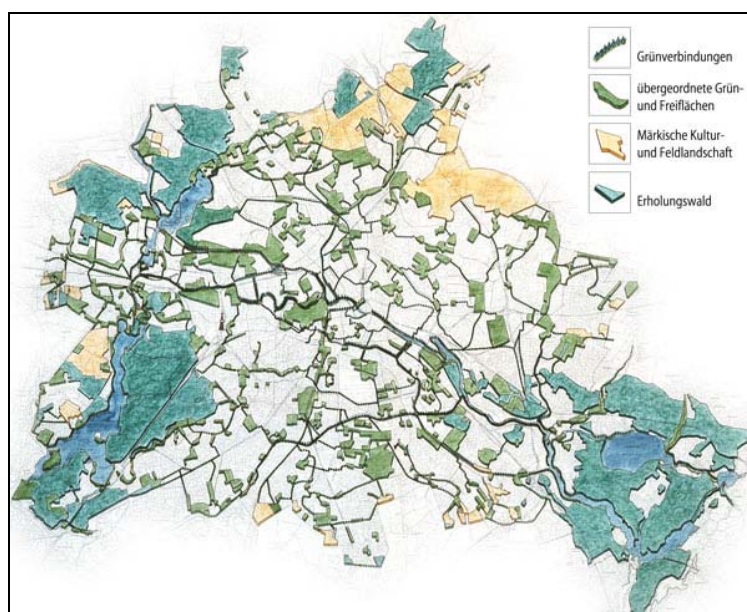
1.3.att. Berlīnes klimatu ietekmējušās gaisu apmaiņu zonas
<http://www.stadtentwicklung.berlin.de/umwelt/landschaftsplanung/lapro/ru/plaene/karteluftaust.shtml>

1. Otrā sadaļa **ainavu aizsardzības programmā** ir veltīta sugu un biotopu aizsardzībai (1.4. att.). Šajā sadaļā ir parādītas ne tikai esošās sugu un biotopu ziņā vērtīgās ainavas, bet arī perspektīvās.

1.4. att. Berlīnes bioloģiski vērtīgās ainavas
<http://www.stadtentwicklung.berlin.de/umwelt/landschaftsplanung/lapro/ru/plaene/karteluftaust.shtml>

2. Trešā sadaļa programmā ir veltīta **atvērtajām ainavu telpām** (1.5. att.), kuras iedzīvotāji izmanto atpūtā. Nozīmīgākie uzdevumi atvērto telpu attīstībai ir šādi:
- pilsētas dzīvojamo rajonu atvērto telpu pieejamības un kvalitātes paaugstināšana;
 - iekšējā un ārējā parku loka pilnveidošana, uzlabojot un izveidojot jaunus zaļos un parku stādījumus;
 - zaļo ceļu pilnveidošana, kas savienotu pilsētas atvērtās telpas citu ar citu vai arī tās ar piepilsētu (Berlīnē ir izstrādāti 20 šādu zaļo ceļu plāni);
 - pieejamības ūdeņiem un ūdens malu labiekārtošanas līmeņa paaugstināšana;
 - atvērto telpu labiekārtošanas līmeņa pilsētas dzīvojamajos rajonos pilnveidošana.

1.5. Berlīnes zaļo stādījumu tīkls

<http://www.stadtentwicklung.berlin.de/umwelt/landschaftsplanung/lapro/ru/plaene/karteluftaust.shtml>)

3. **Kompensācijas sadaļa.** Minētā sadaļa veltīta kompensējošo pasākumu izstrādāšanai, ja gadījumā pilsētai attīstoties tiek zaudētas vērtīgas zaļās teritorijas. Kā kompensācijas teritorijas, attīstot parkus, tiek izmantotas bijušās rūpniecības zonas un degradētās teritorijas.

2006. gadā Berlīnē tika pieņemta ainavu plāna rokasgrāmata (*Handbuch der Berliner Landschaftspläne*). Rokasgrāmatas mērķis ir sekmēt ainavu plāna ieviešanu. Kā redzams, Berlīnē ar ainavu plānošanu un pārvaldību saprot pilsētas vides kvalitātes uzlabošanu, bioloģiski vērtīgo ainavu saglabāšanu un attīstību, kā arī atklāto telpu pieejamības un to labiekārtošanas līmeņa paaugstināšanu.

Vācijā daudzās pilsētās ir izstrādātas ļoti nozīmīgas pilsētu lielmērogu dzīvojamās apbūves ainavu attīstības programmas. Piemēram, programma „Sociālā

pilsēta”, kuras mērķis ir transformēt neattīstītus pilsētu kvartālus dzīvei labiekārtotos un pievilcīgos pilsētu rajonos. Šajā programmā uzmanība ir vērsta uz pagājušā gadsimta 60.-80. gados celtajām ēkām, kuras 20. gs. beigās un 21.gs. sākumā sāka pamest ģimenes ar augstu un vidēji augstu ienākuma līmeni. Paneļu māju ēkas Vācijā paliek arvien mazāk apdzīvotas. Programma „Sociālā pilsēta” ir domāta galvenokārt lielpilsētu perifēriālajiem mikrorajoniem, kā arī nelielām pilsētām, kur dzīvo vidēji 8300 iedzīvotāji, piemēram, Marcānā (*Marzahn*) un Lihtenbergā. Marcānā pēdējos gados programmas „Sociālā pilsēta” ietvaros ir modernizēta puse no paneļu ēku apbūves. Ēkas ir siltinātas un pelēkās ēku fasādes ir ieguvušas košu krāsojumu. Mikrorajonu revitalizācija notiek pēc vienota projekta, kas ietver ēku fasāžu atjaunošanu, apstādījumu ierīkošanu un arī automašīnu novietošanu. Vācijā lielpaneļu dzīvojamās apbūves modernizācijā ir dažādas pieejas, piemēram, Berlīnē pēc arhitekta Volfs R. Aizenrauta vadībā daudzstāvu dzīvojamās ēkas tiek transformētas trīs un četru stāvu ēkās, kas paredzētas iznomāšanai. Kotbusas pilsētā Tehniskās Universitātes projekts paredz paneļu apbūves saudzīgu nojaukšanu un tās elementu atkārtotu izmantošanu. Vairākās citās Vācijas pilsētās, piemēram, Hemcinā, dominē paneļu apbūves pilnīgas nojaukšanas projekti (www.moskau.diplo.de/Vertretung/moskau/ru/04/Publikationen/Sozialpolitik/Datei_Staedte_property=Daten.doc)

Kā rāda literatūras analīze (Seam, 1995), vēsturiski zaļo koridoru nozīme pilsētas ainavā ir mainījusies. Sākotnēji zaļie koridori tika veidoti estētiskajām un rekreācijas vajadzībām. Galvenie elementi zaļo koridoru struktūrā bija parki, sasaistot tos vienotā sistēmā. Šo sistēmu veidojot, mērķis bija palielināt dabiskās vides lomu blīvi apbūvētā teritorijā. Tad sekoja nākošais zaļo koridoru idejas attīstības posms, kurā, kā viena no prioritātēm bija nodrošināt brīvu pārvietošanos zaļā vidē starp automašīnu intensīvo kustību, bet pašlaik galvenais mērķis ir samazināt iedzīvotājiem psiholoģisko spriedzi, kā arī mazināt izplūdes gāzu piesārņojumu un slāpēt autotransporta radīto troksni. Līdz ar to aizvien vairāk zaļās joslas tiek veidotas abpus automaģistrālēm.

Atsevišķas aktivitātes Eiropas ainavu konvencijas ieviešanā ir vērojamas arī citās Eiropas pilsētās. Korkā (*Cork*) Īrijā ir veikta ainavu izpēte un, balstoties uz tās rezultātiem, attīstības plāns ietver prasības pilsētas ainavu: upju ielejas, viskija ražotnes ainavas, skatu un skatu perspektīvu un atklāto telpu saglabāšanai (<http://www.landscape-forum-ireland.com/annbogan.pdf>).

Korkā ainavu studijās (*Cork City Landscape Study*, 2008), izmantojot SVID analīzi, vērtīgākajām ainavām noteiktas stiprās puses (piemēram, atklāta telpa, upes koridors, skati no ainavas un skati uz ainavu, vēsturiskās ēkas), vājās puses (automašīnu novietošana gar ielām un ietvēm, ēku ugunsdrošais mūris nosedz skatu uz upes ieleju u.c.), iespējas (palielināt koku daudzumu atklātā ielejas daļā, nodrošināt jaunu autostāvvietu ierīkošanu u.t.t.) un draudi (attīstība piekrastē var traucēt gājējiem pārvietošanos gar upi u.c.). Balstoties uz SVID analīzi, katrai vērtīgajai ainavu telpai ir izstrādāta attīstības stratēģija.

Ņūkāstlā (*Newcastle*) ir izstrādāta parku un atvērto telpu stratēģija (*Parks and Green Spaces Strategy, Background Paper, Green Spaces...Using Planning: Assessing Local Needs and Standards*, 2004). Minētajā dokumentā, balstoties uz parku un atvērto telpu vispusīgu inventarizāciju un analīzi, izstrādātas rekomendācijas parku un publisko telpu attīstībai.

Daudz vairāk iestrādes, salīdzinot ar Eiropas valstīm, pilsētu ainavu plānošanā un apsaimniekošanā ir ASV, Kanādā un Austrālijā. Te sevišķi liela uzmanība veltīta kultūrvēsturiskās ainavas saglabāšanai un attīstībai pilsētā. **Kanādā** (<http://www.ns.ec.gc.ca/udo/spa4.html>) pagājušā gadsimta 60. – 70. gados kā kultūras mantojumu parasti izprata senas ēkas un pieminekļus. Pēdējās desmitgadēs izpratne par kultūras mantojumu ir paplašinājusies, ietverot aspektus, kas būtiski visas nācijas, sabiedrības vai ģimenes identitātei, tai skaitā ainavu. Atsevišķas celtnes nozīme pilsētas struktūrā tiek vērtēta dažādu elementu kompleksā – kultūras ainavā. Tādēļ šobrīd pilsētās mēdz izdalīt vēsturiskos apgabalus - celtnu grupas, ielas, kvartālus. Arī Viktorijas pavalstī **Austrālijā** (http://heritage.vic.gov.au/Heritage_Landscapes/HV_Landscape.pdf) noteikts, ka kultūrvēsturiskajā novērtējumā jāietver:

1. Apkārtējās vides konteksts - vietas ģeogrāfija un topogrāfija, ainavas reljefa raksturojums, konfigurācija 3 dimensijās, ūdenstece, agrāk eksistējošu dabisko īpašību pazīmes (piem., veģetācija).
2. Robežas - skats, perspektīva, kas veido ainavu, apkārtējā teritorija, ainavu elementu kompleksi, objekti un vērtības, kas atrodas zem zemes – piem., arheoloģiskie objekti.
3. Vietas un/vai objekta vēsturiskā attīstība - zemes lietojuma veids un izmantošanas vēsture, kultūras tradīcijas, attīstības periodi, kas ietekmējuši attiecīgo objektu, ainavu.
4. Elementu izvietojums - elementu telpiskā saistība, organizācija, proporcijas starp ēkām, ainavas elementiem, celiņi, takas.
5. Elementi - dabiskā un introducētā veģetācija, īpašie eksemplāri, ēkas, iekļaujot to piebūves, tilti, skulptūras, pieminekļi, nožogojumi, celiņi, takas, klintis, akmeņi, veidoti vai dabiski ūdens objekti, arheoloģiskais mantojums zemes virsmas līmenī un zem tā.
6. Īpaši faktori, kas nosaka pētāmās vietas kultūrvēsturisko nozīmi - salīdzinājums ar līdzīgiem objektiem, nozīmīguma pakāpe (lokālais, reģionālais, valstiskais līmenis).

Kleitonā (*Clayton*) ASV Misūri štātā ainavu plāna vadlīnijas ietver informāciju par pilsētu, koku inventarizācijas datus, koku stādījumu izvietojumu un pasākumus koku aizsardzībai.

Mississaugā (*Mississauga*) (http://www5.mississauga.ca/pdfs/Cultural_Landscape_Inventory_Jan05.pdf) Kanādā, balstoties uz UNESCO definējumu par kultūras ainavu, ir veikta ainavu izdalīšana un vērtēšana, kā arī izstrādāti mērķi un rīcības to tālākai saglabāšanai un attīstībai.

Visas kultūrainavas, veicot to inventarizāciju, šajā projektā tika iedalītas 7 tipos:

- AG (*agricultural landscapes*) – lauksaimniecības ainavas;
- HS (*historical settlements and landscapes*) – vēsturiskās apmetnes/ apdzīvotās vietas un ainavas;
- IND (*industrial landscapes*) – industriālās ainavas;
- INS (*institutional landscapes*) – iestāžu/ institucionālās ainavas;
- NA (*natural landscapes*) – dabas ainavas;
- PA (*parks and other urban landscapes*) – parki un citas pilsētainavas;

- RES (*residential landscapes*) – dzīvojamās ainavas.

Lai iekļautu ainavu vērtīgo ainavu sarakstā, katrai vietai ir jāpiemīt vienai vai vairākām unikālām vai atšķirīgām iezīmēm/ elementiem, kas ļautu to atšķirt no citām vietām un ainavām pilsētā. Kritēriji ir balstīti uz šādu dalījumu:

1. Ainavas vide (*Landscape environment*):

- Gleznainuma/ skata un vizuālā kvalitāte (*Scenic & Visual Quality*);
- Dabiskā vide (*Natural Environment*);
- Dārzkopības interese (*Horticultural Interest*);
- Ainavas dizains/ kompozīcija, tips un tehnoloģiskā interese (*Landscape Design, Type & Technological Interest*).

2. Apbūvētā vide:

- Estētiskā un vizuālā kvalitāte (*Aesthetic & Visual Quality*);
- Saskanīgs/ sakritīgs ar pirmskara (II Pasaules kara) laika apkārtni (*Consistent Early Pre World War II Environs*);
- Saskanīga/ atbilstoša līmeņa/ mēroga apbūves elementi (*Consistent Scale of Built Features*);
- Unikāli arhitektoniskie elementi/ ēkas, būves (*Unique Architectural Features/Buildings*);
- Noteiktās/ iekļautās mantojuma struktūras (*Designated Structures*).

3. Vēsturiskās asociācijas:

- liecina/ demonstrē stilu, modes tendences/ virzienu vai paraugu/ veidu (*Illustrates a style, trend or pattern*);
- tieša saistība ar ievērojamu personu vai notikumu (*Direct Association with Important Person or Event*);
- ilustrē svarīgu sociālās vai fiziskās attīstības posmu (*Illustrates An Important Phase of Social or Physical Development*);
- demonstrē nozīmīga projektētāja/ dizainera darbu (*Illustrates the Work of An Important Designer*).

4. Citi / dažādi (*Other*)

- vēsturiska vai arheoloģiska interese (*Historical or archaeological interest*);
- unikālas, izcilas iezīmes/ elementi/ interese (*Outstanding features/ interest*);
- nozīmīga ekoloģiskā interese (*Significant ecological interest*)
- pieminekļa vērtība (*Landmark value*).

Mississaugas ainavu inventarizācijas datu bāze satur informāciju par konkrētu vietu un arī vietas fotoattēlu. Vietas apraksts sniedz pamatojumu un īss izklāstu

attiecībā uz jautājumiem, kas padara īpašu vietu vērtu iekļaušanai datu bāzē. Dažām vietām var būt plašs vietas apraksts, kamēr citām var būt tikai izpildītas apraksta pamatprasības - atrašanās vieta un nozīme. Vietu attēli ir iekļauti kā vizuālais uzskates materiāls konkrētās vietas datu informācijai. Ilgtermiņā šie attēli varētu kļūt par nenovērtējamu līdzekli, kas atspoguļotu/ dokumentētu vietas izmaiņas laika gaitā.

Atsevišķās Eiropas pilsētās ainavu kvalitātes nodrošināšanai ir izstrādātas pilsētvides dizaina vadlīnijas vai standarti, piemēram, Edinburgā „*The Edinburgh Standards for Urban Design*” (2003). Šajos standartos ir atrunātas prasības urbānajai videi pilsētas un lokālā mērogā, kā arī atsevišķi atrunātas noteiktas prasības ielu un publisko telpu dizainam.

Kā redzams, tad pasaulē ainavu attīstības plāni pilsētā ir ar ļoti atšķirīgu saturu, bet lielākā daļā pilsētu prasības ainavu saglabāšanā un attīstībā tiek ieviestas ar teritorijas plānojuma un/vai vadlīniju palīdzību.

2. Rīgas pilsētas unikālo un tipisko ainavu izdalīšanas kritēriji

Eiropas ainavu konvencijā uzsvērts, ka dalībvalstīm, kas pievienojušās Eiropas ainavu konvencijai, nepieciešams identificēt ainavas visā tās teritorijā, novērtēt tās, ņemot vērā to īpašās vērtības, ko tām ir piešķirušas ieinteresētās puses un sabiedrība. Līdz šim Rīgas pilsētā dažādos dokumentos augsta vērtība ir piešķirta Rīgas vēsturiskā centra panorāmai un siluetai, skatu perspektīvām uz Rīgas vēsturisko centru, kā arī skatiem pāri Daugavai. Tomēr Rīgā nav veikta visaptveroša ainavu novērtēšana, piešķirot tām noteiktu vērtību. Viens no risinājumiem ainavu vērtēšanā ir novērtēt to unikālītāti un tipiskumu. Minēto vērtējumu parasti izmanto pilsētas vai lauku teritorijas savas ainavas unikālītātes parādīšanā, piemēram, tūristu un arī iedzīvotāju piesaistīšanā, kā arī plānojot pilsētas attīstību, lai ainavas pārveides procesā netiktu pārveidoti tās vērtību veidojošie elementi.

2.1. Unikālas ainavas

Ainavas unikālītāti var skatīt dažādos telpiskos mērogos: pilsētas, valsts, reģiona, Eiropas un pasaules mērogā. Veicot Rīgas ainavas inventarizāciju, kā atskaites mērogu izvēlējamies Eiropas un Baltijas jūras reģiona mērogu. Par unikālu uzskatāma ainava (cilvēka vai dabas veidota), ja tā ir vienīgā vai viena no nedaudzajām šāda tipa ainavām reģionā vai Eiropā vai arī tā ir vislabāk saglabāta. Rīgā **Eiropas mērogā** unikālas ainavas izdalītas, par pamatu ņemot Eiropas pilsētu pieredzi, kā arī ekspertu vērtējumu. Unikālām pilsētas ainavām piemīt augsta kultūrvēsturiskā vērtība un tās raksturo Latviju un/vai Rīgu, tās vēsturi un kultūru. Rīgas pilsētā varam izdalīt sešas Eiropas mērogā unikālas ainavas:

1. Vecpilsētas ainava;
2. Centrāltirgus paviljonu ainava;
3. Jūgendstila arhitektūras ainava (Alberta ielas ainava);
4. Balasta dambja apbūves ainava;
5. Brāļu kapu ainava;
6. Etnogrāfijas brīvdabas muzeja ainava.

Vecpilsētas ainava (*apzīmējums kartē UEI*)

(autentiski vēsturiskā vecpilsētas daļa, ietverot Rīgas pili)

Raksturojums:	saglabājusies neskarta viduslaiku un vēlāko laiku pilsēt būvnieciskā struktūra un būves. Vecrīgas ainavas siluets un panorāma skatos no Daugavas, Pārdaugavas, tiltiem un Zaķu salas, kas starptautiski atzīti kā Eiropas kultūras mantojums.
Izdalīšanas kritērijs:	Eiropas mērogā labi saglabājusies vēsturiskās feodālās pilsētu ainavas struktūra un dizains.
Estētiskais vērtējums:	Estētiskā vērtība ļoti augsta. Vērtība: šaurās, bruģētās Vecpilsētas ielas, ēku fasādes ritms, jumtu ainava, pilsētas siluets un panorāma.
Ekoloģiskais vērtējums:	Ekoloģiskā vērtība ļoti zema, jo lielas platības nosegtas ar cieto segumu, blīva apbūve, maz stādījumu.
Kultūrvēsturiskais vērtējums:	Kultūrvēsturiskā vērtība ļoti augsta. Iekļauta UNESCO pasaules kultūras mantojuma sarakstā. Vecpilsētas ainavas kultūrvēsturisko vērtību veido pilsēt būvnieciskais plānojums, atsevišķas ēkas un ēku grupas un to arhitektoniskās detaļas, siluets.
Sociālekonomiskais vērtējums:	Sociālekonomiskā vērtība ļoti augsta. Pilsētā nozīmīga tūrisma un rekreācijas attīstībā.
Ainavu degradē vai degradācijas riski	Vecpilsētas ainavai neraksturīgu jaunu ainavas elementu (ēku) izbūve. Atsevišķu ēku sliktais tehniskais stāvoklis. Transporta līdzekļu novietošana vecpilsētā.
Ainavas kvalitātes mērķis	Kultūrvēsturiski un estētiski augstvērtīga funkcionējoša pilsētas telpa, kurā dominē vēsturiskās vērtības un aura, kas piesaista viesus no visas pasaules. Ainavas kvalitātes primārais mērķis ir kultūrvēsturiskās vides saglabāšana.
Rīcība mērķa sasniegšanai	<ul style="list-style-type: none">• Rīgas vēsturiskā centra saglabāšanas un attīstības plāna īstenošana.• Rīgas iedzīvotāji iesaka ainavas vizuālā tēla daudzveidošanā izmantot ziedu kompozīcijas.• Kā prioritāti Rīgas vēsturiskā centra ainavas kvalitātes uzlabošanā, noteikt degradēto teritoriju un graustu savešanu kārtībā.• Ierobežot automašīnu novietošanu vecpilsētā.

Centrāltirgus paviljonu ainava (*apzīmējums kartē UE2*)

Raksturojums:	Dirižabļu angāru ainava.
Izdalīšanas kritērijs:	Vienīgā pasaulē dirižabļu angāru ainava.
Estētiskais vērtējums:	Estētiskā vērtība zema (iedzīvotāju vērtējumā). Zemo vērtību nosaka apkārtnes piesārņojums ar sadzīves atkritumiem.
Ekoloģiskais vērtējums:	Ekoloģiskā vērtība ļoti zema, jo lielas platības nosegtas ar cieto segumu, blīva apbūve, maz stādījumu.
Kultūrvēsturiskais vērtējums:	Kultūrvēsturiskā vērtība ļoti augsta. Iekļauta UNESCO pasaules kultūras mantojuma sarakstā.
Sociālekonomiskais vērtējums:	Sociālekonomiskā vērtība ļoti augsta. Ainavas pamatfunkcija ir tirgus funkcija, tomēr liela nozīme arī tūristu piesaistē.
Ainavu degradē vai degradācijas riski:	Piesārņojums ar sadzīves atkritumiem.
Ainavas kvalitātes mērķis:	Kultūrvēsturiski nozīmīga un sakopta ainavu telpa. Ainavas kvalitātes primārais mērķis ir ainavas estētiskās kvalitātes paaugstināšana, saglabājot ainavas vēsturiskos objektus.
Rīcība mērķa sasniegšanai:	<ul style="list-style-type: none">• Tirdzniecības saglabāšana un tirdzniecības ārtelpas sakārtošana.• Atkritumu apsaimniekošanas pilnveidošana.• Tirdzniecību vietu funkcionālās un estētiskās kvalitātes paaugstināšana.

Jūgendstila arhitektūras ainava (*apzīmējums kartē UE3*) (Alberta ielas ainava)

Raksturojums:	Jūgendstila ēku apbūve, kas nosaka ainavas raksturu.
Izdalīšanas kritērijs:	Uzskata, ka liels ēku skaits un daudzveidība padara Rīgu par Ziemeļeiropas jūgendstila galvaspilsētu. Izdalītā ainavu telpā koncentrētas lielas Rīgas jūgendstila arhitektūras vērtības.
Estētiskais vērtējums:	Estētiskā vērtība augsta. Vērtība: jūgendstila ēku bagātīgi rotātais fasāžu ritms.
Ekoloģiskais vērtējums:	Ekoloģiskā vērtība zema, jo lielas platības nosegtas ar cieta segumu, blīva apbūve. Stādījumus veido atsevišķas koku rindas gar ielām.
Kultūrvēsturiskais vērtējums:	Kultūrvēsturiskā vērtība ļoti augsta. Iekļauta UNESCO pasaules kultūras mantojuma sarakstā. Ainavas kultūrvēsturisko vērtību veido jūgendstila ēkas un ēku grupas un to arhitektoniskās detaļas.
Sociālekonomiskais vērtējums:	Sociālekonomiskais potenciāls ļoti augsts. Pilsētā nozīmīga ainavu telpa tūrisma un rekreācijas attīstībai. Pašlaik relatīvi daudz neapdzīvotu ēku un atsevišķu dzīvokļu, kas samazina ainavas sociālekonomisko vērtību.
Ainavu degradē vai degradācijas riski:	Atsevišķu ēku sliktais tehniskais stāvoklis (nobrukušās fasādes, izsistie logi). Priekšdārzu trūkums. Automašīnu novietošana uz trotuāriem un priekšdārzu vietā.
Ainavas kvalitātes mērķis:	Kultūrvēsturiski un estētiski augstvērtīga apdzīvota pilsētas telpa, kura ir interesanta rīdziniekiem un pilsētas viesiem. Ainavas kvalitātes primārais mērķis ir kultūrvēsturiskās vides atjaunošana un estētiskās kvalitātes paaugstināšana.
Rīcība mērķa sasniegšanai:	<ul style="list-style-type: none">• Rīgas vēsturiskā centra saglabāšanas un attīstības plāna ieviešana.• Priekšdārzu atjaunošana.• Namu fasāžu rekonstrukcija.• Automašīnu novietošanas ierobežošana priekšdārzu vietā un abpus ielas malām uz trotuāriem.

Balasta dambja apbūves ainava (*apzīmējums kartē UE4*)

Raksturojums:	Ainava, kurā saglabājusies 18. un 19.gs koka apbūve, bruģētā Balasta dambja iela un bruģētais slīpais krastu nostiprinājums ar izcilām skatu vietām uz Vecrīgu un no Daugavas labā krasta uz Pārdaugavu.
Izdalīšanas kritērijs:	Viena no izcilākajām pilsētas koku apbūves ainavu telpām.
Estētiskais vērtējums:	Estētiskā vērtība ļoti augsta. Vērtība: bruģētā Balasta dambja iela, ar pietāti rekonstruētā koka apbūve. No dambja paveras izcilas skatu perspektīvas pāri Daugavai.
Ekoloģiskais vērtējums:	Ekoloģiskā vērtība vidēja.
Kultūrvēsturiskais vērtējums:	Kultūrvēsturiskā vērtība ļoti augsta. Ainavas kultūrvēsturiskos vērtību veido pilsētbūvnieciskā situācija, atsevišķas ēkas un to arhitektoniskās detaļas.
Sociālekonomiskais vērtējums:	Sociālekonomiskā vērtība pašlaik vidēja, bet perspektīvā, izmantojot ainavu telpu vairāk tūrismā un rekreācijā, var būtiski palielināties.
Ainavu degradē vai degradācijas riski:	Ainavu perspektīvā var degradēt mēroga ziņā neatbilstoša jaunu ēku būvniecība Ķīpsalā, kā arī būves upes akvatorijā, kā rezultātā samazināsies ainavas estētiskā un kultūrvēsturiskā vērtība.
Ainavas kvalitātes mērķis:	Kultūrvēsturiski un estētiski augstvērtīga funkcionējoša pilsētas telpa. Ainavas kultūrvēsturiskās vides, ar to saprotot arī skatu panorāmu uz Rīgas vecpilsētu, saglabāšana.
Rīcība mērķa sasniegšanai:	<ul style="list-style-type: none">• Rīgas vēsturiskā centra saglabāšanas un attīstības plāna prasību ieviešana.• Nav pieļaujama skatu perspektīvas aizsegšana ar ēkām un citiem objektiem no pretējā Daugavas krasta, kā arī no Ķīpsalas uz Vecrīgu.• Pieļaujama un arī ieteicams jahtu un motorlaivu piestātņu izbūvēšana.

Brāļu kapu ainava (*apzīmējums kartē UE5*)

Raksturojums:	Memoriālais ansamblis.
Izdalīšanas kritērijs:	Izcilākais un lielākais memoriālais ansamblis Latvijā, ar ļoti augstu arhitektoniski māksliniecisko vērtību.
Estētiskais vērtējums:	Estētiskā vērtība ļoti augsta. Izcila arhitektūra un tēlniecības māksla.
Ekoloģiskais vērtējums:	Ekoloģiskā vērtība vidēja.
Kultūrvēsturiskais vērtējums:	Kultūrvēsturiskā vērtība ļoti augsta. Arhitektūras un mākslas piemineklis.
Sociālekonomiskais vērtējums:	Sociālekonomiskā vērtība augsta. Ainava tiek izmantota valsts svētku svinēšanā, kā arī ir nozīmīgs tūrisma objekts.
Ainavu degradē vai degradācijas riski:	Atsevišķu pieminekļa fragmentu, zāliena un celiņu sliktais stāvoklis.
Ainavas kvalitātes mērķis:	Kultūrvēsturiski un estētiski augstvērtīga memoriāla kapu ainava. Ainavas kvalitātes primārais mērķis ir kultūrvēsturisko ainavas elementu atjaunošanu un memoriālā ansambļa estētiskās kvalitātes paaugstināšana.
Rīcība mērķa sasniegšanai:	<ul style="list-style-type: none">• Brāļu kapu pieminekļu restaurācijas pabeigšana.• Zāliena kvalitātes uzlabošana.• Celiņu kvalitātes uzlabošana.

Etnogrāfiskā brīvdabas muzeja ainava (*apzīmējums kartē UE 6*)

Raksturojums:	Cilvēka veidota ainava, kuras rakstu veido lauku sētas, kuru vienu no otras nodala priežu un bērzu audzes.
Izdalīšanas kritērijs:	Ainava, kurā koncentrētas lielas etnogrāfiskās vērtības, izveidota, lai parādītu Latvijas tautas tradicionālos dzīves veidus un mājokļus laika posmā no 17. – 20.gs. sākumam.
Estētiskais vērtējums:	Estētiskā vērtība ļoti augsta. Izcils ainavas risinājums, ievietojot lauku sētas dabiskā meža vidē, kur kokaugi veido kulises, nodalot vienu sētu no otras.
Ekoloģiskais vērtējums:	Ekoloģiskā vērtība ļoti augsta, jo lielas platības aizņem priežu un lapu koku audzes.
Kultūrvēsturiskais vērtējums:	Kultūrvēsturiskā vērtība ļoti augsta. Te koncentrētas 118 koka celtnes - zemnieku, amatnieku un zvejnieku dzīvojamās, saimniecības un sabiedriskās ēkas, kuras savulaik celtas Vidzemē, Kurzemē, Zemgalē, Latgalē, Augšzemē (17.gs.....20.gs. sākums).
Sociālekonomiskais vērtējums:	Sociālekonomiskā vērtība augsta. Ainava tiek plaši izmantota tūristu piesaistīšanā un izglītošanā.
Ainavu degradē vai degradācijas riski:	Pieaugot tūrisma slodzei, var palielināties ainavas degradācijas risks (meža zemsedzes nobradāšana). Ainavu telpas izmantošana rada slodzi (transporta līdzekļu novietošana) uz blakus esošajām ainavām.
Ainavas kvalitātes mērķis:	Kultūrvēsturiski, estētiski un ekoloģiski augstvērtīga etnogrāfiskā muzeja ainava.
Rīcība mērķa sasniegšanai:	<ul style="list-style-type: none">• Piesaistot vairāk tūristus, jāpalielina teritorijas labiekārtošanas līmenis, t.sk. atsevišķās vietās ierobežojot apmeklētāju pārvietošanos vai gājēju plūsmu regulējot ar labiekārtotām takām.• Vietās, kur lapu koki nomāc priedes, ieteicams veikt to izciršanu.

Baltijas jūras reģionā unikāla nozīme ir šādām pilsētas ainavām:

1. Kanālmalas apstādījumu ainava;
2. 18. – 19. gs. koka apbūves ainava (Kalnciema ielas apkārtnē);
3. Daugavgrīvas cietokšņa ainava;
4. Sarkano Spīķeru ainava;
5. Mežaparka dzīvojamās apbūves priekšu mežā ainava;
6. Rīgas 1. slimnīcas apbūves ainava;
7. Rīgas Mežu kapu ainava (1. un 2. meža kapi, Raiņa kapi).

Kanālmalas apstādījumu ainava (*apzīmējums kartē UBI*)

Raksturojums:

Ainaviskā stilā, izmantojot arī regulārā stila elementus veidota dārzu ainava. Kanālmalas apstādījumu ainavā kompozicionāli iekļaujas arī atsevišķas sabiedriskās celtnes: Nacionālā opera, LU Bioloģijas fakultāte, Kongresa nams un citas.

Izdalīšanas kritērijs:

Ainava, kas raksturo Rīgas pilsētas dārzu mākslu un kuru, kā pilsētas simbolu min lielākā daļa pilsētas viesu un arī iedzīvotāji.

Estētiskais vērtējums:

Estētiskā vērtība augsta. Augsto estētisko vērtību nosaka dārzu kompozīcija un atsevišķi ainavas elementi: kanāls, reljefs, stādījumi un to grupas. No ainavas estētiskā viedokļa augsti jāvērtē Kanālmalas apstādījumu atsevišķu elementu izgaismošana naktī.

Ekoloģiskais vērtējums:

Ekoloģiskā vērtība augsta. Vērtību nosaka apstādījumu nozīme pilsētas centra mikroklimata veidošanā un gaisa kvalitātes uzlabošanā, kā arī lielais introducēto koku daudzums. Atsevišķos vecajos kokos ir saglabāties Eiropas nozīmes suga *Osmoderma eremita* – lapkoku praulgrauzis. Suga ir konstatēta divu lapu koku dobumos (vecie liepa un ozols) Kronvalda parkā. Sugas potenciāls biotops ir viss Kronvalda parks, arī pilsētas kanāla kreisā krastā (ap LU Bioloģijas fakultāti).

Kultūrvēsturiskais vērtējums:

Kultūrvēsturiskā vērtība ļoti augsta. Vērtību nosaka vēsturiski saglabāties apstādījumu plānojums un veidols, kā arī stāsts par pilsētas vēsturisko attīstību. Ainava, kā Rīgas vēsturiskais centrs, iekļauta UNESCO pasaules kultūras mantojuma sarakstā.

**Sociālekonomiskais
vērtējums:**

Sociālekonomiskā vērtība augsta. Ainavai ir ļoti liela nozīme iedzīvotāju atpūtā un tūrisma attīstībā. Kanālmalas apstādījumu novietojums un celiņu tīkls rada priekšstatu par Rīgu, kā zaļu pilsētu.

**Ainavu degradē vai
degradācijas riski**

- Zāliena sliktā kvalitāte.
- Automašīnu novietošana apstādījumos pie Kongresa nama.
- Atsevišķu pieminekļu (piemēram, Puškina pieminekļa) iekļaušana ainavā, neņemot vērā Kanālmalas apstādījumu vēsturisko plānojumu un kompozīciju.

Ainavas kvalitātes mērķis

Ekoloģiski, kultūrvēsturiski un estētiski augstvērtīga parku ainava, kas demonstrē Rīgas dārzu mākslas labākās tradīcijas. Ainava plaši izmantojama iedzīvotāju un Rīgas viesu izglītošanā un informēšanā.

Rīcība mērķa sasniegšanai:

- Jāuzlabo Kanālmalas apstādījumu zāliena kvalitāte.
- Jāveic Kronvalda parka rekonstrukcija, uzlabojot teritorijas drenētību, celiņu un stādījumu kvalitāti.
- Jāierobežo automašīnu iebraukšana un novietošana pie Kongresa nama.
- Pieļaujama paviljona izbūvēšana Bastejkalnā, kur vienlaikus varētu būt informācijas centrs par Rīgas apstādījumiem un to attīstības vēsturi.
- Nav pieļaujama jaunu ainavas elementu (pieminekļu u.c.) iekļaušana parku ainava, neizdiskutējot minēto rīcību ar ainavu arhitektiem un dendrologiem.

18. – 19. gs. koka ēku apbūves ainava (*apzīmējums kartē UB2*)

Raksturojums:	Ainavu veido vēsturiskā mazstāvu koka ēku ainava ar plašiem un stādījumiem bagātiem pagalmiem. Ielu ainavas raksturu nosaka liepu un citu koku alejas.
Izdalīšanas kritērijs:	Ainava, kurā nelielā teritorijā saglabājušās ļoti augstas koka apbūves kultūrvēsturiskās vērtības.
Estētiskais vērtējums:	Estētiskā vērtība augsta. Augsto estētisko vērtību nosaka vizuāli pievilcīgas koka ēkas.
Ekoloģiskais vērtējums:	Ekoloģiskā vērtība vidēja (koki pagalmos un alejas veida apstādījumi)
Kultūrvēsturiskais vērtējums:	Kultūrvēsturiskā vērtība ļoti augsta. Vērtību nosaka vēsturiski saglabājusies koka apbūve, apbūves plānojuma un telpiskā struktūra.
Sociālekonomiskais vērtējums:	Sociālekonomiskā vērtība vidēja. Ainava pašlaik galvenokārt tiek izmantota, kā dzīvojamā telpa, bet perspektīvā ieteicams palielināt tās nozīmi tūristu piesaistē.
Ainavu degradē vai degradācijas riski	Atsevišķu ēku sliktais tehniskais stāvoklis. Pagalmu izbūves un plānojumu neatbilstība vēsturiskajai struktūrai. Atsevišķu pagalmu piesārņojums ar dažādām būvēm un pieblīvēšana ar transporta līdzekļiem.
Ainavas kvalitātes mērķis	Kultūrvēsturiski un estētiski augstvērtīga koka apbūves ainava, kas varētu piesaistīt tūristus no Latvijas un Eiropas.
Rīcība mērķa sasniegšanai:	<ol style="list-style-type: none">1. Ar pilsētas Domes atbalstu jāizstrādā vienota koncepcija koku apbūves ārtelpas kultūrvēsturiskās, estētiskās un ekoloģiskās kvalitātes uzlabošanai. Koncepcijā jāapskata šādi jautājumi:<ul style="list-style-type: none">• Apstādījumu ierīkošana, tanī skaitā koku stādījumi;• Automašīnu novietošanas risinājumi;• Dažādu piebūvju izmantošana vai arī nojaukšana;• Atpūtas vietu un gājēju celiņu izveidošana un labiekārtošana.• Apgaismojuma kvalitātes uzlabošana.2. Pilsētai ar nodokļu un citu finansu līdzekļu palīdzību praktiski jāsekmē koku apbūves saglabāšana un rekonstrukcija.

Daugavgrīvas cietokšņa ainava (*apzīmējums kartē UB4*)

Raksturojums:	17. gs. – 19. gs. militāro būvju ainava, kuru veido aizsardzības bastioni, aizsarggrāvji, cietokšņa vārti un perspektīvā vēlamais atvērtais skats uz Daugavu.
Izdalīšanas kritērijs:	Daugavgrīvas cietoksnis ir viena no lielākajām militārajā būvēm reģionā, kurai ir saglabājies 18. – 19. gs. plānojums. Vēsturiskā ainava ir relatīvi maz izmainīta.
Estētiskais vērtējums:	Estētiskā vērtība zema. Teritorija ir degradēta, ko nosaka ēku sliktais tehniskais stāvoklis un apkārtnes piesārņojums.
Ekoloģiskais vērtējums:	Ekoloģiskā vērtība vidēja. Daugavgrīvas cietoksnī ir viena no lielākajām sīkspārņu kolonijām Rīgā.
Kultūrvēsturiskais vērtējums:	Kultūrvēsturiskā vērtība ļoti augsta. Vērtību nosaka vēsturiski saglabājies 18.gs. plānojums, atsevišķas būves. Valsts kultūras piemineklis.
Sociālekonomiskais vērtējums:	Pašlaik sociālekonomiskā vērtība zema, bet perspektīvā varētu būt viens no visvairāk apmeklētajiem tūrisma objektiem Rīgā.
Ainavu degradē vai degradācijas riski	Atsevišķu ēku sliktais tehniskais stāvoklis. Perspektīvā ainavu var degradēt ostas būvju piekļaušanās cietokšņa būvēm.
Ainavas kvalitātes mērķis	Ainavas kultūrvēsturiskās vērtības saglabāšana un paaugstināšana, kā arī tās loma palielināšana tūrisma attīstībai Rīgā.
Rīcība mērķa sasniegšanai	<ul style="list-style-type: none">• Daugavgrīvas cietokšņa pārvaldības uzlabošana, lai nodrošinātu esošo būvju rekonstrukciju un tūrisma attīstību.• Tuvākās ostas būves plānot ne tuvāk par 100 m no aizsardzības būvēm.• Saglabāt no cietokšņa atvērtu skatu uz Daugavu un no Daugavas uz cietoksni.• Cietokšņa apkārtnes ainava, kompozicionāli jāsaskaņo ar Daugavgrīvas cietokšņa ainavu.

Sarkano Spīķeru ainava (*apzīmējums kartē UB5*)

Raksturojums:	no 19. gs. saglabājusies noliktavu ainava, kas veidota tā saucamajā "ķieģeļu stilā" – vienā no 19. gs eklitisma stila formālajiem paveidiem. Līdzīga kultūrvēsturiskā ainava ir Hamburgā, Kopenhāgenā, Trondheimā, Helsinkos un citviet Eiropā.
Izdalīšanas kritērijs:	Rīgā viena no vērtīgākajām kultūrvēsturiskajām ainavām, kas raksturo Rīgas vēsturiski industriālo ainavu.
Estētiskais vērtējums:	Estētiskā vērtība zema. Būvju apkārtnē ir vizuāli piesārņota.
Ekoloģiskais vērtējums:	Ekoloģiskā vērtība ļoti zema, jo lielas platības nosegtas ar cieto segumu, blīva apbūve, maz stādījumu.
Kultūrvēsturiskais vērtējums:	Kultūrvēsturiskā vērtība augsta. Vērtību nosaka vēsturiski saglabājušās būves. Valsts kultūras piemineklis un iekļauta UNESCO pasaules kultūrmantojumā.
Sociālekonomiskais vērtējums:	Pašlaik sociālekonomiskā vērtība vidēja, bet perspektīvā varētu būt viens no visvairāk apmeklētajiem tūrisma objektiem Rīgā.
Ainavu degradē vai degradācijas riski	Atsevišķu ēku sliktais tehniskais stāvoklis, kā arī būvju apkārtnes piesārņojums.
Ainavas kvalitātes mērķis	Ainavas kultūrvēsturiskās un estētiskās vērtības paaugstināšana, veidojot to kā laikmetīgu un modernu pilsētas vidi, kā arī tās lomas palielināšana tūrisma attīstībai Rīgā.
Rīcība mērķa sasniegšanai	<ol style="list-style-type: none">1. Attīstība atbilstoši Rīgas centra un tā aizsardzības zonas teritorijas plānojumam;2. Esošo vēsturisko būvju saglabāšana un funkciju mainīšana;3. Būvju apkārtnes sakārtošana, padarot to kā estētiski augstvērtīgu un komfortablu publisko telpu.

Mežaparka dzīvojamās apbūves priēžu mežā ainava (<i>apzīmējums kartē UB6</i>)	
Raksturojums:	Dārzu pilsētas ainava, kuru veido savrupmāju tipa apbūve paugurainā priēžu meža ainavā.
Izdalīšanas kritērijs:	Viens no Eiropā pirmajiem 20.gs. sākumā populārās dārzu pilsētas idejas iemiesojumiem. Mežaparka apbūvē atspoguļojas 20. gadsimta sākuma jūgendstila un 20. un 30. gadu funkcionālisma raksturīgākās iezīmes.
Estētiskais vērtējums:	Estētiskā vērtība augsta. Vide labi sakārtota.
Ekoloģiskais vērtējums:	Ekoloģiskā vērtība augsta, jo saglabāta, veidojot dārzu pilsētu dabiskā priēžu mežu ainavas elementi – priēžu audze, reljefs.
Kultūrvēsturiskais vērtējums:	Kultūrvēsturiskā vērtība augsta. Vērtību nosaka vēsturiski saglabājušais plānojums un atsevišķas ēkas. Vietējās nozīmes kultūras piemineklis.
Sociālekonomiskais vērtējums:	Pašlaik sociālekonomiskā vērtība vidēja. Ainava tiek izmantota, galvenokārt, kā individuālās apbūves ainava. Lielu pasākumu laikā ainava tiek izmantota kā automašīnu novietne.
Ainavu degradē vai degradācijas riski	Atsevišķu ēku un žogu sliktais tehniskais stāvoklis. Lapkoku kokaudzes attīstība, kas vietām izkonkurē priedes.
Ainavas kvalitātes mērķis	Estētiski, ekoloģiski un kultūrvēsturiski augstvērtīga ainavu telpa.
Rīcība mērķa sasniegšanai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zaļo neapbūvēto „salu”, kā publiskās telpas saglabāšana. 2. Apbūves blīvuma nepalielināšana; 3. Vienotu prasību izstrādāšana žogu dizainam; 4. Rīgas Zooloģiskā dārza un Mežaparka apmeklētājiem izbūvēt atsevišķus auto stāvlaukumus. 5. Ielu un trotuāru izbūve un ainavu telpas ielu sarkanajās līnijās sakārtošana.

Rīgas 1. slimnīcas apbūves ainava (apzīmējums kartē UB7)

Raksturojums:	Brīvi stāvošu ķieģeļu ēku ar bagātīgiem stādījumiem ainava, kas raksturīga Eiropā 19. – 20. gs. būvēto slimnīcu ainavām.
Izdalīšanas kritērijs:	Labi saglabāta Eiropā 19. – 20. gs. būvēto slimnīcu tipiska ainava. Piezīme: Rīgas vēsturiskā centra saglabāšanas un attīstības padome atzīst, ka Rīgas 1. slimnīca ir unikāls pilsētbūvniecisks un kultūrvēsturisks ansamblis pilsētas centrā ar starptautisku nozīmi. Objekts ir nozīmīgs gan tā novietnes pilsētas plānojuma struktūrā dēļ, gan pateicoties ēku arhitektoniski mākslinieciskajām vērtībām. Ir svarīga ne tikai objekta kā ēku kompleksa saglabāšana Rīgas vēsturiskajā centrā, bet būtiska ir arī tā funkcijas saglabāšana, lai vienlaikus nodrošinātu kultūras mantojuma saglabāšanu un tālāku attīstību. Ieteikums atbildīgajām institūcijām - Rīgas domei un Veselības ministrijai - aktualizēt Rīgas 1. slimnīcas attīstības koncepciju, kas skaidrāk iezīmētu objekta attīstību nākotnē.
Estētiskais vērtējums:	Estētiskā vērtība vidēja. Estētisko vērtību pazemina relatīvi neapsaimniekotā ar blīviem koku stādījumiem apaugusī publiskā ārtelpa.
Ekoloģiskais vērtējums:	Ekoloģiskā vērtība vidēja. Veido „zaļu” salu blīvas apbūves ainavā.
Kultūrvēsturiskais vērtējums:	Kultūrvēsturiskā vērtība augsta. Vērtību nosaka vēsturiski saglabājušais plānojums un atsevišķas ēkas. Vietējās nozīmes kultūras piemineklis.
Sociālekonomiskais vērtējums:	Pašlaik sociālekonomiskā vērtība augsta. Ainavā esošās ēkas tiek izmantota ārstniecības vajadzībām. Perspektīvā izmantošana neskaidra.
Ainavu degradē vai degradācijas riski	Ainavas vērtību pazemina nesakārtotā publiskā ārtelpa, kā arī atsevišķu ēku sliktais tehniskais stāvoklis.
Ainavas kvalitātes mērķis	Estētiski, ekoloģiski un kultūrvēsturiski augstvērtīga ainavu telpa, kas tiek izmantota ārstniecības vajadzībām..
Rīcība mērķa sasniegšanai	<ol style="list-style-type: none">1. Nav pieļaujama ainavas funkciju mainīšana.2. Jāizstrādā publiskās ārtelpas ainavas dizaina plāns un jāveic tās revitalizācija.

Rīgas Meža kapsētu ainava (1. un 2. Meža kapi, Raiņa kapi)

(apzīmējums kartē UB8)

Raksturojums:	Brīva plānojuma priežu meža kapsētu ainava.
Izdalīšanas kritērijs:	Izcila dārzu mākslas un memoriālās tēlniecības ainava.
Estētiskais vērtējums:	Estētiskā vērtība vidēja. Estētisko vērtību pazemina blīvais koku apaugums un sadzīves atkritumi.
Ekoloģiskais vērtējums:	Ekoloģiskā vērtība augsta.
Kultūrvēsturiskais vērtējums:	Kultūrvēsturiskā vērtība augsta. Vērtību nosaka vēsturiski saglabājušais plānojums un atsevišķi kapu pieminekļi.
Sociālekonomiskais vērtējums:	Pašlaik sociālekonomiskā vērtība augsta.
Ainavu degradē vai degradācijas riski	Ainavas vērtību pazemina blīvais koku apaugums un sadzīves atkritumi.
Ainavas kvalitātes mērķis	Estētiski, ekoloģiski un kultūrvēsturiski augstvērtīga ainavu telpa, kas tiek izmantota kā funkcionējoša kapsēta un publiskā ārtelpa tūrisma attīstībai.
Rīcība mērķa sasniegšanai	<ol style="list-style-type: none">1. Jāizstrādā kapsētu rekonstrukcijas projekts un atbilstoši projektam jāveic kapsētu rekonstrukcija.2. Plānā jāparedz koku apauguma blīvuma samazināšana galvenokārt uz lapu koku sējeņu rēķina.3. Jāsakārto un jāuzlabo sadzīves atkritumu apsaimniekošana.4. Jāizveido automašīnu stāvlaukumu sistēma.

2.2. Tipiskas ainavas

Tipiska ainava raksturo noteiktu ainavas tipu, kurā atspoguļojas noteikts pilsētas attīstības process, laikmets, arhitektūra, pilsētas plānošanas risinājumi un dabas apstākļi. Tipisko ainavu izdalīšanas mērķis ir, pilsētai attīstoties, saglabāt ainavas vēsturisko seju un autentiskumu. Balstoties uz citu valstu pieredzi, kā arī analizējot Rīgas pilsētas attīstību un veicot pilsētas ainavu inventarizāciju, tika definēti šādi ainavas raksturojošie faktori:

1. Dabas apstākļi – reljefs, ūdensteces un ūdenstilpes, veģetācija;
2. Cilvēka veidoti ainavas elementi – zemes segums un zemes lietojumveids, atsevišķu ainavas elementu izvietojums, arhitektūras stils, ainavas vēsturiskā attīstība, ienestās izmaiņas ainavā.

Viens no galvenajiem kritērijiem tipisko dabas ainavu izdalīšanā ir ainavas dabiskums. Rīgā cilvēku tiešas vai netiešas darbības neietekmētas ainavas nav iespējams izdalīt un tāpēc Rīgai raksturīgās tipiskās dabas ainavas raksturo pilsētas dabas apstākļus, kā arī cilvēku aktivitātes (kāpu apmežošanu, pļavu apsaimniekošanu u.c.) rezultātus, pārveidojot dabas ainavu.

Rīgai raksturīgās un tipiskās (izcilākās) dabas ainavas

Urbanizācijas procesa rezultātā Rīgas pilsētas apbūves ainavā daudzviet ir saglabājušās vēsturiskās dabas ainavas fragmenti vai elementi (kāpu reljefs, priedes u.c.). Lielāka ekoloģiskā un arī vēsturiskā vērtība ir relatīvi maz pārveidotām dabas ainavām, kas raksturo pilsētas relatīvi maz izmainīto dabu.

1. Apmežoto kāpu ainava (Bullupes, Bolderājas, Jaunciema un Mangaļsalas kāpu ainava) (*apzīmējums kartē TDI*)– ainava raksturo Rīgai raksturīgo kāpu reljefu, priežu mežus, kā arī cilvēka darbību, stādot priedes, lai apturētu ceļojošās kāpas. Salīdzinot ar Biķernieku, Juglas un citiem pilsētas teritorijā esošajiem mežiem un meža parkiem, šī meža ainava ir maz pārveidota. Nav novērojama kāpu veģetācijas nobradāšana un eitrofikācija. Sausie piejūras priežu meži ir aizsargājami biotopi Eiropā. Mežainās kāpas atbilst Latvijā īpaši aizsargājamam biotopu veidam „1.8. Mežainas jūrmalas kāpas” (LR MK 05.12.2000. noteikumi Nr. 421 „Noteikumi par īpaši aizsargājamo biotopu veidu sarakstu”) un Eiropā aizsargājamam biotopu veidam „Mežainas piejūras kāpas”, kods 2180 (Auniņš (red.), 2010).

Ainavām ir augsta estētiskā vērtība un tās relatīvi bieži pilsētas iedzīvotāji gan ziemā, gan vasarā izmanto savā atpūtā.

Ainavas attīstības mērķis: Ekoloģiski un estētiski augstvērtīga ainava ar pilsētas un valsts mērogā nozīmīgu bioloģisko daudzveidību un lielu nozīmi pilsētas gaisa kvalitātes uzlabošanā un iedzīvotāju atpūtā.

Rīcība mērķa sasniegšanai:

- Piejūras dabas parkā teritoriju apsaimniekošanu veikt atbilstoši Piejūras dabas parka dabas aizsardzības plānam, vienlaikus, izstrādājot jaunu dabas aizsardzības plānu, lielāku uzmanību pievērst parka teritorijas izmantošanas

iespēju palielināšanai rekreācijas un tūrisma attīstībai, tanī skaitā automašīnu novietņu izbūvēšanai un labiekārtotu taku izveidošanai.

- Teritorijas ārpus Piejūras dabas parka transformēt par meža parkiem un atbilstoši likumdošanas prasībām minētajām teritorijām izstrādāt detālplānojumus, kuros noteikt teritorijas izmantošanu.
- Pilnveidot minēto teritoriju uzraudzības pasākumus, kas nepieļautu šajās teritorijās iebraukt ar autotransportu un citiem transporta līdzekļiem, kā arī šo teritoriju piesārņošanu ar sadzīves atkritumiem.
- Vietās, kur novērojama meža pameža attīstība, regulāri veikt to izciršanu.
- Vietās, kur novērojama augsnes erozija, tās ierobežošanai veikt vietu mulcēšanu un priedīšu stādīšanu.
- Izstrādājot jauno Piejūras dabas parka dabas aizsardzības plānu, lielāku uzmanību pievērst ainavas kultūrvēsturiska paaugstināšanai, tanī skaitā kultūras pieminekļa „Daugavgrīvas krastu fortifikācijas būvju kompleksam”.

2. Mārupītes ainava (Mārupītes applūstošās palienes ainava ar melnalkšņiem) (*apzīmējums kartē TD2*). Melnalkšņu staignāji un mēreni mitras pļavas, kas lielākās platībās izveidojušies gar Mārupīti ir aizsargājami biotopi Eiropā. Melnalkšņu staignāji un mēreni mitras pļavas, kas lielākās platībās izveidojušies gar Mārupīti ir aizsargājami biotopi Eiropā. Tie ietverti Eiropas Savienības 1992. gada 21. maija direktīvas “Par dabīgo biotopu, savvaļas augu un dzīvnieku sugu aizsardzību” (92/43/EEC) I pielikumā, kur melnalkšņu staignāji atzīti par vienu no prioritāri aizsargājamiem biotopiem. Visā teritorijā daudz vecu lielu koku, vecu koku grupas un dižkoki.

Ainavai piemīt ļoti augsta estētiskā vērtība. Sevišķi vizuāli pievilcīgi skati uz Mārupīti paveras pavasarī.

Ainavas attīstības mērķis: Ekoloģiski un estētiski augstvērtīga ainava ar pilsētas mērogā nozīmīgu bioloģisko daudzveidību un lielu nozīmi pilsētas gaisa kvalitātes uzlabošanā un perspektīvā iedzīvotāju atpūtā.

Rīcība mērķa sasniegšanai:

- Rīgas domei pieņemt lēmumu par Mārupītes parka izveidošanu un teritorijas labiekārtošanas projektu izstrādāšanu, kā arī veikt to izstrādi.
- Līdz Mārupītes parka labiekārtošanas projekta izstrādāšanai parku attīstīt atbilstoši Mārupītei pieguļošās teritorijas detālplānojumam.
- Parka labiekārtošanas projektā vislielāko uzmanību jāpievērš teritorijas hidroloģiskajam režīmam, lai tā būtiskas izmaiņas nenovestu pie melnalkšņu biotopu iznīcināšanas.
- Jānovērš Mārupītes ielejas piesārņošana ar būvgružiem un sadzīves atkritumiem. Jāpanāk, ka tie īpašnieki, kas izgāzuši atkritumus upes ielejā to savāktu un vienlaikus tiktu veikta ielejas renaturalizācija.

3. Daugavas piekrastes melnalkšņu audzes ainava (starp Maskavas ielu un Daugavu) (*apzīmējums kartē TD3*). Reljefa ieplakā izveidojusies mitra melnalkšņu audze. Pašlaik ainavu vizuāli degradē sadzīves atkritumi un liels daudzums kritālas.

Ainavas attīstības mērķis: Ekoloģiski un estētiski augstvērtīga ainava ar pilsētas mērogā nozīmīgu bioloģisko daudzveidību. Ainavas, apkārtnē attīstoties dzīvojamajai apbūvei, melnalkšņu audzi vēlams saglabāt kā parku.

Rīcība mērķa sasniegšanai:

- Jāveic audzes detalizēta inventarizāciju, lai novērtētu tās atbilstību Eiropas nozīmes aizsargājamam biotopam „Staignāju meži” (9080).
- Rīgas domei, veicot izmaiņas teritorijas plānojumā, augstāk minētai ainavai noteikt dabas un apstādījumu teritoriju statusu.
- Daugavas piekrastes melnalkšņu audzes ainavai, sevišķu uzmanību pievēršot teritorijas hidroloģiskajam režīmam, jāizstrādā teritorijas labiekārtošanas projekts un jāveic parka ierīkošana.
- Līdz Daugavas piekrastes melnalkšņu audzes ainava labiekārtošanas projekta īstenošanai jānodrošina teritorijas apsaimniekošana, nepieļaujot teritoriju piesārņošanu ar sadzīves atkritumiem.

4. Daugavas piekrastes pļavu ainava (pļavas starp Maskavas ielu un Daugavu) (*apzīmējums kartē TD4*). Pļava ir lielisks Daugavas piekrastes pļavu ainavas elements, kas ir samērā bieži sastopams Daugavas krastos ārpus Rīgas administratīvās teritorijas. Te ir sastopama aizsargājamā suga – ārstniecības brūnvālīte (*Sanguisorba officinalis L.*). Atbilstoši MK noteikumiem Nr.45 "Mikroliegumu izveidošanas, aizsardzības un apsaimniekošanas noteikumi" (30.01.2005.) minētai sugai jāveido mikroliegums.

Ainavas attīstības mērķis: Ekoloģiski un estētiski augstvērtīga dabiska parka ainava ar pilsētas mērogā nozīmīgu bioloģisko daudzveidību. Ainavas, apkārtnē attīstoties dzīvojamajai apbūvei, pļavas ainavu vēlams saglabāt kā parku – pļavu, kurā iedzīvotāji un pilsētas viesi varētu iepazīties ar Rīgai raksturīgo dabisko pļavu ainavu.

Rīcība mērķa sasniegšanai:

- Rīgas domei, veicot izmaiņas teritorijas plānojumā, augstāk minētai ainavai noteikt dabas un apstādījumu teritoriju statusu.
- Jāizvērtē nepieciešamība mikrolieguma izveidošanas nepieciešamība, ārstniecības brūnvālītes (*Sanguisorba officinalis L.*) biotopa aizsardzībai.
- Teritoriju perspektīvā jāveido kā parks – pļava ar dabisku pļavas veģētāciju.
- Līdz perspektīvā parka ainavu plānojuma izstrādāšanas, jānodrošina teritorijas apsaimniekošana, nepieļaujot teritoriju piesārņošanu ar sadzīves atkritumiem un regulāra zālāja pļaušana.

5. Jaunciema pļavu ainava (dabas liegumā „Jaunciems”) (*apzīmējums kartē TD5*). Ainavu veido sausās, mēreni mitrās, mitrās un slapjās pļavas. Viens no lielākajiem dabisko un pusdabisko pļavu kompleksiem Rīgā un tās apkārtnē. Jūrmalas armērijas un jūrmalas āžloku pļavas (MK noteikumi Nr. 421, 05.12.2000.) ir Latvijā aizsargājami pļavu biotopi. No Eiropas aizsargājamajiem pļavu biotopiem te ir sastopamas eitrofas augsto lakstaugu audzes, sugām bagātās vilkakūlas pļavas smilšainās augsnēs un mēreni mitras pļavas

Liela augu sugu daudzveidība Ķīšežera pļavās, kur konstatētas 6 aizsargājamo augu sugas. Nozīmīgākās: jūrmalas armērija (*Armeria maritima*), jumstiņu gladiola (*Gladiolus Imbricatus*). Viena no nozīmīgākajām putnu ligzdošanas vietām Rīgas pilsētā. Novērota 51 suga, 40 putnu sugām liegums ir ligzdošanas vieta. Dabas liegums „Jaunciema” ir Eiropas nozīmes aizsargājamā dabas teritorija NATURA 2000.

Ainavas attīstības mērķis: Ekoloģiski un estētiski augstvērtīga dabiska un pusdabisku pļavu ainava ar valsts un pilsētas mērogā nozīmīgu bioloģisko daudzveidību.

Rīcība mērķa sasniegšanai:

- Ainava apsaimniekojama atbilstoši Jaunciema dabas lieguma dabas aizsardzības plānam.

6. Mazās Juglas applūstošo pļavu ainava dabas liegumā „Jaunciema” (*apzīmējums kartē TD6*) – regulāri pārplūstošu grīšļu pļavu ainava. Viena no retajām dabiskajām regulāri applūstošajām palieņu pļavu ainavām Rīgas pilsētā.

Ainavas attīstības mērķis: Ekoloģiski augstvērtīga dabiska pļavu ainava.

Rīcība mērķa sasniegšanai:

- Teritorija saglabājama kā dabas un apstādījumu teritorija. Nav pieļaujama teritorijas uzbēršana un apbūvēšana.
- Lai nepieļautu pļavas aizaugšanu ar krūmiem, regulāri ik pēc 4 gadiem nepieciešams veikt pļavu pļaušanu.

7. Lielupes un Buļļupes palieņu pļavu ainava (*apzīmējums kartē TD7*) - periodiski pārplūstošas pļavas Buļļupes un Lielupes krastos. Sausākās vietās sastopamas pļavas ar jūrmalas armēriju (*Armeria maritima*), mitrākās vietās ar jumstiņu gladiolu *Gladiolus imbricatus*. Latvijā aizsargājami pļavu biotopi. Teritorija ietilpst dabas parkā „Piejūra”, kas ir Eiropas nozīmes aizsargājamā dabas teritorija NATURA 2000.

Ainavas attīstības mērķis: Ekoloģiski augstvērtīga dabiska pļavu ainava.

Rīcība mērķa sasniegšanai:

- Teritorija apsaimniekojama atbilstoši dabas parka „Piejūra” dabas aizsardzības plānam.

8. Ķīsezera ainava (*apzīmējums kartē TD8*) – tipiska maz pārveidota lagūna tipa ezera ainava.

Ainavas attīstības mērķis: Ekoloģiski un estētiski augstvērtīga lagūna tipa ezera ainava, ar daudzfunkcionālām izmantošanas iespējām iedzīvotāju atpūtā.

Rīcība mērķa sasniegšanai:

- Jāizstrādā Ķīsezera apsaimniekošanas plāns, kas ietveru arī funkcionālo zonējumu un rīcības ezera krastmalu izmantošanā.

9. Juglas ezera ainava (*apzīmējums kartē TD9*) - tipiska maz pārveidota lagūnas tipa ezera ainava.

Ainavas attīstības mērķis: Ekoloģiski un estētiski augstvērtīga lagūna tipa ezera ainava, ar daudzfunkcionālām izmantošanas iespējām iedzīvotāju atpūtā.

Rīcība mērķa sasniegšanai:

- Jāpilnveido Juglas ezera apsaimniekošanas plāns, kas ietveru arī funkcionālo zonējumu un rīcības ezera krastmalu izmantošanā.

Cilvēka veidotās tipiskās kultūrvēsturiskās un dabas ainavas

Cilvēka veidoto tipisko kultūrvēsturisko un dabas ainavu izdalīšanas kritēriji ir šādi:

1. vecums;
2. saglabātība;
3. izcilība;
4. pārstāvniecība;
5. reprezentivitāte;
6. raksturīgums.

Šādā aspektā parasti par vērtīgām tiek uzskaitītas ainavas, kuras ir vecākas par piecdesmit gadiem.

Parku un meža parku ainavas

Pateicoties G. Kūfaldam, A. Zeidakam un K. Baronam, Rīgas dārziem un parkiem ir savs Rīgas pilsētai raksturīgais dizains, kas izpaužas brīvā plānojumā un daudzveidīgajos koku un krūmu stādījumos. Nozīmīgs ainavu tips pilsētā ir meža parki, kas raksturo pilsētas dabisko ainavu – kāpu reljefu un priežu audzes. Meža parku attīstībā līdz šim un arī turpmāk nozīmīga loma būs cilvēkiem.

- 1. Dzegužkalna parka ainava** (*apzīmējums kartē TP1*) – brīva plānojuma ainavu parks, kas raksturo pagājušā gadsimta 30. gadu Rīgas parku un dārzu dizainu. No Dzegužkalna paveras izcilas skatu perspektīvas uz Vecpilsētu un Rīgas ostu.

Ainavas attīstības mērķis: Kultūrvēsturiski, ekoloģiski un estētiski augstvērtīga pilsētas mēroga parka ainava, ar daudzfunkcionālām izmantošanas iespējām iedzīvotāju atpūtā.

Rīcība mērķa sasniegšanai:

- Jāpabeidz parka labiekārtošana, tanī skaitā teritorijā dienvidos no Buļļu ielas;
- Izskatāma iespēja par skata torņa (paaugstinājuma) izbūvēšanu kāpā dienvidos no Buļļu ielas.
- Jāatsedz skats uz Vecrīgu no Dzegužkalna virsotnes.

- 2. Viestura dārza ainava** (*apzīmējums kartē TP2*) – brīva plānojuma ainavu parks ar ļoti bagātīgu stādījumu daudzveidību (vairāk kā 70 dažādu koku un krūmu sugas).

Ainavas attīstības mērķis: Kultūrvēsturiski, ekoloģiski un estētiski augstvērtīga apkaimes mēroga parka ainava, ar relatīvi plašām izmantošanas iespējām iedzīvotāju atpūtā (pastaigas, bērnu rotaļu laukumi).

Rīcība mērķa sasniegšanai:

- Pašlaik nav nepieciešams veikt speciālus darbus parka ainavas kvalitātes uzlabošanai, bet perspektīvā risināms jautājums par skaņas un trokšņa piesārņojuma aizsargbarjeras izveidošanu gar Hanzas un Eksporta ielu.

3. Arkādijas parka ainava (apzīmējums kartē TP3) – uz kāpu reljefa veidots brīva plānojuma ainavu parks ar ļoti bagātīgu stādījumu daudzveidību (vairāk kā 65 dažādu koku un krūmu sugas). Eiropas nozīmes suga *Osmoderma eremita* – lapkoku praulgrauzis. Suga ir konstatēta dažu lapu koku dobumos (liepās) Arkādijas parkā. Sugas potenciāls biotops nākotnē ir viss Arkādijas parks. Populācija ir izolēta no pārējām Rīgas teritorijā esošām sugas populācijām. Latvijas nozīmes suga *Rhamnusium bicolor* - divkrāsu koksngrauzis. Sugas kāpuri attīstās vecās gobās parkā un tā apkaimē. Datu par populācijas lielumu un stāvokli nav. Latvijā 90% sugas populāciju ir zināmas Rīgas pilsētas teritorijā, cituviet suga ir ļoti reta. Viens no estētiski augstvērtīgākajiem pilsētas parkiem.

Ainavas attīstības mērķis: Kultūrvēsturiski, ekoloģiski un estētiski augstvērtīga pilsētas mēroga parka ainava, ar daudzfunkcionālām izmantošanas iespējām iedzīvotāju atpūtā.

Rīcība mērķa sasniegšanai:

- Jāpabeidz parka rekonstrukcija.
- Pieļaujama un pat ieteicama vecā paviljona vietā jauna paviljona izbūve, kas organiski iekļautos parka ainavā.
- Nav pieļaujama veco liepu, kurās sastopams *Osmoderma eremita* – lapkoku praulgrauzis izzāģēšana.

4. Māras dīķa apstādījumu ainava (apzīmējums kartē TP 4) – ap Mārupīti izveidots brīva plānojuma ainavu parks. Estētiski augstvērtīga ainava sevišķi rudenī.

Ainavas attīstības mērķis: Ekoloģiski un estētiski augstvērtīga pilsētas mēroga parka ainava, ar relatīvi plašām izmantošanas iespējām iedzīvotāju atpūtā.

Rīcība mērķa sasniegšanai:

- Pēc Māras dīķa tīrīšanas otrā kārtā, t.i., dīķa malas stiprināšana ar pāļiem nepieciešams veikt apkārtējās teritorijas labiekārtošanas darbus.
- Nepieciešams pievērst uzmanību apkārtnes apbūves ainavas attīstībai, nodrošinot, lai apkārtnes apbūves ainava vizuāli saplūstu ar parka ainavu.

- 5. Uzvaras parka ainava** (*apzīmējums kartē TP 5*) - brīvs plānojuma ar saulainām laucēm starp nelieliem kokaugu un ziemciešu grupu stādījumiem veidota parku ainava. Parkā pašlaik aug ap 100 koku un krūmu sugas. Ainava iedzīvotāju atpūtā aktīvi tiek izmantota ziemas sezonā, bet vasarā varētu vēlēties daudzpusīgāku izmantošanu.

Ainavas attīstības mērķis: Ekoloģiski un estētiski augstvērtīga pilsētas mēroga parka ainava ar daudzfunkcionālu izmantošanas iespējām iedzīvotāju atpūtā.

Rīcība mērķa sasniegšanai:

- Nepieciešams nodrošināt regulāru parka zāliena kopšanu.
- Jāuzlabo celiņu un soliņu kvalitāte.
- Jāparedz parkā vieta iedzīvotāju sauļošanās zonas izveidošanai un tā jālabiekārto.
- Jāuzlabo Uzvaras pieminekļa un tā apkārtnes estētiskā kvalitāte. Lai to varētu veikt, nepieciešams izstrādāt pieminekļa un tās apkārtnes rekonstrukcijas projekts.

- 6. Ziedoņdārza ainava** (*apzīmējums kartē TP 6*) - ainavu un regulāra stila parks ar zālieniem, alejām, cirptiem dzīvžogiem, strūklaku un bērnu rotaļu laukumiem. Parkā pašlaik aug ap 70 koku un krūmu sugas. Ziedoņdārza svarīgākā atšķirība no citiem parkiem ir lielākas vienas sugas koku un krūmu grupas.

Ainavas attīstības mērķis: Kultūrvēsturiski, ekoloģiski un estētiski augstvērtīga apkaimes mēroga parka ainava, ar relatīvi plašām izmantošanas iespējām iedzīvotāju atpūtā.

Rīcība mērķa sasniegšanai:

- Jāizstrādā parka rekonstrukcijas projekts un jāveic tā rekonstrukcija.

- 7. Grīzinkalna parka ainava** (*apzīmējums kartē TP 7*) – Pēc G.Kufalda projekta un vēlāk pēc A.Zeidaka rekonstrukcijas projekta veidots parks, kuru ainavu nosaka izteiksmīgais reljefs. Parkā pašlaik aug 16 vietējās un 62 introducētās koku un krūmu sugas. Rīgas ainavu inventarizācijas laikā Grīzinkalna parks, salīdzinot ar citiem parkiem, no vēsturiskajiem parkiem bija vissliktākā stāvoklī.

Ainavas attīstības mērķis: Kultūrvēsturiski, ekoloģiski un estētiski augstvērtīga apkaimes mēroga parka ainava, ar relatīvi plašām izmantošanas iespējām iedzīvotāju atpūtā.

Rīcība mērķa sasniegšanai:

- Jāizstrādā parka rekonstrukcijas projekts un jāveic parka rekonstrukcija.
- Izstrādājot parka rekonstrukcijas projektu, jānosaka tā funkcionālais mērķis, jo pašlaik īsti tas nav saprotams.

8. Mežaparka (kultūras un atpūtas parka) ainava (*apzīmējums kartē TP 8*) – raksturo tipisku Rīgas ainavu – mežs pilsētā. Mežaparkā saglabājušies Rīgas mežu ainavai raksturīgie elementi – kāpas un priedes. Eitrofikācijas rezultātā izveidojusies relatīvi blīvs lapu koku un krūmu stāvs.

Ainavas attīstības mērķis: Ekoloģiski un estētiski augstvērtīga pilsētas mēroga dabiska meža parka ainava, ar daudzfunkcionālām izmantošanas iespējām iedzīvotāju atpūtā.

Rīcība mērķa sasniegšanai:

- Mežaparkā jā saglabā dabiskā priežu meža ainava, bet jā paaugstina teritorijas izmantošanas iespējas tūrismā un rekreācijā.
- Jā izstrādā vienota Mežaparka attīstības koncepcija un uz tās pamata detālplānojums.
- Jā ierobežo pameža un paaugas attīstība, to regulāri izcērtot.
- Ķīšezera krastā jā izveido labiekārtota publiskā peldvieta.
- Jā veic teritorijas (bērnu dzelzceļš, karuseļu vietas, kinoteātris u.c.), kas kopumā degradē mežaparku ainavu, revitalizācija un sakopšana.
- Jā atrisina automašīnu novietošanas jautājums Mežaparka apkārtnē.
- Ieteicams izveidot apgaismotu slēpošanas un skrituļošanas trasi.
- Sporta un rotaļu laukumus ieteicams izvietot pakārtoti esošai situācijai, neveicot priežu izciršanu. Jauna būvniecība pieļaujama vietās, kur atrodas vecās būves vai to pamati, kā arī lapu koku audzes.

9. Šmerļa meža parka ainava (*apzīmējums kartē TP 9*)- raksturo tipisku Rīgas ainavu – mežs pilsētā. Meža parkā saglabājušies Rīgas mežu ainavai raksturīgie elementi – kāpas un priedes. Sausš priežu mežs, kur ekoloģiskā daudzveidība saistīta ar izklaidus augošos veco priežu plēkšņu mizu un resnajiem sausajiem zariem.
Bioloģiski vecas un vizuāli pievilcīgas priedes.

Ainavas attīstības mērķis: Ekoloģiski un estētiski augstvērtīga pilsētas mēroga dabiska meža parka ainava, ar daudzfunkcionālām izmantošanas iespējām iedzīvotāju atpūtā.

Rīcība mērķa sasniegšanai:

- Šmerļa meža parkā jā saglabā dabiskā priežu meža ainava, bet jā paaugstina teritorijas izmantošanas iespējas tūrismā un rekreācijā.
- Jā izstrādā vienota Šmerļa meža parka attīstības koncepcija un uz tās pamata detālplānojums.
- Jā ierobežo pameža un paaugas attīstība, to regulāri izcērtot.
- Sporta un rotaļu laukumus ieteicams izvietot pakārtoti esošai situācijai, neveicot priežu izciršanu.
- Balstoties uz izstrādātiem detalizētiem plāniem, pieļaujama ainavas veidošanas cirtes.

10. Juglas meža parka ainava (*apzīmējums kartē TP 10*)- raksturo tipisku Rīgas ainavu – mežs pilsētā. Meža parkā saglabājušies Rīgas mežu ainavai raksturīgie elementi – kāpas un priedes.

Ainavas attīstības mērķis: Ekoloģiski un estētiski augstvērtīga pilsētas mēroga dabiska meža parka ainava, ar daudzfunkcionālām izmantošanas iespējām iedzīvotāju atpūtā.

Rīcība mērķa sasniegšanai:

- Juglas meža parkā jā saglabā dabiskā priežu meža ainava, bet jā paaugstina teritorijas izmantošanas iespējas tūrismā un rekreācijā.
- Jā izstrādā vienota Juglas meža parka attīstības koncepcija un uz tās pamata detālplānojums.
- Jā ierobežo pameža un paaugas attīstība, to regulāri izcērtot.
- Ieteicams izveidot apgaismotu slēpošanas un skrituļošanas trasi.
- Sporta un rotaļu laukumus ieteicams izvietot pakārtoti esošai situācijai, neveicot priežu izciršanu.
- Balstoties uz izstrādātiem detalizētiem plāniem, pieļaujama ainavas veidošanas cirtes.

11. Biķernieku meža parka ainava (*apzīmējums kartē TP 11*)- raksturo tipisku Rīgas ainavu – mežs pilsētā. Meža parkā saglabājušies Rīgas mežu ainavai raksturīgie elementi – kāpas un priedes. Sausis priežu mežs, kur ekoloģiskā daudzveidība saistīta ar izklaidus augošos veco priežu plēkšņu mizu un resnajiem sausajiem zariem. Bioloģiski vecas priedes.

Ainavas attīstības mērķis: Ekoloģiski un estētiski augstvērtīga pilsētas mēroga dabiska meža parka ainava, ar daudzfunkcionālām izmantošanas iespējām iedzīvotāju atpūtā.

Rīcība mērķa sasniegšanai:

- Biķernieku meža parkā jā saglabā dabiskā priežu meža ainava, bet jā paaugstina teritorijas izmantošanas iespējas tūrismā un rekreācijā.
- Jā izstrādā vienota Biķernieku meža parka attīstības koncepcija un uz tās pamata detālplānojums. Izstrādājot Biķernieku meža parka attīstības koncepciju ieteicams ņemt vērā teritorijai izstrādāto ainavu apsaimniekošanas plānu (pasūtītājs „Rīgas meži”).
- Jā ierobežo pameža un paaugas attīstība, to regulāri izcērtot.

- Izmantojot Biķernieku autotrasī, ieteicams izveidot apgaismotu slēpošanas un skrituļošanas trasī.
- Sporta un rotaļu laukumus ieteicams izvietot pakārtoti esošai situācijai, neveicot koku izciršanu.
- Saglabājamās vecās un ainaviski interesantās priedes.
- Biķernieku memoriāla apkārtnē, lai ierobežotu teritorijas izmantošanu aktīvā atpūtā, jāizvieto informācijas zīmes par masu kapiem.

12. Aniņmuižas meža parka ainava (*apzīmējums kartē TP 12*)- raksturo tipisku Rīgas ainavu – mežs pilsētā. Meža parkā saglabājušies Rīgas mežu ainavai raksturīgie elementi – kāpas un priedes. Vienlaikus Aniņmuižas meža parks ir viens no degradētākajiem meža parkiem pilsētā.

Ainavas attīstības mērķis: Ekoloģiski un estētiski augstvērtīga apkaimes mēroga dabiska meža parka ainava, ar daudzfunkcionālām izmantošanas iespējām iedzīvotāju atpūtā.

Rīcība mērķa sasniegšanai:

- Aniņmuižas meža parkā jā saglabā dabiskā priežu meža ainava, bet jāpaaugstina teritorijas izmantošanas iespējas tūrismā un rekreācijā.
- Jāizstrādā vienota Aniņmuižas meža parka attīstības koncepcija un uz tās pamata detālplānojums. Izstrādājot Aniņmuižas meža parka attīstības koncepciju ieteicams ņemt vērā teritorijai 1980. gadā izstrādāto teritorijas attīstības plānu.
- Vietās, kur novērojama augsnes erozija, jāveic augsnes mulcēšana.
- Ieteicams izveidot apgaismotu slēpošanas un skrituļošanas trasī,
- Sporta un rotaļu laukumus ieteicams izvietot pakārtoti esošai situācijai, neveicot koku izciršanu.
- Saglabājamās vecās un ainaviski interesantās priedes.

13. Imantas meža parka ainava (*apzīmējums kartē TP 13*)- raksturo tipisku Rīgas ainavu – mežs pilsētā. Meža parkā saglabājušies Rīgas mežu ainavai raksturīgie elementi – kāpas un priedes. Šajā meža parka ainavā novērojama ļoti stipra augsnes erozija. Daudzviet atsegtas koku saknes.

Ainavas attīstības mērķis: Ekoloģiski un estētiski augstvērtīga apkaimes mēroga dabiska meža parka ainava, ar daudzfunkcionālām izmantošanas iespējām iedzīvotāju atpūtā.

Rīcība mērķa sasniegšanai:

- Imantas meža parkā jā saglabā dabiskā priežu meža ainava un jāpaaugstina teritorijas izmantošanas iespējas tūrismā un rekreācijā.
- Jāizstrādā vienota Imantas meža parka attīstības koncepcija un uz tās pamata detālpārplānojums.
- Vietās, kur novērojama augsnes erozija, jāveic augsnes mulcēšana.
- Sporta un rotaļu laukumus ieteicams izvietot pakārtoti esošai situācijai, neveicot koku izciršanu.
- Saglabājamas vecās un ainaviski interesantās priedes.

14. Bābelītes ezera un priežu mežu ainava (*apzīmējums kartē TP 14*) – starpkāpu ieplakas ezers ar priedēm apaugušu kāpu reljefu.

Ainavas attīstības mērķis: Ekoloģiski un estētiski augstvērtīga ezera ainava ar augstu rekreācijas vajadzībām labiekārtošanas līmeni.

Rīcība mērķa sasniegšanai:

- Jāizstrādā Bābelītes ezera apsaimniekošanas plāns, kas ietveru prasības teritorijas labiekārtošana;
- Lai ierobežotu augsnes eroziju, jāveic augsnes erozijas ierobežojoši pasākumi, tai skaitā gājēju laipu izbūvēšana.

Kapsētu ainavas

Rīgas pilsētā tipisko kapsētu ainavu pārstāv tās kapsētas, kuras raksturo Rīgas kapu „kultūru”, dizainu un plānojumu. Tās ir:

1. **Matīsa kapsētas ainava** (*apzīmējums kartē TK 1*);
2. **Miķeļa kapsētas ainava** (*apzīmējums kartē TK 2*);
3. **Lāčupes kapsētas ainava** (*apzīmējums kartē TK 3*);
4. **Mārtiņa kapsētas ainava** (*apzīmējums kartē TK 4*).

Sakarā ar to, ka kapsētu ainavām ir vienādi to kvalitātes attīstības mērķi un arī rīcības to sasniegšanai, katra kapsēta atsevišķi netiek apskatīta.

Kapsētu ainavas – Rīgā kapsētas raksturo dažādu tautu, dzīvojušas Rīgā, kultūrvēsturiskās tradīcijas. Pašlaik vecajās kapsētās dominē lieli - daudzviet pārauguši koki, kuru blīvums, pateicoties sējeņiem un cilvēku stādītiem kokiem, ir pārāk liels. Kapsētu ainavām ir liela ekoloģiskā vērtība, kuru nosaka tās ģeogrāfiskais novietojums relatīvi blīvi apbūvētā pilsētas ainavā un arī daudzie vecie koki. Estētiskā vērtība vidēja. Daudzviet kapu vietas ir neapkoptas un daudzu kapu tēls neatbilst vietējām kultūrvēsturiskajām tradīcijām. Kapsētām trūkst vienotas prasības kapu vietu iekārtošanai.

Ainavas attīstības mērķis: Ekoloģiski un estētiski augstvērtīga kultūrvēsturiska kapsētu ainava.

Rīcība mērķa sasniegšanai:

- Ieteicams izstrādāt katrai kapsētai vadlīnijas kapsētu ainavas veidošanai un balstoties uz tām kapsētu rekonstrukcijas projektus, iekļaujot tajā arī koku inventarizāciju un novērtēšanu, un atbilstoši projektam jāveic kapsētas ainavas kvalitātes uzlabošana.
- Jāsakārto un jāuzlabo sadzīves atkritumu un kapsētām specifisko atkritumu apsaimniekošana.
- Kapsētu ainava jāveido atbilstoši vietējām kultūrvēsturiskajām tradīcijām un apstiprinātajiem projektiem.

Muižu ainavas

Jau sākot ar 17. gs. vidus Rīgas apkaimē parādījās muižas, veidojot interesantu ainavu. Kaut arī daudzas muižas pilsētas attīstības rezultātā ir gājušas bojā, tomēr daudzviet Rīgā ir parasti urbanizētai videi neraksturīgas ainavas un/vai ainavas elementi, kurām ir liela kultūrvēsturiskā un arī estētiskā un ekoloģiskā vērtība.

Rīgas pilsētai, kā tipiskas muižu ainavas, izdalītas muižas un tām pieguļošie parki, ņemot vērā to autentiskumu, integritāti un novietojumu pilsētas ainavā. Tās ir:

1. Bišu muižas ar parku ainava;
2. Nordeķu muižas ar parku ainava;
3. Strazdumuižas ar parku ainava;
4. Zēlustes muižas ainava;
5. Bellevue muižas ainava;
6. Bloka muižiņa ar parku ainava;
7. Vāgnera muižas ainava;
8. Grāves muižas ar parku ainava;
9. Hartmaņa muižiņas ainava (Kalnciema iela 28 un 30);
10. Švarcmuižas ainava.

1. Bišu muižas ar parku ainava (*apzīmējums kartē TM 1*)

Raksturojums: Rīgas muižiņa ar saglabājušos 18. un 19. gs. mijas klasicisma 1-stāva dzīvojamo ēku ar mezonīnu un saimniecības ēkām apstādījumu ainavā. 19. gs. industrializācijas laikmeta gadījums, kad Rīgas muižiņas pārtop par ražotņu vidi un ar dažāda rakstura utilitārām transformācijām ievērojami degradējas 20. gs. 2. pusē.

Izdalīšanas kritērijs: Senākā koka ēka apkaimē - Bišumuižā. Muižiņa atrodas kādreizējā parka teritorijā, kas sen nav pienācīgi kopts. Rīgai raksturīga vēsturiskās apbūves īpatnība.

Estētiskais vērtējums: Muižiņas apbūvei parka ainavā piemīt zema estētiskā vērtība, jo apbūve muižiņas ēka tiek izmantota nepiemērotā veidā, kas pēc apjoma un tehnoloģiskās kultūras neatbilst vēsturiskās vides uzstādījumam.. Vēsturisko ražotņu ēkas tiek daļēji izmantotas. Vietai piemīt augsts estētiskās vērtības potenciāls.

Ekoloģiskais vērtējums: Ekoloģiskais vērtējums ļoti augsts. Ainavas inventarizācijas laikā te tika konstatētas ļoti daudzas pilsētu ainavai neraksturīgas putnu sugas.

Kultūrvēsturiskais vērtējums: Augsts, muižiņa ar parku ir valsts nozīmes kultūras piemineklis. Ēkā notiek pakāpeniski iekšstelpu atjaunošanas darbi.

Sociālekonomiskais vērtējums: Muižiņas teritorijas ainavu vērtējums zems, jo ēkas netiek izmantotas piemērotā veidā, publiski netiek izmantotas citādi kā ražošanai.

Ainavu degradē vai degradācijas riski:

Neskaidrā teritorijas un ēku izmantošanas nākotne, dalīts īpašums.

Ainavas kvalitātes mērķis: Sociāla, estētiska un kultūrvēsturiska pilsētvides kvalitāte un daudzveidība.

Rīcība mērķa sasniegšanai:

- Tuvākais - turpmākās izmantošanas definēšana;
- Tālākais – ēku izmantošana, lai nodrošinātu kultūrvēsturiskās apbūves saglabāšanu.
- Nav pieļaujama parka transformācija citos zemes izmantošanas veidos.
- Parka ainavas rekonstrukcija jāveic atbilstoši izstrādājamam parka rekonstrukcijas projektam. Izstrādājot projektu, savstarpēji jāņem vērā ievērot, kā vides kultūrvēsturiskās, tā arī ekoloģiskās prasības.

2. Nordeķu muižas ar parku ainava (*apzīmējums kartē TM 2*)

Raksturojums: Rīgas muižiņa pastāv kopš 16. gs., esošā apbūve (kungu māja, dārznieka māja, siltumnīca ar katlu māju) saglabājusies no 18. gs. otrās puses. Parka struktūra daļēji kopš 18./19. gs. Tipiska Rīgas muižiņa un tās parka ainava, kontekstā ar 20. gs. 2. puses daudzstāvu dzīvojamo apbūvi.

Izdalīšanas kritērijs: Valsts nozīmes kultūras piemineklis. Senākā vieta un apbūve apkaimē, tieši Rīgai raksturīga vēsturiskās apbūves īpatnība, augsta publiskā atpazīstamība. 18. gs., baroka stila, koka apbūve kā saglabājusies muižiņas ansambļa daļa. Kultūras piemineklis atjaunošanas procesā.

Estētiskais vērtējums: Muižiņai piemīt vidēja estētiskā vērtība, jo apbūve ir atjaunošanas procesā, tai pat laikā vietai piemīt augsts estētiskās vērtības potenciāls.

Ekoloģiskais vērtējums: Parkam ir augsta ekoloģiskā vērtība, ko nosaka tā relatīvi lielā platība. Parkā ir dzirdētas pat griezes.

Kultūrvēsturiskais vērtējums: Ļoti augsts, valsts nozīmes kultūras piemineklis.

Sociālekonomiskais vērtējums: Augsts, vairākas reizes gadā notiek publiski pasākumi parkā un muižas ēkā. Iedzīvotāji, sevišķi ģimenes ar bērniem parku izmanto atpūtā.

Ainavu degradē vai degradācijas riski: Muižas parka publiski pastāvīgi pieejamās daļas nesamērīgā noslodze, nesakoptība. Blakus muižiņas teritorijai esošās kādreizējās muižas teritorijas, kas pašlaik ir neapsaimniekotā, degradētā stāvoklī. Nordeķu publiski pieejamais parks ir pēc mēroga nesamērīgi mazs tik lielai slodzei, infrastruktūra nepiemērota sociālās vides specifikai.

Ainavas kvalitātes mērķis: Sociāla, estētiska un kultūrvēsturiska pilsētvides kvalitāte un daudzveidība.

Rīcība mērķa sasniegšanai:

- apkārtējas publiskā parka teritorijas un šobrīd neapsaimniekoto teritoriju sakopšana un uzturēšana;
- Nordeķu publiski pieejamā parka teritorijas paplašināšana;

- Nordeķu muižiņas un semipubliskās parka daļas atjaunošanas pabeigšana.

3. Strazdu muižas ar parku ainava (*apzīmējums kartē TM 3*)

Raksturojums: Strazdu muižas jaunās ēkas arhitektūrā redzamas 18. gadsimtam raksturīgas stilistiskas iezīmes. 20.gadsimta sākumā pārbūvēta neobaroka un neoklasicisma stilā. Muižas parkā 20.gadsimta otrajā pusē uzceltas daudzstāvu dzīvojamās ēkas. Daļu Strazdu muižas teritorijas un parka (Pāles ielā -12) mūsdienās izmanto Redzes invalīdu sociālās aprūpes un rehabilitācijas centrs. Parka dienvidu daļu izmanto Strazdu muižas neredzīgo internātskola. Vietējās nozīmes arhitektūras pieminekļos - ēkā Juglas ielā 14, kas celta 1770.g., atrodas Latvijas neredzīgo bibliotēka un ēkā Pāles ielā 14, ir dažādas ar Latvijas neredzīgo biedrību saistītas iestādes.

Izdalīšanas kritērijs: Kaut arī ainava un tā elementi vēsturiski ir būtiski mainījušies, tā raksturo Rīgas piepilsētas ainavu vēsturisko attīstību.

Estētiskais vērtējums: Muižiņai un parkam piemīt vidēja estētiskā vērtība.

Ekoloģiskais vērtējums: Parkam ir augsta ekoloģiskā vērtība, ko nosaka relatīvi daudz veco koku, tanī skaitā dižkoku. Parkā ir izveidots mikroliegums.

Kultūrvēsturiskais vērtējums: Vidēja vērtība. Atsevišķas ēkas ir kultūras pieminekļi.

Sociālekonomiskais vērtējums: Augsts, vairākas reizes gadā notiek publiski pasākumi parkā. Iedzīvotāji parku izmanto atpūtā.

Ainavu degradē vai degradācijas riski: Neizmantots un nekopts ir palicis parka ainava starp Strazdu muižas manufaktūru, Dzirnupes ielu un Pāles ielu. Šo parka daļu ieteicams labiekārtot un izmantot atpūtai.

Ainavas kvalitātes mērķis: Augsta sociāla, estētiska, ekoloģiskā un kultūrvēsturiska pilsētvides kvalitāte un daudzveidība.

Rīcība mērķa sasniegšanai:

- Veikt parka labiekārtošanas projekta izstrādāšanu un balstoties uz tā uzlabot parka kvalitāti.
- Labiekārtošanas projekta izstrādāšanā ir jāņem vērā parka bioloģiskās vērtības.

4. Zēlustes muižas ainava (*apzīmējums kartē TM 4*)

Raksturojums: Rīgas 18. – 19. gs. muižiņu apbūve (2 kungu mājas, 1 saimniecības ēka), celtas laikā no 18. gs. 2. puses līdz 19. gs. beigām. Parka struktūras elementi daļēji kopš 18. un 19. gs. lauku ainavas kontekstā. Tipiska Rīgas muižiņu arhitektūras un parka ainavas unikālā dabas vidē. Kvalitatīvi veikti ēku saglabāšanas un restaurācijas darbi.

Izdalīšanas kritērijs: Valsts nozīmes kultūras piemineklis. Senākā vieta un apbūve apkaimē, tieši Rīgai raksturīga vēsturiskās apbūves īpatnība, pēc restaurācijas augsta publiskā atpazīstamība. 18. gs., baroka un ampīra stila, koka apbūve.

Estētiskais vērtējums: Ainavai ļoti augsta estētiskā vērtība.

Ekoloģiskais vērtējums: Ekoloģiskā vērtība vidēja.

Kultūrvēsturiskais vērtējums: Ļoti augsts, valsts nozīmes kultūras piemineklis, izcils ainavas un to veidojošās apbūves autentiskums.

Sociālekonomiskais vērtējums: Augsts, pirmais gadījums Rīgas jaunāko laiku vēsturē, kad privātpersona par saviem līdzekļiem atjauno muižiņas apbūvi tās sākotnējai funkcijai – kā ģimenes dzīves vietu. Svarīga izglītojošā un motivējošā funkcija.

Ainavu degradē vai degradācijas riski: nav konstatējami, jo zemes īpašuma lielums dod zināmas garantijas traucējošās apbūves distancētībai.

Ainavas kvalitātes mērķis: Sociāla, estētiska un kultūrvēsturiska pilsētvides kvalitāte un daudzveidība.

Rīcība mērķa sasniegšanai:

Pastāvīga kvalitātes uzturēšana, maksimāla Rīgas Domes ieinteresētība nepieļaujot degradējošu faktoru iespējamību.

5. Bellevue muižas ainava (*apzīmējums kartē TM 5*)

Raksturojums: Rīgas muižiņas 18. gs. 2. puses apbūve (dzīvojamā ēka) ar dārza apstādījumiem, kā tiešas ielas ainavas sastāvdaļas. Muižiņas ēka – vienstāva guļbūve ar dēļu apšuvumu, ar mansarda jumtu un neapdzīvojamiem bēniņiem.

Izdalīšanas kritērijs: Senākā vieta un apbūves objekti apkaimē, tieši Rīgai raksturīga vēsturiskās apbūves īpatnība. Priekšpilsētas ainavas sastāvdaļa un vēsturiskā sākotne. Viena no vecākajām Rīgas priekšpilsētu baroka ēkām.

Estētiskais vērtējums: Vidējs, jo ēkas un teritorijas apsaimniekošana ilgstoši bijusi nepietiekama

Ekoloģiskais vērtējums: Vidējs.

Kultūrvēsturiskais vērtējums: Ļoti augsts, valsts nozīmes kultūras piemineklis, koka muižiņa apstādījumu vidē, kas tuva autentiskajai.

Sociālekonomiskais vērtējums: Zems – ēka nav pieejama, daļēji apdzīvota, nesakopta.

Ainavu degradē vai degradācijas riski:

Pēc mēroga un funkcijas nepiemērotas apbūves vai labiekārtojuma parādīšanās iespējas komerciālām vajadzībām tiešā muižiņas tuvumā blakus zemes gabalā vai ielas ainavas kontekstā.

Ainavas kvalitātes mērķis: Sociāla, estētiska un kultūrvēsturiska pilsētvides kvalitāte un daudzveidība.

Rīcība mērķa sasniegšanai:

- Apkārtojamās teritorijas un ēku sakopšana, atjaunošana un uzturēšana.

6. Bloka muižiņa ar parku ainava (*apzīmējums kartē TM 6*)

Raksturojums: Rīgas muižiņas 19. gs. vidus, klasicisma apbūve (dzīvojamā ēka) ar dārza apstādījumiem kā tiešas ielas ainavas sastāvdaļas;

Izdalīšanas kritērijs: Viena no senākajām ēkām vēsturiskas Rīgu un Kurzemes hercogistes galvaspilsētu savienojošas maģistrāles ainavā. Izcili harmoniskas priekšpilsētas ainavas sastāvdaļa. Viena no ainaviski visvērtīgākajām muižiņu ar dārzu ainavām bruģētas ielas kontekstā.

Estētiskais vērtējums: Viduvējs estētiskais līmenis sakarā ar ilgstošu apsaimniekošanas trūkumu īpašumā.

Ekoloģiskais vērtējums: Vidējs.

Kultūrvēsturiskais vērtējums: Ļoti augsts, valsts nozīmes kultūras piemineklis, autentiska klasicisma koka muižiņa apstādījumu vidē, kas tuva autentiskajai. Ēkas arhitektūra ar kolonādi fasādēs šāda ir vienīgā Rīgā.

Sociālekonomiskais vērtējums: Negatīvs, ēka netiek izmantota, netiek uzturēta, kultūras pieminekli pazemojošs stāvoklis.

Ainavu degradē vai degradācijas riski:

- Pēc mēroga un funkcijas nepiemērotas apbūves vai labiekārtojuma parādīšanās iespējas komerciālām vajadzībām tiešā muižiņas tuvumā blakus zemes gabalā vai uz paša zemes gabala.
- Pastāv reāls ugunsgrēka apdraudējums.

Ainavas kvalitātes mērķis: Sociāla, estētiska un kultūrvēsturiska pilsētvides kvalitāte un daudzveidība.

Rīcība mērķa sasniegšanai:

Nekavējoša ēkas apsaimniekošanas uzsākšana; kā galēja rīcība – kultūras pieminekļa piespiedu atsavināšana vai savešana kārtībā piespiedu kārtā.

7. Vāgnera (Šarlotes) muižas ainava (*apzīmējums kartē TM 7*)

Raksturojums: 18. gs. Rīgas muižiņas 18. gs. 2. puses apbūve (dzīvojamā ēka) ar dārza apstādījumiem kā tiešas ielas ainavas sastāvdaļas;

Izdalīšanas kritērijs: Senākā vieta un apbūves objekti apkaimē, Šarlotes ielas nosaukuma izcelsmes vieta (senākais muižiņas nosaukums – *Scharlottental*) muižiņa),

tieši Rīgai raksturīga vēsturiskās apbūves īpatnība. Harmoniskas priekšpilsētas ainavas sastāvdaļa un vēsturiskā sākotne. Viena no ārkārtīgi retajām Rīgas centra baroka stila ēkām, viena no 2 muižinām RVC.

Estētiskais vērtējums: Samērā augsts estētiskais līmenis, laba teritorijas apstādījumu kvalitāte un sakoptības līmenis.

Ekoloģiskais vērtējums: Vidējs.

Kultūrvēsturiskais vērtējums: Ļoti augsts, koka muižiņa apstādījumu vidē, kas tuva autentiskajai.

Sociālekonomiskais vērtējums: Augsts, intensīvi un pastāvīgi izmantojama semipubliska ēka (studentu korporācija).

Ainavu degradē vai degradācijas riski:

Pēc mēroga un funkcijas nepiemērotas apbūves vai labiekārtojuma parādīšanās iespējas komerciālām vajadzībām tiešā muižiņas tuvumā blakus zemes gabalā vai ielas ainavas kontekstā.

Ainavas kvalitātes mērķis: Sociāla, estētiska un kultūrvēsturiska pilsētvides kvalitāte un daudzveidība.

Rīcība mērķa sasniegšanai:

- apkārtējas teritorijas un ēku sakopšana un uzturēšana;
- vēlams dārza apstādījumu izkopt augstākā kvalitātē.

8. Grāves muižas ar parku ainava (*apzīmējums kartē TM 8*)

Raksturojums: 2 vēsturiskas Rīgas muižiņas 2 ēkas no 18. gs. 2. puses un 19. gs., vēsturiski apstādījumi, daļēji kopš 18./19.gs. Tipiska Rīgas muižiņa un tās parka ainavas, arī ielu ainavās, kontekstā ar 20. gs. 1. puses priekšpilsētas skolas ainavu.

Izdalīšanas kritērijs: Valsts nozīmes kultūras piemineklis. Senākā vieta un apbūve apkaimē, tieši Rīgai raksturīga vēsturiskās apbūves īpatnība. Harmoniskas priekšpilsētas ainavas sastāvdaļa un vēsturisks sākumpunkts - 18. gs., baroka stila, koka apbūve kā saglabājusies muižiņas ansambļa daļa. Būtiska mācību iestādes un apkaimes identitātes zīme.

Estētiskais vērtējums: Augsts estētiskais līmenis relatīvi sakoptā mācību iestādes teritorijā.

Ekoloģiskais vērtējums: Augsts. Augsto vērtējumu nosaka vecie koki, kuros ir atrodama Eiropas nozīmes bezmugurkaulnieku suga *Osmoderma eremita* – lapkoku praulgrauzis.

Kultūrvēsturiskais vērtējums: Ļoti augsts, valsts nozīmes kultūras piemineklis.

Sociālekonomiskais vērtējums: Augsts, intensīvi un pastāvīgi izmantojamas ēkas un ainava.

Ainavu degradē vai degradācijas riski:

Pēc mēroga un funkcijas nepiemērotas apbūves vai labiekārtojuma parādīšanās iespējas mācību iestādes vajadzībām. Skolas funkcija un tās mērogi ir pretrunā ar muižiņas ģimenisko un privāto būtību.

Ainavas kvalitātes mērķis: Sociāla, estētiska un kultūrvēsturiska pilsētvides kvalitāte un daudzveidība.

Rīcība mērķa sasniegšanai:

- apkārtējas skolas teritorijas un ēku sakopšana un uzturēšana;
- vēlams ap muižiņu radīt ainavisku norobežojumu, kas šīm senākajām ēkām rada kaut nelielu, bet zināmā mērā savrupas uztveres iespēju;
- nepieciešams izstrādāt parka labiekārtošanas projektu, vienlaikus nodrošinot veco koku saglabāšanu.

9. Hartmaņa muižiņas ainava (*apzīmējums kartē TM 9*)

Raksturojums: 18. gs. 2. puses līdz 20. gs. sākuma 2 vēsturisko Rīgas muižiņu apbūve ar nelieliem apstādījumiem kā tiešas ielas ainavas sastāvdaļa.

Izdalīšanas kritērijs: Senākā vieta un apbūves objekti apkaimē, tieši Rīgai raksturīga vēsturiskās apbūves īpatnība. Harmoniskas priekšpilsētas ainavas sastāvdaļa un vēsturisks sākumpunkts - 18. gs., baroka, klasicisma stila, koka apbūve kā saglabājusies muižiņas ansambla daļa.

Estētiskais vērtējums: Vidējs estētiskais līmenis, zema teritorijas apstādījumu kvalitāte un sakoptības līmenis, pārāk augsts teritorijas nepiemērotas komerciālās izmantošanas īpatsvars. Ainaviski neiederīgs alpīnistu treniņu tornis ielas ainavā.

Ekoloģiskais vērtējums: Zems.

Kultūrvēsturiskais vērtējums: Ļoti augsts, valsts nozīmes kultūras piemineklis, koka apbūve, svarīga Kalnciema ielas autentiskās ainavas sastāvdaļa.

Sociālekonomiskais vērtējums: Augsts, intensīvi un pastāvīgi izmantojamas ēkas, Kalnciema ielas ainava ar ļoti augstu atpazīstamību.

Ainavu degradē vai degradācijas riski:

Pēc mēroga un funkcijas nepiemērotas apbūves vai labiekārtojuma parādīšanās iespējas komerciālām vajadzībām.

Ainavas kvalitātes mērķis: Sociāla, estētiska un kultūrvēsturiska pilsētvides kvalitāte un daudzveidība.

Rīcība mērķa sasniegšanai:

- apkārtējas teritorijas un ēku sakopšana un uzturēšana;
- vēlams muižiņas apbūves kontekstā radīt ainaviski piemērotāku vidi, kas šīm rada kaut nelielu, bet zināmā mērā savrupas uztveres iespēju.

10. Švarcmuižas ainava (*apzīmējums kartē TM 10*)

Raksturojums: 18. gs. Rīgas muižiņas 20. gs. sākuma apbūve (dzīvojamā ēka) ar nelieliem apstādījumiem kā tiešas ielas ainavas sastāvdaļa.

Izdalīšanas kritērijs: Senākā vieta un apbūves objekti apkaimē, Āgenskalna nosaukuma izcelsmes vieta (senākais nosaukums – Hāgena muižiņa), tieši Rīgai raksturīga vēsturiskās apbūves īpatnība. Harmoniskas priekšpilsētas ainavas

sastāvdaļa un vēsturisks sākumpunkts – muižiņu apbūve Daugavas augstajā senkrastā, ar skatu uz Vecrīgu.

Estētiskais vērtējums: Vidējs estētiskais līmenis, zema teritorijas apstādījumu kvalitāte un sakoptības līmenis, pārāk augsts teritorijas nepiemērotas komerciālās izmantošanas īpatsvars.

Ekoloģiskais vērtējums: Pašlaik zems.

Kultūrvēsturiskais vērtējums: Ļoti augsts, valsts nozīmes kultūras piemineklis, koka apbūve, svarīga Kr. Valdemāra ielas maģistrāles un Daugavgrīvas ielas autentiskās ainavas sastāvdaļa.

Sociālekonomiskais vērtējums: Augsts, intensīvi un pastāvīgi izmantojamas ēkas.

Ainavu degradē vai degradācijas riski:

Pēc mēroga un funkcijas nepiemērotas apbūves vai labiekārtojuma parādīšanās iespējas mācību komerciālām vajadzībām. Teritorijas samazināšanās ielu pārplānošanas vajadzībām, Daugavas senā stāvkrasta nepiemērota izmantošana, teritorijas starp muižiņu un Āzeni nepiemērota apbūve.

Ainavas kvalitātes mērķis: Sociāla, estētiska un kultūrvēsturiska pilsētvides kvalitāte un daudzveidība.

Rīcība mērķa sasniegšanai:

- apkārtējas teritorijas un ēku sakopšana un uzturēšana;
- vēlams muižiņas apbūves kontekstā radīt ainaviski piemērotāku vidi, kas šim rada kaut nelielu, bet zināmā mērā savrupas uztveres iespēju

Industriālās apbūves ainava

Pilsētvidei raksturīgas ir dažādas funkcionālās nozīmes industriālās (ražošanas uzņēmumu, siltumapgādes uzņēmumu u.c.) apbūves ainavas. Daudzās pasaules valstīs pēc uzņēmumu darbības izbeigšanas, tās pārprofilē, piešķirot ainavai citu funkciju, vienlaicīgi saglabājot ražošanas uzņēmuma apbūves ainavai raksturīgo arhitektūru, stilu un kompozīciju.

Kā Rīgai tipiskas industriālās apbūves ainavas tika izdalītās tās ainavas, kas raksturo pilsētas industriālo mantojumu – atsevišķu ēku kompleksus, to plānojumu un vizuālo izskatu. Tipisko industriālo ainavu izdalīšanā netika ņemts vērā tās pašreizējā funkcija. Tipiskās industriālās apbūves ainavas pilsētā ir:

1. Gāzes rezervuāra ainava Matīsa ielā;
2. Ūdenstorņu ainava Matīsa ielā;
3. Ūdenstorņu ainava Alīses ielā;
4. Ūdenstorņu ainava Čiekurkalnā;
5. Rūpnīcas „Latvijas balzāma” ainava;
6. Tramvaju depo ainavas Fridriha ielā 2a; Tipogrāfijas ielā 1, Brīvības ielā 191;
7. Bruņinieku un K. Valdemāra ielas krustojumā bijusī „Kymmel” alus darītavas ainava;
8. Bijusī Rauga fabrikas ainava;
9. Valmieras ielas industriālā ainava;
10. Lienas un Bruņinieku ielu industriālā ainava.

1. Gāzes rezervuāra ainava Matīsa ielā (*apzīmējums kartē TI 1*)

Raksturojums: Divu gāzes rezervuāru (1. - 1882.g.; 2. – 1901.g.) ainava Matīsa ielā, kas paveras skatos no dzelzceļa un ainavai pieguļošajām ielām.

Izdalīšanas kritērijs: Vienīgā šādas funkcijas un arhitektūras ēku ainava Rīgā. Saglabājusies relatīvi maz pārveidots priekšpilsētas ainavas siluets.

Estētiskais vērtējums: Augsta estētiskā vērtība. Pirms neilga laika veikta fasāžu atjaunošana. Celtnes iezīmējas kā ainavas dominante, kas paaugstina urbanizētās ainavas vērtību.

Ekoloģiskais vērtējums: Zems.

Kultūrvēsturiskais vērtējums: Ļoti augsts. Ēkas ir valsts nozīmes kultūras pieminekļi. Ēkas ir nozīmīgs kultūrvēsturiskās ainavas elements

Sociālekonomiskais vērtējums: Augsts, intensīvi un pastāvīgi izmantojamas ēkas. Tiek izmantoti mūsdienu funkcijām, pieejami apskatei no publiskās telpas, augsta sociālā nozīme. Perspektīvā iespējams vēl vairāk izmantot tūristu piesaistē.

Ainavu degradē vai degradācijas riski: Ainavu inventarizācijā nav konstatēti.

Ainavas kvalitātes mērķis: Sociāli, estētiski un kultūrvēsturiski augsta pilsētvides kvalitāte, kas būtiski paaugstina pilsētas ainavu daudzveidību.

Rīcība mērķa sasniegšanai:

- Teritorijas un ēku sakopšana un uzturēšana pašreizējā līmenī.
- Nav pieļaujama jauna būvniecība, kas kontrastētu ar gāzes rezervuāru veidoto dominanti ainavā.

2. Ūdenstorņu ainava Matīsa ielā (*apzīmējums kartē TI 2*)

Raksturojums: Divu vecāko ūdenstorņu (1896. – 1897.) ainava dzelzceļa, Matīsa kapu un M. Matīsa ielas ainavās, kā arī no vairākiem citiem skatu punktiem.

Izdalīšanas kritērijs: No atsevišķiem skatu punktiem uztverami gan gāzes rezerve, gan ūdenstorņi, veidojot reti novērojamu 19. gs. industriālās ainavas reliktu. Būves ir apkārtnes ainavas vertikālā dominantes.

Estētiskais vērtējums: Vidēja estētiskā vērtība. Nepieciešams veikt fasāžu atjaunošanu. Apkārtnes apstādījumi ir sliktā stāvoklī un nekopti.

Ekoloģiskais vērtējums: Zems.

Kultūrvēsturiskais vērtējums: Ļoti augsts. Ēkas ir kultūras pieminekļi, ļoti augstvērtīga historisma stila arhitektūra. Ēkas ir apmierinošā tehniskā stāvoklī.

Sociālekonomiskais vērtējums: Pašreiz zems, jo netiek izmantotas publiskajām vajadzībām.

Ainavu degradē vai degradācijas riski:

- Relatīvs apdraudējums – ilgstošas neizmantošanas sekas, problemātiska piekļūšana iespējamai publiskai izmantošanai.

- Apkārtnes apstādījumi ir sliktā stāvoklī un nekopti.

Ainavas kvalitātes mērķis: Sociāli, estētiski un kultūrvēsturiski augsta pilsētvides kvalitāte, kas būtiski paaugstina pilsētas ainavu daudzveidību.

Rīcība mērķa sasniegšanai:

- Teritorijas un ēku rekonstrukcija, ievērojot kultūras pieminekļiem izvirzītās prasības.
- Nepieciešams apsvērt iespējas ēkas atvērt publiskai izmantošanai.
- Nepieciešams uzlabot teritorijas apstādījumu kvalitāti.

3. Ūdenstorņa ainava Alises ielā (*apzīmējums kartē TI 3*)

Raksturojums: 1910. gadā celta jūgendstila būve, nozīmīga Pārdaugavas silueta uztveres un Āgenskalna priēžu masīva ainavu sastāvdaļa. Ilgus gadus pēc uzcelšanas augstākā ēka Pārdaugavā.

Izdalīšanas kritērijs: Labi saglabājusies 20. gs. pirmās puses industriālās ainavas elements, kā vēsturisks liecinieks Pārdaugavas attīstībai.

Estētiskais vērtējums: Vidēja estētiskā vērtība. Nepieciešams veikt fasāžu atjaunošanu.

Ekoloģiskais vērtējums: Zems.

Kultūrvēsturiskais vērtējums: Ēka ir kultūras piemineklis, apmierinošā tehniskā stāvoklī.

Sociālekonomiskais vērtējums: Pašreiz vidējs (vietas identitātes zīme), bet perspektīvā augsts.

Ainavu degradē vai degradācijas riski:

- Relatīvs apdraudējums – ilgstošas neizmantošanas sekas.

Ainavas kvalitātes mērķis: Sociāli, estētiski un kultūrvēsturiski augsta pilsētvides kvalitāte, kas būtiski paaugstina pilsētas ainavu daudzveidību.

Rīcība mērķa sasniegšanai:

- Teritorijas un ēkas rekonstrukcija, ievērojot kultūras pieminekļiem izvirzītās prasības.
- Nepieciešams apsvērt iespējas ēkas atvērt publiskai izmantošanai.
- Nepieciešams uzlabot teritorijas apstādījumu kvalitāti.

4. Ūdenstorna ainava Čiekurkalnā (*apzīmējums kartē TI 4*)

Raksturojums: 1913. gadā celta jūgendstila būve, nozīmīga Čiekurkalna silueta uztveres un Gaujas ielas un Čiekurkalna 1. līnijas ainavu sastāvdaļa. Ainavā uztverama kopā ar neogotiskā stilā celto skolas ēku.

Izdalīšanas kritērijs: Labi saglabājusies 20. gs. pirmās puses industriālās ainavas elements, kā vēsturisks liecinieks Čiekurkalna attīstībai. Celtne iezīmējas kā ainavas dominante.

Estētiskais vērtējums: Vidēja estētiskā vērtība. Nepieciešams veikt fasāžu atjaunošanu.

Ekoloģiskais vērtējums: Pašlaik zems.

Kultūrvēsturiskais vērtējums: Ēka ir kultūras piemineklis, apmierinošā tehniskā stāvoklī.

Sociālekonomiskais vērtējums: Pašreiz vidējs (vietas identitātes zīme), bet perspektīvā augsts.

Ainavu degradē vai degradācijas riski:

- Relatīvs apdraudējums – ilgstošas neizmantošanas sekas.
- Ziemeļu šķērsojuma izbūve.

Ainavas kvalitātes mērķis: Sociāli, estētiski un kultūrvēsturiski augsta pilsētvides kvalitāte, kas būtiski paaugstina pilsētas ainavu daudzveidību.

Rīcība mērķa sasniegšanai:

- Teritorijas un ēkas rekonstrukcija, ievērojot kultūras pieminekļiem izvirzītās prasības.
- Nepieciešams apsvērt iespējas ēkas atvērt publiskai izmantošanai.
- Nepieciešams uzlabot teritorijas apstādījumu kvalitāti.
- Nav pieļaujama jaunas, ielas ainavā ar torni apjomā konkurējošas apbūves rašanās, tas būtu jā saglabā kā vēsturiska dominante.

5. Rūpnīcas „Latvijas balzāma” ainava (*apzīmējums kartē TI 5*)

Raksturojums: 1854. gadā dibinātās alus darītavas „Stricky & Co”, tagad A.S. „Latvijas balzams” ainava A. Briāna un Šarlotes ielā. Ainavu veido historisma stilā celtās ražošanas ēkas. Industriālā mantojuma objekts ainavā uztverams kopā ar muižiņu Šarlotes ielā, Rīgas 1. slimnīcas apbūvi, nelielu 19. gs. ražošanas ēkām Šarlotes un A. Briāna ielas stūrī, skvēru otrpus palīdzības ielai, vēl vienu industriālā mantojuma objektu A. Briāna ielā 9.

Izdalīšanas kritērijs: Labi saglabājusies 18. – 19. gs. industriālā pilsētas ainava.

Estētiskais vērtējums: Kopējā estētiskā vērtība vidēja. Ielas ainaviskā nozīme ļoti augsta saistībā ar objektu izvietojumu un izteiksmīgu apjomu risinājumu.

Ekoloģiskais vērtējums: Zems, jo nav apstādījumu.

Kultūrvēsturiskais vērtējums: Ēkās notiekot ražošanas procesam, tās laika gaitā ir daļēji pārveidotas. Teritorijā radušās jaunas būves. Kopumā pārveidojumu apjoms ir atzīstams par vietas degradācijas faktoru.

Sociālekonomiskais vērtējums: Sociāli neitrāls, jo pieejams ierobežotam personāla skaitam.

Ainavu degradē vai degradācijas riski:

- Relatīvs apdraudējums – neskaidra turpmākā izmantošana. Gadījumā, ja funkcionējošā rūpnīca tiek modernizēta vai pārcelta uz citu vietu, līdzīgi, kā citviet Rīgā var veidoties jauns graustu rajons.

Ainavas kvalitātes mērķis: Sociāli, estētiski un kultūrvēsturiski augsta pilsētvides kvalitāte, kas būtiski paaugstina pilsētas ainavu daudzveidību.

Rīcība mērķa sasniegšanai:

- Vēsturiskajām ēkām nepieciešami harmonizācijas un fasāžu renovācijas darbi. Neiederīgā utilitārā apbūve laika gaitā jātransformē vai jāizvāc.
- Nepieciešams apsvērt iespējas ēkas atvērt publiskām ekskursijām, tālākā nākotnē, pārvietojot ražošanu, publiskai izmantošanai.

6. Tramvaju depo ainavas Frīdriķa ielā 2a; Tipogrāfijas ielā 1, Brīvības ielā 191 (apzīmējums kartē TI 6)

Raksturojums: raksturīga Rīgas sabiedriskās satiksmes infrastruktūras sastāvdaļa kopš 20. gs. pirmās puses. Visu laiku ir tikušas izmantotas atbilstoši tās izbūves funkcija. Tiešā veidā integrēta Rīgas vitāli svarīgo funkciju ainaviskumā.

Izdalīšanas kritērijs:

- izteikti atraktīva, kvalitatīva historisma stila industriālā arhitektūra;
- labi eksponēta publiskajā ārtelpā, apskatāma no vairākām pusēm;
- ainavu veidojoši objekti vērtīgi vēsturisko vietu un vēsturiskās pilsētvides ainavas kontekstā.

Estētiskais vērtējums: Vidēja estētiskā vērtība. Nepieciešams veikt fasāžu atjaunošanu. Apkārtnes apstādījumi ir sliktā stāvoklī un nekopti.

Ekoloģiskais vērtējums: Zems.

Kultūrvēsturiskais vērtējums: Ļoti augsts. Ēkas ir kultūras pieminekļi, kas raksturo ļoti augstvērtīgu historisma stila arhitektūru. Ēkas ir apmierinošā tehniskā stāvoklī.

Sociālekonomiskais vērtējums: Sociāli aktīva ainava, jo labi apskatāma no publiskās telpas. Ļoti atraktīva un dinamiska semipubliskas funkcijas ainava.

Ainavu degradē vai degradācijas riski:

Jaunām satiksmes līdzekļu tehnoloģiskajām prasībām var tikt upurēta ainavas estētiskā un kultūrvēsturiskā kvalitāte.

Ainavas kvalitātes mērķis: Sociāli, estētiski un kultūrvēsturiski augsta pilsētvides kvalitāte, kas būtiski paaugstina pilsētas ainavu daudzveidību.

Rīcība mērķa sasniegšanai:

- Vēsturiskajām ēkām nepieciešami harmonizācijas un fasāžu renovācijas darbi, neiederīgā utilitārā apbūve laika gaitā jātransformē vai jāizvāc.
- Depo kā satiksmes infrastruktūras sastāvdaļas ilgi saglabās savu funkcionalitāti. Jārūpējas, lai ražošanas vajadzībām netiktu upurētas vietas ainaviskās kvalitātes, kas, tieši pretēji, būtu pastāvīgi izkopjamas.
- Nepieciešams uzlabot teritorijas apstādījumu kvalitāti.

7. Bruņinieku un K. Valdemāra ielas krustojumā bijusī „Kymmell” alus darītavas ainava (*apzīmējums kartē TI 7*)

Raksturojums: Vecākās alus darītavas vieta un ēkas Rīgā, kas dibināta 1815. gadā. Visizteiksmīgākā industriālā ainava pilsētas centrā, ko veido 19. gs. historisma stila ķieģeļu ražošanas ēkas, akmens mūru atbalsta sienas gar Kr. Valdemāra un Bruņinieku ielām. Apbūve radusies uz paaugstināta reljefa (vēsturiskas kāpas), kas vizuālo iespaidu būtiski pastiprina. Pilsētas ainavā bijusī alus darītava uztverama kontekstā ar vēsturisko 1. slimnīcas ansambli Bruņinieku ielā un 19. gs. sākuma koka ēkām Skolas ielā.

Izdalīšanas kritērijs: Visizteiksmīgākā industriālā ainava pilsētas centrā, ko veido 19. gs. historisma stila ķieģeļu ražošanas ēkas, akmens mūru atbalsta sienas gar Kr. Valdemāra un Bruņinieku ielām. Apbūve radusies uz paaugstināta reljefa (vēsturiskas kāpas), kas izceļ ainavas tēlu.

Estētiskais vērtējums: Vidējs, jo ainava kopumā publiski nav pieejama un vizuāli novērtējama.

Ekoloģiskais vērtējums: Zems, jo nav apstādījumu..

Kultūrvēsturiskais vērtējums: 20. gs. 2. pusē industriālā objekta ainaviskās kvalitātes negatīvi ietekmējis utilitāru būvju piesārņojums tās teritorijā, kas tomēr nav atstājis būtisku ietekmi uz kopējo kultūrvēsturisko kvalitāti.

Sociālekonomiskais vērtējums: Sociālekonomiskais vērtējums zems, jo objekts kopš vairākiem gadiem slēgts ražošanai un tas nav publiski pieejams.

Ainavu degradē vai degradācijas riski:

- Pastāv nopietns apdraudējums ainavas pastāvēšanai nākotnē, ja tiktu turpināta apbūves radikālas transformācijas projekta virzība, kas paredzēja lielāko apbūves daļu nojaukt un pilnībā izmainīt esošo ainavu.

Ainavas kvalitātes mērķis: Sociāli, estētiski un kultūrvēsturiski augsta pilsētvides kvalitāte, kas būtiski paaugstina pilsētas ainavu daudzveidību.

Rīcība mērķa sasniegšanai:

- Vēlams attīstīt kā publiski izmantojamu kultūrvēsturiski vērtīgu industriālu ainavu (biroji, tūrisms u.t.t.).

8. Bijusī Rauga fabrikas (RRF) ainava pulkv. Brieža ielā 27 *(apzīmējums kartē TI 8)*

Raksturojums: Ainavā dominē industriālā 19. gs. un 20. gs. pirmās puses historisma stila ķieģeļu apbūve. Nelielu daļu no apbūves veido 20. gs. otrās puses utilitārā apbūve. RRF apbūve ainavā uztverama no Pulkv. Brieža, Hanzas un Rūpniecības ielām, daļēji kontekstā ar Viestura dārza (Ķeizardārza) apstādījumiem un skolas ēku.

Izdalīšanas kritērijs: Izteismīgākā industriālā ainava pilsētas centrā, ko veido 19. gs. un 20. gs. pirmās puses historisma stila ķieģeļu apbūve.

Estētiskais vērtējums: Vidējs, jo ainava kopumā publiski nav pieejama un vizuāli novērtējama.

Ekoloģiskais vērtējums: Zems, jo nav apstādījumu.

Kultūrvēsturiskais vērtējums: Kultūrvēsturiskais ainavas vērtējums augsts.

Sociālekonomiskais vērtējums: Bijušajā RRF tiek izstrādāts rekonstrukcijas projekts, kas paredz, daļēji saglabājot esošo apbūvi, tur izveidot viesnīcu.

Ainavu degradē vai degradācijas riski:

- Pastāv nopietns apdraudējums, ka projekta realizācija nenotiek plānotajos termiņos vai arī mainās nekustamā īpašuma attīstītāju viedoklis par kultūrvēsturiskās ainavas attīstību nākotnē.

Ainavas kvalitātes mērķis: Sociāli, estētiski un kultūrvēsturiski augsta pilsētvides kvalitāte, kas būtiski paaugstina pilsētas ainavu daudzveidību.

Rīcība mērķa sasniegšanai:

- Vēlams attīstīt kā publiski izmantojamu un pieejamu kultūrvēsturiski vērtīgu industriālu ainavu (biroji, tūrisms u.t.t.).

9. Valmieras ielas industriālā ainava posmā starp Satekles un Matīsa ielām *(apzīmējums kartē TI 9)*

Raksturojums: Raksturīga ainava industriālā Rīgas priekšpilsētā, ar dominējošu 19. gs. otrās puses un 20. gs. pirmās puses ražošanas apbūvi, kas telpiski izvietāto slēgtā perimetrālas apbūves veidā.

Izdalīšanas kritērijs: Apbūve nav publiski pieejama, tomēr ainavas sociālā nozīme ievērojama. Vēsturiski šajā kvartālā bijusi rūpnīca „Russo – Balt”, kur 20. gs. sākumā Krievijas impērijā uzsākta pirmo automobiļu ražošana. Šeit izgatavots arī Krievijas pirmais tanks.

Estētiskais vērtējums: Zems, jo ainava kopumā publiski nav pieejama un vizuāli novērtējama.

Ekoloģiskais vērtējums: Zems, jo nav apstādījumu..

Kultūrvēsturiskais vērtējums: Kultūrvēsturiskais ainavas vērtējums augsts.

Sociālekonomiskais vērtējums: Apbūve nav publiski pieejama, ainavas sociālā nozīme neliela.

19. un 20. gs. pirmās puses industriālās ainavas atraktīvais raksturs un plašās ēku izmantošanas iespējas, ir svarīgs priekšnoteikums palielināt būvju publisko nozīmību.

Ainavu degradē vai degradācijas riski:

- Relatīvs apdraudējums – neskaidra turpmākā izmantošana, ja gadījumā industriālā ainava tiek rekonstruēta.

Ainavas kvalitātes mērķis: Sociāli, estētiski un kultūrvēsturiski augsta pilsētvides kvalitāte, kas būtiski paaugstina pilsētas ainavu daudzveidību.

Rīcība mērķa sasniegšanai:

- Vēlams saglabāt industriālās ainavas raksturu, kas atvērta skatam no Valmieras ielas.

10. Lienes ielas industriālā ainava posmā starp Vagonu un Valmieras ielām un Bruņinieku ielas industriālā ainava posmā starp Vagonu un Valmieras ielām (*apzīmējums kartē TI 10*)

Raksturojums: Raksturīga ainava industriālā Rīgas priekšpilsētā, ar dominējošu 19. gs. 2. p. un 20. gs. 1. p. ražošanas apbūvi slēgtā perimetrālas apbūves veidā.

Izdalīšanas kritērijs: Rets gadījums, kur ielas apbūvi abās ielas pusēs veido tikai industriāla rakstura ēkas.

Estētiskais vērtējums: Vidējs, jo ainava kopumā publiski nav pieejama un vizuāli novērtējama.

Ekoloģiskais vērtējums: Zems, jo nav apstādījumu..

Kultūrvēsturiskais vērtējums: Kultūrvēsturiskais ainavas vērtējums augsts.

Sociālekonomiskais vērtējums: Apbūve nav publiski pieejama, ainavas sociālā nozīme neliela.

19. un 20. gs. 1. p. industriālo ainavu atraktīvas raksturs un plašās iespējas ēkas izmantot publisko funkciju vajadzībām rada iemeslus pozitīvām prognozēm abu minēto ielu sakarā.

Ainavu degradē vai degradācijas riski:

- Relatīvs apdraudējums – neskaidra turpmākā izmantošana, ja gadījumā industriālā ainava tiek rekonstruēta.

Ainavas kvalitātes mērķis: Sociāla, estētiska un kultūrvēsturiska augsta pilsētvides kvalitāte, kas būtiski paaugstina pilsētas ainavu daudzveidību.

Rīcība mērķa sasniegšanai:

- Vēlams saglabāt industriālās ainavas raksturu un stilu, kas paveras skatam no Lienas un Bruņinieku ielām.

Ielu ainava

Ielas ainavu veido pati iela, tās trasējums, segums, izmantošana, kā arī ielai pieguļošā ainavu telpa (apstādījumi, ēku izvietojums un to fasādes, reklāmas stendi u.tt.). Rīgas pilsētas, sevišķi vēsturiskajā centrā un Pārdaugavā ļoti daudzas ielu ainavas ir iespējams definēt, kā pilsētai tipiskas ainavas, kas raksturo ielu ainavas attīstības vēsturi, savdabību un autentiskumu. Projekta ietvaros minētās ainavas atsevišķi netika izdalītas, bet tās tika iekļautas kā ainavas elements plašākā tipiskā vai unikālā ainavu telpā. Šajā sadaļā parādītas tās ielas, kas raksturo konkrētas ielas ainavu tipu. Tipiskas Rīgas ielu ainavas ir šādas:

1. Slokas ielas ainava;
2. Vienības gatves ainava;
3. Matīsa ielas ainava;
4. Miera ielas ainava;
5. Brīvības gatves ainava;
6. Maskavas ielas ainava (bruģētā);
7. Āgenskalna ielas ainava;
8. Baložu ielas ainava.

1. Slokas ielas ainava – posmā no Aleksandra Grīna bulvāra līdz Dzirciema ielai (apzīmējums kartē TB 1)

Raksturojums: Kaut arī Slokas ielas pagājušā gadsimta pirmajā pusē ir mainījusi savu veidolu, tomēr kopumā ielu malās esošo ēku fasādes, relatīvi plašie priekšpagalmi, Mārtiņa baznīca un kapi, kā arī bruģis daļēji raksturo vēsturisko Rīgas priekšpilsētas ielu ainavu. Ielas ainavā varam izdalīt šādus posmus:

- vecā Āgenskalna ciema apbūves daļa (19. gs., 20. gs. 1. puse);
- 20. gs. 30. gadu daudzstāvu funkcionālisma stila dzīvojamā perimetrāla apbūve;
- retināta 19. gs. 2. puses – 20. gs. 1. puses dzīvojamā un sabiedriskā, galvenokārt mazstāvu apbūve ar reti daudzstāvu apbūves izņēmumiem, liels apzaļojuma īpatsvars.
- neoromānikas stila baznīcas, 18. gs. kapsētas, 19. gs. muižiņas un 19. gs. industriālās apbūves ainaviskie elementi ar lielu apzaļojuma īpatsvaru;

Ielai raksturīga ainavu uztveres mainība, pateicoties lielam trasējuma izliekumu skaitam.

Izdalīšanas kritērijs: relatīvi maz pārveidota Rīgas priekšpilsētas ielu ainava, kas raksturo vēsturiskās Rīgas ielu ainavu lielo daudzveidību. Daļēji bruģēta ielu ainava ar relatīvi plašiem atvērumiem un koku stādījumiem ielai pieguļošā teritorijā.

Estētiskais vērtējums: Augsts, it sevišķi rudenī.

Ekoloģiskais vērtējums: Vidējs, daudz stādījumu (ielas apstādījumi, priekšpagalmi, kapi).

Kultūrvēsturiskais vērtējums: Kultūrvēsturiskais ainavas vērtējums augsts.

Sociālekonomiskais vērtējums: Ainava publiski pieejama. Pagaidām tā galvenokārt tiek izmantota satiksmei, bet perspektīvā, tā varētu būt nozīmīga arī tūristu piesaistei.

Ainavu degradē vai degradācijas riski:

- jauna apbūve, kas ir neraksturīga Slokas ielas kultūrvēsturiskajai ainavai (piemēram, Slokas iela 2 b);
- vēsturisko ēku nojaukšana un to vietā jaunu ēku izbūvēšana, kas ir neraksturīga Slokas ielas kultūrvēsturiskajai ainavai;
- ielas ēku fasāžu ritma izjaukšana un atklāto telpu apbūvēšana;

Ainavas kvalitātes mērķis: Estētiski, ekoloģiski un kultūrvēsturiski augsta pilsētvides kvalitāte, kas būtiski paaugstina pilsētas ainavu daudzveidību.

Rīcība mērķa sasniegšanai:

Ielas ainavisko kvalitāšu saglabāšanai nepieciešams:

- saglabāt tās trasējuma līkumaino raksturu;
- saglabāt arhitektoniski un tipoloģiski nozīmīgākās ēkas, īpaši koka apbūvi un tās lokālos kopumus;
- saglabāt kultūrvēsturiski un arhitektoniski nozīmīgākos industriālās apbūves objektus, tos telpiski un funkcionāli atverot pret publisko ārtelpu;
- jauno apbūvi veidot harmoniskā saskaņā ar esošās apbūves ritmu un mērogu, lielāka mēroga ēkas veidot attālināti no sarkanajām līnijām;
- saglabāt apbūves retināto raksturu un apstādījumu īpatsvaru;
- izkopt apstādījumus, selektīvi mazinot mazvērtīgu pašsējas koku nevēlamo ainavisko klātbūtni.

2. Vienības gatves ainava – posmā no Fr. Brīvzemnieka ielas līdz Ozolciema ielai (apzīmējums kartē TB 2)

Raksturojums: Vēsturiski ļoti nozīmīga iela, kas līdz 1935. gadam saukta par Jelgavas šoseju un izveidota 19. gs. sākumā pasta ceļa vietā. Sākotnēji iela veidota kā aleja ar apstādījumiem ielas malā un Rīgai neierastu ielas lielo platumu. Koku stādījumi pašreiz saglabājušies daļēji. Daļēji uz brauktuves atsevišķā posmā saglabājies kalta bruģakmens segums.

Ielas ainavu veido:

- retināta 19. gs. 2. puses – 20. gs. 1. puses dzīvojamā un sabiedriskā, galvenokārt mazstāvu koka apbūve ar retiem daudzstāvu apbūves izņēmumiem. Daudz apstādījumu, kur dominē liepas un kastaņas.. Apbūves ainavas saglabājušās bez būtiskiem degradējošiem traucējumiem.
- kā īpaši nozīmīgi vēsturiskās ainavas elementi atzīmējami 18. gs. atklātā Torņakalna luterāņu, 20. gs. s. atklātā Torņakalna pareizticīgo baznīcas ar

kapsētām un 19. gs. vidū uzceltā Bloka muižiņa un Dž. Armitsteda Bērnu klīniskās slimnīcas komplekss.

Izdalīšanas kritērijs: relatīvi maz pārveidota Rīgas priekšpilsētas ainava, kas raksturo vēsturisko Rīgas ielu ainavu lielo daudzveidību. Ielu ainava ar Rīgas pilsētai raksturīgajām alejām un bruģi.

Estētiskais vērtējums: Vidējs.

Ekoloģiskais vērtējums: Vidējs, daudz stādījumu (ielas apstādījumi, priekšpagalmi, kapi).

Kultūrvēsturiskais vērtējums: Kultūrvēsturiskais ainavas vērtējums vidējs.

Sociālekonomiskais vērtējums: Ainava publiski pieejama. Tā ir ļoti jutīga ainava, jo rada iebraucējiem no Jelgavas pirmo priekšstatu par Rīgu. Pilsētas dienvidu vārti.

Ainavu degradē vai degradācijas riski:

- vietām nekopta un neapsaimniekota ielai pieguļošā (sarkanajās līnijās) daļa;
- ielas un ietvju seguma sliktā kvalitāte, tanī skaitā bruģakmens seguma;
- vēsturisko ēku nojaukšana un to vietā jaunu ēku izbūvēšana, kas ir neraksturīga Vienības gatves ielas kultūrvēsturiskajai ainavai;
- ielu paplašināšana un līdz ar to alejas likvidācija un arī iespējams bruģakmens nomaiņa ar asfalta segumu.

Ainavas kvalitātes mērķis: Estētiski, ekoloģiski un kultūrvēsturiski augsta pilsētvides kvalitāte, kas būtiski paaugstina pilsētas ainavu daudzveidību.

Rīcība mērķa sasniegšanai:

Ielas ainavisko kvalitāšu saglabāšanai nepieciešams:

- saglabāt un pilnveidot ielas bulvāra raksturu apstādījumus;
- ielu apstādījumos ieteicams saglabāt kastaņas;
- iespēju robežās saglabāt bruģa segumu un to elementu klātbūtni ielas segumos;
- saglabāt arhitektoniski un tipoloģiski nozīmīgākās ēkas, īpaši koka apbūvi un tās lokālos kopumus;
- jauno apbūvi veidot harmoniskā saskaņā ar esošās apbūves ritmu un mērogu, lielāka mēroga ēkas veidot attālināti no sarkanajām līnijām;
- saglabāt apbūves retināto raksturu un apstādījumu īpatsvaru.

3. Matīsa ielas ainava posmā no A. Čaka ielas līdz Matīsa kapiem (apzīmējums kartē TB 3)

Raksturojums: Iela raksturo pilsētas ielu ainavu attīstību 19./20.gs mijā. Ielas ainavu veido bruģētais ielas segums, relatīvi maz apstādījumu, tās novietojums starp ēkām un relatīvi blīvā perimetrālā koka un mūra ēku apbūve.

Izdalīšanas kritērijs: relatīvi maz pārveidota Rīgas ielu ainava, kas raksturo vēsturisko Rīgas ielu ainavu lielo daudzveidību. Bruģēta ielu ainava bez apstādījumiem ar cieši pieguļošu perimetriālo (koka un mūra) apbūvi.

Estētiskais vērtējums: Vidējs.

Ekoloģiskais vērtējums: Zems, relatīvi maz apstādījumu (tas raksturīgs vēsturiski).

Kultūrvēsturiskais vērtējums: Kultūrvēsturiskais ainavas vērtējums augsts.

Sociālekonomiskais vērtējums: Ainava publiski pieejama. Perspektīvā liela nozīme varētu būt tūristu piesaistei.

Ainavu degradē vai degradācijas riski:

- Ielas un ietvju seguma sliktā kvalitāte, tanī skaitā bruģakmens seguma.
- Atsevišķu ēku fasāžu sliktā kvalitāte.
- Iespējama bruģakmens nomaiņa ar asfalta segumu.

Ainavas kvalitātes mērķis: Estētiski un kultūrvēsturiski augsta pilsētvides kvalitāte, kas būtiski paaugstina pilsētas ainavu daudzveidību.

Rīcība mērķa sasniegšanai:

Ielas ainavisko kvalitāšu saglabāšanai nepieciešams:

- iespēju robežās saglabāt bruģēto segumu un to elementu klātbūtni ielas segumā;
- saglabāt arhitektoniski un tipoloģiski nozīmīgākās ēkas, īpaši koka apbūvi un tās lokālos kopumus;
- jauno apbūvi veidot harmoniskā saskaņā ar esošās apbūves ritmu un mērogu, lielāka mēroga ēkas veidot attālināti no sarkanajām līnijām.

4. Miera iela posmā no Krišjāņa Barona ielas līdz Gaujas ielai (apzīmējums kartē TB 4)

Raksturojums: Iela raksturo pilsētas ielu ainavu attīstību 19./20.gs mijā. Ielas ainavu veido bruģētais ielas segums, alejas veida apstādījumi, Lielie kapī kā atvērta publiska telpa, perimetrālā koka un mūra ēku apbūve.

Izdalīšanas kritērijs: relatīvi maz pārveidota Rīgas ielu ainava, kas raksturo vēsturisko Rīgas ielu ainavu lielo daudzveidību. Vēsturiskā ielu ainava ar ļoti daudzveidīgu apbūves un apstādījumu raksturu un tramvaju.

Estētiskais vērtējums: Vidējs.

Ekoloģiskais vērtējums: Vidējs, relatīvi daudz apstādījumu posmā starp Tallinas ielu un Kazarmas ielu.

Kultūrvēsturiskais vērtējums: Kultūrvēsturiskais ainavas vērtējums vidējs.

Sociālekonomiskais vērtējums: Ainava publiski pieejama. Pagaidām tā galvenokārt tiek izmantota satiksmei.

Ainavu degradē vai degradācijas riski:

- Ielas un ietvju seguma sliktā kvalitāte, tanī skaitā bruģakmens seguma;

- Atsevišķu ēku fasāžu sliktā kvalitāte;
- Iespējama bruģakmens nomaiņa ar asfalta segumu.

Ainavas kvalitātes mērķis: Estētiski, ekoloģiski un kultūrvēsturiski augsta pilsētvides kvalitāte, kas būtiski paaugstina pilsētas ainavu daudzveidību.

Rīcība mērķa sasniegšanai:

Ielas ainavisko kvalitāšu saglabāšanai nepieciešams:

- iespēju robežās saglabāt bruģēto segumu un to elementu klātbūtni ielas segumos;
- saglabāt arhitektoniski un tipoloģiski nozīmīgākās ēkas, īpaši koka apbūvi un tās lokālos kopumus;
- jauno apbūvi veidot harmoniskā saskaņā ar esošās apbūves ritmu un mērogu, lielāka mēroga ēkas veidot attālināti no sarkanajām līnijām;
- paaugstināt Lielo kapu estētisko kvalitāti, vienlaikus saglabājot to ekoloģiskās un kultūrvēsturiskās vērtības.

5. Brīvības gatves ainava (*apzīmējums kartē TB 5*)

Raksturojums: Iela raksturo pilsētas ielu ainavu attīstību 20. gs. Ielas ainava veido plaša atklāta telpa, kur apbūve ir atkāpusies no brauktuves. Ainavu veido pati iela un plašā ar dažāda veida apstādījumiem (alejas, atsevišķi koku stādījumi, Šmerļa mežaparks, atsevišķas priežu grupas) pārejas zona starp ielu un apbūvi.

Izdalīšanas kritērijs: Relatīvi labi plānota intensīvas satiksmes ielu ainava, kur apstādījumu josla atdala ielu no pieguļošās dzīvojamās apbūves.

Estētiskais vērtējums: Vidējs.

Ekoloģiskais vērtējums: Vidējs, relatīvi daudz apstādījumu.

Kultūrvēsturiskais vērtējums: Kultūrvēsturiskais ainavas vērtējums vidējs.

Sociālekonomiskais vērtējums: Ainava publiski pieejama.

Ainavu degradē vai degradācijas riski:

- Ielas un ietvju seguma sliktā kvalitāte.
- Relatīvi nekvalitatīvā tramvaja kustības josla, kā arī josla starp tramvaja sliedēm un tramvaja sliežu atdalošā josla.
- Iespējama apbūves attīstība starp ielas braucamās daļas un esošo ēku fasādēm.

Ainavas kvalitātes mērķis: Estētiski un ekoloģiski augsta pilsētvides kvalitāte, kas būtiski paaugstina pilsētas ainavu daudzveidību.

Rīcība mērķa sasniegšanai:

Ielas ainavisko kvalitāšu saglabāšanai nepieciešams:

- saglabāt neapbūvētu apstādījumu joslu starp ielas braucamo daļu un esošo ēku fasādēm;
- estētiski, vienlaikus ierobežojot putekļu veidošanos, uzlabot tramvaja sliežu ceļu un tās atdalošās joslas kvalitāti;

- jauno apbūvi veidot harmoniskā saskaņā ar esošās apbūves ritmu un mērogu, lielāka mēroga ēkas veidot attālināti no sarkanajām līnijām;
- regulāri veikt alejas apstādījumu vainagu veidošanu.

6. Maskavas ielas ainava posmā no 13. janvāra ielas līdz Slāvu ielai (apzīmējums kartē TB 6)

Raksturojums: Iela raksturo pilsētas ielu ainavu attīstību 19./20.gs mijā. Ielas ainavu veido bruģētais ielas segums un relatīvi blīvā perimetrālā koka un mūra ēku apbūve. Tirgus un parki dažādo ielas telpas raksturu.

Izdalīšanas kritērijs: relatīvi maz pārveidota Rīgas ielu ainava, kas raksturo vēsturisko Rīgas ielu ainavu lielo daudzveidību.

Estētiskais vērtējums: Vidējs.

Ekoloģiskais vērtējums: Zems, relatīvi maz apstādījumu (tas raksturīgs vēsturiski).

Kultūrvēsturiskais vērtējums: Kultūrvēsturiskais ainavas vērtējums augsts.

Sociālekonomiskais vērtējums: Ainava publiski pieejama.

Ainavu degradē vai degradācijas riski:

- Ielas un ietvju seguma sliktā kvalitāte, tanī skaitā bruģakmens seguma;
- Atsevišķu ēku un ēku fasāžu sliktā kvalitāte;
- Iespējama bruģakmens nomaiņa ar asfalta segumu;
- vēsturisko ēku nojaukšana un to vietā jaunu ēku izbūvēšana, kas ir neraksturīga Maskavas ielas kultūrvēsturiskajai ainavai.

Ainavas kvalitātes mērķis: Estētiski un kultūrvēsturiski augsta pilsētvides kvalitāte, kas būtiski paaugstina pilsētas ainavu daudzveidību.

Rīcība mērķa sasniegšanai:

Ielas ainavisko kvalitāšu saglabāšanai nepieciešams:

- iespēju robežās saglabāt bruģēto segumu un to elementu klātbūtni ielas segumos;
- saglabāt arhitektoniski un tipoloģiski nozīmīgākās ēkas, īpaši koka apbūvi un tās lokālos kopumus;
- jauno apbūvi veidot harmoniskā saskaņā ar esošās apbūves ritmu un mērogu, lielāka mēroga ēkas veidot attālināti no sarkanajām līnijām.

7. Āgenskalna ielas ainava (apzīmējums kartē TB 7)

Raksturojums: Āgenskalna ielas ainavu veido trīs atšķirīgi posmi ar atšķirīgu ainavas raksturu un harmoniju:

- senākais 20. gs. pirmās puses ainavas posms no Slokas ielas līdz Alīses ielai ar brīvastāvošu mazstāvu apbūvi, pārsvarā kvalitatīvas mazdzīvokļu mājas, liepu un ozolu stādījumi gar ielas malām. Liela dārzu apstādījumu ietekme uz ielas ainavu.

Šī ielas posma īpašā vērtība ir perspektīvas noslēgums Slokas ielas pusē – skats uz Mārtiņa baznīcu.

- ielas posms starp Alīses ielu un Dreiliņu ielu, kurā ainavu veido Āgenskalna priēžu dzīvojamā masīva ēku fronte vienā pusē un mazstāvu dzīvojamā un ar liepu rindu norobežota skolas teritorija pretējā pusē.
- posms no Dreiliņu ielas līdz Kuldīgas ielai.

Izdalīšanas kritērijs: relatīvi maz pārveidota Rīgas priekšpilsētas ainava, kas raksturo vēsturiskās Rīgas ielas ainavas lielo daudzveidību.

Estētiskais vērtējums: Vidējs, it sevišķi rudenī.

Ekoloģiskais vērtējums: Vidējs, daudz stādījumu (ielas apstādījumi, priekšpagalmi).

Kultūrvēsturiskais vērtējums: Kultūrvēsturiskais ainavas vērtējums augsts.

Sociālekonomiskais vērtējums: Ainava publiski pieejama. Ielas ainavu telpa perspektīvā varētu būt nozīmīga tūristu piesaistei.

Ainavu degradē vai degradācijas riski:

- Atsevišķu ēku un to apkārtnes sliktais stāvoklis;
- Jaunas apbūves parādīšanās, kas disharmonizē ar kultūrvēsturisko ainavu.

Ainavas kvalitātes mērķis: Estētiski, ekoloģiski un kultūrvēsturiski augsta pilsētvides kvalitāte, kas būtiski paaugstina pilsētas ainavu daudzveidību.

Rīcība mērķa sasniegšanai:

Ielas ainavisko kvalitāšu saglabāšanai nepieciešams:

- saglabāt ainavas stilu un kompozīciju;
- regulāri veikt ielas apstādījumu kopšanu un atjaunošanu;
- ietves kvalitātes uzlabošana;
- jauno apbūvi veidot harmoniskā saskaņā ar esošās apbūves ritmu un mērogu, lielāka mēroga ēkas veidot attālināti no sarkanajām līnijām;

8. Baložu ielas ainava – posmā no Āgenskalna ielas līdz Kalnciema ielai (apzīmējums kartē TB 8)

Raksturojums: Ielas ainavu veido 19. gs., 20. gs. pirmās puses mazstāvu apbūve ar plašiem zaļiem pagalmiem.

Izdalīšanas kritērijs: relatīvi maz pārveidota Rīgas priekšpilsētas ainava, kas raksturo vēsturiskās Rīgas ielas ainavas lielo daudzveidību.

Estētiskais vērtējums: Augsts, lielākā daļā ēku un pagalmi ir labi kopti.

Ekoloģiskais vērtējums: Augsts, daudz stādījumu (ielas apstādījumi, pagalmu apstādījumi).

Kultūrvēsturiskais vērtējums: Kultūrvēsturiskais ainavas vērtējums augsts.

Sociālekonomiskais vērtējums: Ainava publiski pieejama. Iela perspektīvā varētu būt nozīmīga tūristu piesaistei.

Ainavu degradē vai degradācijas riski:

- Būtiski ainavu degradējošie faktori (izņemot atsevišķu ēku fasāžu sliktais stāvoklis) netika konstatēti.

Ainavas kvalitātes mērķis: Estētiski, ekoloģiski un kultūrvēsturiski augsta pilsētvides kvalitāte, kas būtiski paaugstina pilsētas ainavu daudzveidību.

Rīcība mērķa sasniegšanai:

Ielas ainavisko kvalitāšu saglabāšanai nepieciešams:

- saglabāt esošās ainavas kompozīciju un stilu;
- saglabāt arhitektoniski un tipoloģiski nozīmīgākās ēkas, īpaši koka apbūvi un tās lokālos kopumus;
- izkopt apstādījumus, selektīvi mazinot mazvērtīgu pašsējas koku nevēlamo klātbūtni ainavā.

9. Mazā Nometņu ielas ainava (apzīmējums kartē TB 9)

Raksturojums: Iela raksturo pilsētas ielu ainavu attīstību 19./20.gs mijā. Ielas ainavu veido bruģētais ielas segums, tramvaja slīdes, relatīvi maz apstādījumu, tās novietojums starp ēkām un relatīvi blīvā perimetrālā koka un mūra ēku apbūve.

Izdalīšanas kritērijs: relatīvi maz pārveidota Rīgas ielu ainava, kas raksturo vēsturisko Rīgas ielu ainavu lielo daudzveidību. Bruģēta ielu ainava bez apstādījumiem ar cieši pieguļošu perimetriālo (koka un mūra) apbūvi.

Estētiskais vērtējums: Vidējs.

Ekoloģiskais vērtējums: Zems, relatīvi maz apstādījumu (tas raksturīgs vēsturiski).

Kultūrvēsturiskais vērtējums: Kultūrvēsturiskais ainavas vērtējums augsts.

Sociālekonomiskais vērtējums: Ainava publiski pieejama. Pagaidām tā galvenokārt tiek izmantota satiksmei.

Ainavu degradē vai degradācijas riski:

- Ielas un ietvju seguma sliktā kvalitāte, tanī skaitā bruģakmens seguma.
- Atsevišķu ēku fasāžu sliktā kvalitāte.
- Iespējama bruģakmens nomaiņa ar asfalta segumu.

Ainavas kvalitātes mērķis: Estētiski un kultūrvēsturiski augsta pilsētvides kvalitāte, kas būtiski paaugstina pilsētas ainavu daudzveidību.

Rīcība mērķa sasniegšanai:

Ielas ainavisko kvalitāšu saglabāšanai nepieciešams:

- iespēju robežās saglabāt bruģēto segumu un to elementu klātbūtni ielas segumā;
- saglabāt arhitektoniski un tipoloģiski nozīmīgākās ēkas, īpaši koka apbūvi un tās lokālos kopumus;
- jauno apbūvi veidot harmoniskā saskaņā ar esošās apbūves ritmu un mērogu, lielāka mēroga ēkas veidot attālināti no sarkanajām līnijām.

Publisko būvju un telpu ainavas

Rīgas pilsētā kā tipiskas publisko būvju ainavas izdalītas baznīcu, skolu un slimnīcu ainavas ņemot vērā to autentiskumu, integritāti, celtniecības periodu un novietojumu pilsētas ainavā. Baznīcu ainavu vērtība tika skatīta arī no tā viedokļa, kā baznīcas tornis vai torņi eksponējās apkārtnes ainavu telpā. Rīgā ir izdalītas šādas tipisko publisko būvju un telpu ainavas:

1. Latvijas Universitātes Botāniskā dārza ainava;
2. Evangēliski Luteriskā luterāņu baznīcas ainava;
3. Evangēliski Luteriskā jaunās svētās Ģetrūdes baznīcas ainava;
4. Svētās Trijādības pareizticīgās katedrāle ainava;
5. Svētā Alberta katoļu baznīcas ainava;
6. Svētā Franciska katoļu baznīcas ainava;
7. Rīgas Svētās Trīsvienības luterāņu baznīca;
8. Svētā Pāvila luterāņu baznīcas ainava;
9. Bolderājas Jaunavas Marijas debesīs uzņemšanas Romas katoļu baznīcas ainava;
10. Debessbraukšanas pareizticīgo baznīcas ainava;
11. Svētā Jāņa Priekšteča pareizticīgo baznīcas un Ivana kapu ainava;
12. Kristus karaļa katoļu baznīcas un Sarkandaugavas kapsētas ainava;
13. Mārtiņa luterāņu baznīcas un Mārtiņa kapsētas ainava;

14. Vissvētās Dievmātes Patvēruma pareizticīgo baznīcas un Pokrova kapsētas ainava;
15. Daugavgrīvas Baltās luterāņu baznīcas ainava;
16. Krusta baznīcas ainava;
17. Latvijas Zinātņu akadēmijas augstceltnes ainava;
18. Paula Stradiņa Klīniskā universitātes slimnīcas ainava;
19. Rīgas 2. slimnīcas ainava;
20. Rīgas Psihoneiroloģiskās slimnīcas ainava;
21. Traumatoloģijas institūta apbūves un parka ainava;
22. Bērnu klīniskās slimnīcas apbūves ainava;
23. Āgenskalna valsts ģimnāzijas ainava;
24. Rīgas Kristīgās vidusskolas ainava;
25. Rīgas 3. speciālās pamatskolas ainava;
26. Valdorfa skolas ainava;
27. Friča Brīvzemnieka pamatskolas ainava;
28. Jāņa Poruka vidusskolas ainava;

29. Šampētera vidusskolas ainava;
30. Rīgas Sarkandaugavas vidusskolas ainava;
31. Rīgas 41. vidusskolas ainava;
32. Dailes teātra ainava.

Projekta ietvaros nav veikta katras ainavas precīza aprakstīšana, jo daļa te definēto ainavu nebija publiski pieejamas. Vienlaikus visām šeit pieminētām ainavām ir liela ekoloģiska un kultūrvēsturiska vērtība, jo tās kā publiskās apbūves ainavas raksturo noteiktu periodu Rīgas pilsētas attīstībā.

1. Latvijas Universitātes Botāniskā dārza ainava (*apzīmējums kartē TT 1*)

Raksturojums: Botāniskā dārza ainavai piemīt augsta sociāla, ekoloģiska, kultūrvēsturiska, sociālekonomiska un estētiska vērtība. Botāniskajā dārzā atrodas nozīmīgs kultūrvēsturisks ainavas elements – Volfšmita muižiņa. Kopumā ainavai piemīt augstā estētiskā kvalitāte, tomēr to degradē sliktā stāvoklī esošā sēta un nekoptā Botāniskā dārza apkārtnē Slokas ielai pieguļošā teritorija (apstādījumi).

Ainavas kvalitātes mērķis: Publiski pieejama ekoloģiski, kultūrvēsturiski, sociālekonomiski un estētiski augstvērtīga ainava, kas veidota atbilstoši labākajiem Eiropas pilsētas esošajiem botāniskajiem dārziem.

Rīcības mērķa sasniegšanai:

- Īstermiņā nepieciešams, atjaunot botāniskā dārza sētu un sakopt teritoriju (apstādījumus), kas pieguļ Slokas ielai.
- Nav pieļaujama apstādījumu aizņemtās platības samazināšana. Ņemot vērā to, ka pašreiz nožogotajā dārza teritorijā ir vairāki īpašnieki, vēlams privāto īpašumu atsavināt vai atpirkt un paplašināt Botāniskā dārza teritoriju, veidojot izglītības un zinātnes centru
- Ilgtermiņā nepieciešams īstenot LU Botāniskā dārza rekonstrukciju atbilstoši izstrādātajam projektam.

2. Evangēliski Luteriskā luterāņu (Torņkalna) baznīcas ainava (*Torņkalna iela 3/5*) (*apzīmējums kartē TT 2*)

Raksturojums: Baznīca ir tradicionāla neogotikas celtne ar smailu torni rietumu galā, izteiktu lafīņu krusta plānojumu. Ainavas raksturu nosaka baznīcas novietojums reljefa paaugstinājumā, kā arī blakus esošā baznīcas kapsētas. Pašlaik ainavas estētisko vērtību samazina nekoptā baznīcas kapsēta, kā arī sliktā stāvoklī esošā kapsētas sēta.

Ainavas kvalitātes mērķis: Publiski pieejama ekoloģiski, kultūrvēsturiski, sociālekonomiski un estētiski augstvērtīga ainava, kur baznīcas tornis veido vertikālo dominanci apkārtējā ainavu telpā.

Rīcības mērķa sasniegšanai:

- Īstermiņā nepieciešams, atjaunot kapsētas sētu un sakopt kapsētu;
- Ilgtermiņā, plānojot apkārtnes ainavu attīstību, baznīca saglabājama, kā vertikālā dominance.

3. Evanģēliski Luteriskā jaunās svētās Ģetrūdes baznīcas ainava (*apzīmējums kartē TT 3*)

Raksturojums: Baznīca ir neogotikas celtnie, kuras tornis veido nozīmīgo vertikālo dominanci apkārtējā ainavu telpā.

Ainavas kvalitātes mērķis: Publiski pieejama kultūrvēsturiski, sociālekonomiski un estētiski augstvērtīga ainava, kur baznīca veido vertikālo dominanci apkārtējā ainavu telpā.

Rīcības mērķa sasniegšanai: Pašlaik ainavas kvalitāte nav apdraudēta, vienlaikus nepieciešams regulāri kopt un uzturēt labā kvalitātē skvēru baznīcas priekšā.

4. Svētās Trijādības pareizticīgās katedrāles ainava (Kr. Barona iela 126) (*apzīmējums kartē TT 4*)

Raksturojums: Katedrāle, kopā ar tai pieguļošo apbūvi raksturo tipisku klostera ainavu. Ainavai ir liela kultūrvēsturiska, ekoloģiska un estētiska vērtība.

Ainavas kvalitātes mērķis: Publiski pieejama kultūrvēsturiski, sociālekonomiski un estētiski augstvērtīga ainava, kur baznīcas kupoli veido vertikālo dominanci apkārtējā ainavu telpā.

Rīcības mērķa sasniegšanai:

- Pašlaik ainavas kvalitāte nav apdraudēta. Prioritāte ainavas attīstībā ir tās kultūrvēsturiskās vērtības.

5. Svētā Alberta katoļu baznīcas ainava (Liepājas iela 38) (*apzīmējums kartē TT 5*)

Raksturojums: Balta baznīcas ēka ar diviem vertikālajiem torņiem un plašo zaļo tai pieguļošo teritoriju labi iekļaujas Pārdaugavas ainavā.

Ainavas kvalitātes mērķis: Publiski pieejama kultūrvēsturiski, ekoloģiski sociālekonomiski un estētiski augstvērtīga ainava, kas telpiski iekļaujas zaļajā pilsētas apkaimē.

Rīcības mērķa sasniegšanai:

- Pašlaik ainavas kvalitāte nav apdraudēta. Nākotnē nepieciešams veikt regulāru alejas koku vainagu veidošanu, lai koki nenosegtu skatu uz baznīcu.

6. Svētā Franciska katoļu baznīcas ainava (Katoļu iela 16) (*apzīmējums kartē TT 6*)

Raksturojums: Romāņu stilā celtā Svētā Franciska katoļu baznīca kopā ar katoļu semināra ēku un Miera dārzu veido izcilas kvalitātes ainavu Maskavas Forštatē.

Ainavas kvalitātes mērķis: Publiski pieejama kultūrvēsturiski, ekoloģiski, sociālekonomiski un estētiski augstvērtīga ainava.

Rīcības mērķa sasniegšanai:

- Pašlaik ainavas kvalitāte nav apdraudēta. Nākotnē nepieciešams izstrādāt baznīcai pieguļošo apstādījumu, tanī skaitā Miera dārza, rekonstrukcijas projektu un veikt to rekonstrukciju, saglabājot ainavu telpā baznīcas ēkas dominanci.

7. Rīgas Svētās Trīsvienības luterāņu baznīcas ainava (Sarkandaugavas iela 10) (*apzīmējums kartē TT 7*)

Raksturojums: Rīgas Svētās Trīsvienības luterāņu baznīcas ainavu veido brīvi stāvoša ziemeļvācu ķieģelgotikas formās būvēta baznīcas ēka relatīvi zaļā ainavu telpā, tanī skaitā ainava ietver Sarkandaugavas kalna kapsētu. Ainavai ir liela kultūrvēsturiskā, ekoloģiskā un estētiskā vērtība.

Ainavas kvalitātes mērķis: Publiski pieejama kultūrvēsturiski, ekoloģiski un estētiski augstvērtīga ainava.

Rīcības mērķa sasniegšanai:

Pašlaik ainavas kvalitāte kopumā nav apdraudēta. Tomēr vēlams paaugstināt estētisko kvalitāti Sarandaugavas kalna kapsētai.

8. Svētā Pāvila luterāņu baznīcas ainava (A. Deglava iela 1) (*apzīmējums kartē TT 8*)

Raksturojums: Svētā Pāvila luterāņu baznīcas ainavu veido brīvi stāvoša baznīcas ēka relatīvi zaļā ainavu telpā. Ainavai ir liela kultūrvēsturiskā, ekoloģiskā un estētiskā vērtība.

Ainavas kvalitātes mērķis: Publiski pieejama kultūrvēsturiski, ekoloģiski un estētiski augstvērtīga ainava.

Rīcības mērķa sasniegšanai:

Pašlaik ainavas kvalitāte nav apdraudēta. Nākotnē nepieciešams izstrādāt baznīcai pieguļošo apstādījumu rekonstrukcijas projektu un veikt to rekonstrukciju, saglabājot ainavu telpā baznīcas ēku dominanci. Nav pieļaujama apstādījumu platību samazināšana.

9. Bolderājas Jaunavas Marijas debesīs uzņemšanas Romas katoļu baznīcas ainava (Gobas ielā 17) (*apzīmējums kartē TT 9*)

Raksturojums: Baznīcas novietojums izceļ ēku apkārtnes ainavā. Ainavai ir kultūrvēsturiska un estētiska vērtība.

Ainavas kvalitātes mērķis: Publiski pieejama kultūrvēsturiski, ekoloģiski un estētiski augstvērtīga ainava, kā dominante Bolderājas mazstāvu dzīvojamās apbūves ainavā.

Rīcības mērķa sasniegšanai:

Kopumā pašlaik ainavas kvalitāte ir laba. Tomēr nākotnē vēlams padomāt par apstādījumu izveidošanu.

10. Debessbraukšanas pareizticīgo baznīcas ainava (Mēness iela 2) (apzīmējums kartē *TT 10*)

Raksturojums: Baznīcas novietojums un tā apkārtnē izceļ ēku apkārtnes ainavā. Ainavai ir kultūrvēsturiska, ekoloģiska un estētiska vērtība

Ainavas kvalitātes mērķis: Publiski pieejama kultūrvēsturiski, ekoloģiski un estētiski augstvērtīga ainava, kā konkrēta laikmeta liecība.

Rīcības mērķa sasniegšanai:

Kopumā pašlaik ainavas kvalitāte ir laba. Tomēr nākotnē vēlams padomāt par apstādījumu un sētas atjaunošanu, saglabājot ēkas dominanci apkārtnes ainavā.

11. Svētā Jāņa Priekšteča pareizticīgo baznīcas un Ivana kapu ainava (Kalna iela 19) (apzīmējums kartē *TT 11*)

Raksturojums: Baznīcas novietojums un tā apkārtnē izceļ ēku apkārtnes ainavā. Ainavai ir kultūrvēsturiska, ekoloģiska un estētiska vērtība

Ainavas kvalitātes mērķis: Publiski pieejama kultūrvēsturiski, ekoloģiski un estētiski augstvērtīga ainava, kā konkrēta laikmeta liecība.

Rīcības mērķa sasniegšanai:

- Nepieciešams likvidēt autonovietnes ēkai pieguļošajā teritorijā, izveidojot pazemes automašīnu novietnes priekšlaukumā.
- Priekšlaukumu vēlams saglabāt kā zaļu skvēru no kuras paveras skats uz ēku un zem kura atrodas pazemes autonovietnes.

12. Kristus karaļa katoļu baznīcas un Sarkandaugavas kapsētas ainava (Meža prospekts 86) (apzīmējums kartē *TT 12*)

Raksturojums: Baznīcas novietojums kapsētā raksturo Rīgas pilsētā noteikta perioda reliģiskas celtnes un kapsētas savstarpējo mijiedarbību. Ainavai ir kultūrvēsturiska, ekoloģiska un estētiska vērtība

Ainavas kvalitātes mērķis: Publiski pieejama kultūrvēsturiski, ekoloģiski un estētiski augstvērtīga ainava, kā konkrēta laikmeta liecība.

Rīcības mērķa sasniegšanai:

Kopumā pašlaik ainavas kvalitāte ir laba. Tomēr nākotnē vēlams padomāt par kapsētas apstādījumu sakopšanu (skatīt rīcības kapsētu ainavai) un sētas atjaunošanu.

13. Mārtiņa luterāņu baznīcas (Slokas iela 34) *(apzīmējums kartē TT 13)*

Raksturojums: Baznīcas novietojums raksturo noteikta perioda reliģiskās celtnes atvērt ainavu. Baznīcas torņi veido Daugavas kreisā krasta siluetu. Ainavai ir kultūrvēsturiska, ekoloģiska un estētiska vērtība. Kopumā pašlaik ainavas kvalitāte ir vidēja. Ainavu degradē bojātās sēta un pāraugušie koki.

Ainavas kvalitātes mērķis: Publiski pieejama kultūrvēsturiski, ekoloģiski un estētiski augstvērtīga ainava, kā konkrēta laikmeta liecība.

Rīcības mērķa sasniegšanai:

- Jāatjauno Mārtiņa baznīcas sēta;
- Ar dendrologu palīdzību jāizvērtē koku stādījumi un jāveic to retināšana (kokiem, kuri ir iesējušies pašsējā) un vainagu veidošana.

14. Vissvētās Dievmātes Patvēruma pareizticīgo baznīca un Pokrova kapu ainava (Mēness iela 3) *(apzīmējums kartē TT 14)*

Raksturojums: Baznīcas novietojums kapsētā raksturo Rīgas pilsētā noteikta perioda reliģiskas celtnes un kapsētas savstarpējo mijiedarbību. Ainavai ir kultūrvēsturiska, ekoloģiska un estētiska vērtība. Kopumā pašlaik ainavas kvalitāte ir vidēja. Ainavu degradē sliktā stāvoklī esošā Pokrova kapsētas ainavu telpa).

Ainavas kvalitātes mērķis: Publiski pieejama kultūrvēsturiski, ekoloģiski un estētiski augstvērtīga ainava, kā konkrēta laikmeta liecība.

Rīcības mērķa sasniegšanai:

- Nepieciešams izstrādāt Pokrova kapu atjaunošanas projektu un veikt kapsētas sakopšanu.

15. Daugavgrīvas Baltās luterāņu baznīcas ainava (Baltās baznīcas iela 50) *(apzīmējums kartē TT 15)*

Raksturojums: Balta baznīcas ēka un plašo zaļo tai pieguļošo teritoriju labi iekļaujas Daugavgrīvas ainavu telpā.

Ainavas kvalitātes mērķis: Publiski pieejama kultūrvēsturiski, ekoloģiski sociālekonomiski un estētiski augstvērtīga ainava, kas telpiski iekļaujas zaļajā pilsētas apkaimē.

Rīcības mērķa sasniegšanai:

- Pašlaik ainavas kvalitāte nav apdraudēta. Nākotnē nepieciešams veikt regulāru alejas koku vainagu veidošanu, lai koki nenosegtu skatu uz baznīcu.

16. Krusta baznīcas ainava (Ropažu ielā 20) (*apzīmējums kartē TT 16*)
Raksturojums: Krusta baznīcas ainavu veido brīvi stāvoša jūgendstilā būvēta baznīcas ēka relatīvi zaļā ainavu telpā. Ainavai ir liela kultūrvēsturiskā, ekoloģiskā un estētiskā vērtība.

Ainavas kvalitātes mērķis: Publiski pieejama kultūrvēsturiski, ekoloģiski un estētiski augstvērtīga ainava.

Rīcības mērķa sasniegšanai:

Pašlaik ainavas kvalitāte nav apdraudēta, perspektīvā nepieciešams pievērst uzmanību apstādījumu pilnveidošanai.

17. Latvijas Zinātņu akadēmijas augstceltnes ainava (Akadēmijas laukums 1) (*apzīmējums kartē TT 17*)

Raksturojums: Latvijas Zinātņu akadēmijas ainava raksturo padomju laika arhitektūru un ainavu. Augstceltnes tornis iekļaujas Daugavas labā krasta siluetā. Ainava kopumā degradē tās apkārtnē izveidotās autonomvietnes un sliktā stāvoklī esošais ēkas priekšlaukums.

Ainavas kvalitātes mērķis: Publiski pieejama kultūrvēsturiski, ekoloģiski un estētiski augstvērtīga ainava, kā konkrēta laikmeta liecība.

Rīcības mērķa sasniegšanai:

- Nepieciešams izstrādāt apstādījumu atjaunošanas projektu un apstādījumu sakopšanu.
- Nav pieļaujama Latvijas Zinātņu akadēmijas priekšā esošā skvēra apbūvēšana, izņemot pieļaujama apzaļumotas pazemes autostāvvietas izbūvēšana.
- Likvidējamās autonomvietnes, kas izvietotas bijušo apstādījumu vietā pie Latvijas Zinātņu akadēmijas.

18. Paula Stradiņa Klīniskā universitātes slimnīcas ainava (*apzīmējums kartē TT 18*)

Raksturojums: Brīvi stāvošu ķieģeļu ēku ar bagātīgiem stādījumiem ainava, kas raksturīga Eiropā 19. – 20. gs. būvēto slimnīcu ainavām. Kaut arī ainavu telpā ir veiktas nozīmīgas izmaiņas, izbūvējot jaunas ēkas, tomēr to var uzskatīt par pilsētai tipisku slimnīcas ēkas kompleksu. Estētiskā vērtība vidēja. Estētisko vērtību pazemina relatīvi neapsaimniekotā ar blīviem koku stādījumiem apaugusī publiskā ārtelpa. Ekoloģiskā vērtība vidēja. Veido „zaļu” salu blīvas apbūves ainavā. Ainavas vērtību pazemina nesakārtotā publiskā ārtelpa, kā arī atsevišķu ēku sliktais tehniskais stāvoklis.

Ainavas kvalitātes mērķis: Estētiski, ekoloģiski un kultūrvēsturiski augstvērtīga ainavu telpa, kas tiek izmantota ārstniecības vajadzībām.

Rīcība mērķa sasniegšanai:

Jāizstrādā publiskās ārtelpas ainavas dizaina plāns un jāveic tās revitalizācija.

19. Rīgas 2. slimnīcas ainava (*apzīmējums kartē TT 19*)

Raksturojums: Brīvi stāvošu sarkani baltajā stilistikā ar bagātīgiem stādījumiem veidota ainava, kas raksturīga Eiropā 19. – 20. gs. būvēto slimnīcu ainavām. Sarkani baltās ēkas veido viengabalainu un mākslinieciski izteiksmīgu ainavu.

Ainavas kvalitātes mērķis: Estētiski, ekoloģiski un kultūrvēsturiski augstvērtīga ainavu telpa, kas tiek izmantota ārstniecības vajadzībām.

Rīcība mērķa sasniegšanai:

- Jāizstrādā publiskās ārtelpas ainavas dizaina plāns un jāveic tās revitalizācija.
- Veicot ēku rekonstrukciju jāatbrīvo ainava un ainavu elementi no Padomju laika uzslāņojumiem.

20. Rīgas Psihoneiroloģiskās slimnīcas ainava (*apzīmējums kartē TT 20*)

Raksturojums: Speciāli slimnīcas vajadzībām veidots ārstniecības iestāžu ēku komplekss ar plašu parku.

Ainavas kvalitātes mērķis: Estētiski, ekoloģiski un kultūrvēsturiski augstvērtīga ainavu telpa, kas tiek izmantota ārstniecības vajadzībām.

Rīcība mērķa sasniegšanai:

- Ainavu attīstot nav pieļaujama parka teritorijas samazināšana.
- Veicot ēku rekonstrukciju jāņem vērā to kultūrvēsturiskās vērtības.
- Respektēt vēsturisko plānojuma struktūru, tanī skaitā apstādījumu.

21. Traumatoloģijas institūta apbūves un parka ainava (*apzīmējums kartē TT 21*)

Raksturojums: Speciāli slimnīcas vajadzībām veidots ārstniecības iestāžu ēku komplekss ar plašu parku. Parka veidošana savulaik uzticēta tā laika pilsētas dārzu direktoram G.Kūfālam. Pašlaik parks ir relatīvi sliktā stāvoklī.

Ainavas kvalitātes mērķis: Estētiski, ekoloģiski un kultūrvēsturiski augstvērtīga ainavu telpa, kas tiek izmantota ārstniecības vajadzībām.

Rīcība mērķa sasniegšanai:

- Ainavu attīstot nav pieļaujama parka teritorijas samazināšana un perspektīvā vēlams izstrādāt parka rekonstrukcijas projektu un veikt tā rekonstrukciju.
- Respektēt vēsturisko plānojuma struktūru, tanī skaitā apstādījumu.
- Veicot ēku rekonstrukciju jāņem vērā to kultūrvēsturiskās vērtības.

22. Bērnu klīniskās slimnīcas ainava (*apzīmējums kartē TT 22*)

Raksturojums: Speciāli slimnīcas vajadzībām veidots ārstniecības iestāžu ēku komplekss ar plašu parku. Pašlaik parks ir relatīvi sliktā stāvoklī.

Ainavas kvalitātes mērķis: Estētiski, ekoloģiski un kultūrvēsturiski augstvērtīga ainavu telpa, kas tiek izmantota ārstniecības vajadzībām.

Rīcība mērķa sasniegšanai:

- Ainavu attīstot nav pieļaujama apstādījumu aizņemtās teritorijas samazināšana un perspektīvā vēlams izstrādāt apstādījumu rekonstrukcijas projektu un veikt t0 rekonstrukciju.
- Respektēt vēsturisko plānojuma struktūru, tanī skaitā apstādījumu.
- Veicot ēku rekonstrukciju jāņem vērā to kultūrvēsturiskās vērtības.

23. Āgenskalna valsts ģimnāzijas ainava (Lavīzes iela 2a) (*apzīmējums kartē TT 23*);

24. Rīgas Kristīgās vidusskolas ainava (A. Deglava ielā 3) (*apzīmējums kartē TT 24*);

25. Rīgas 3. speciālās pamatskolas ainava (Telts ielā 2 a) (*apzīmējums kartē TT 25*);

26. Valdorfa skolas ainava (Baltā iela 10) (*apzīmējums kartē TT 26*);

27. Friča Brīvzemnieka pamatskolas ainava (Zeļļu ielā 4) (*apzīmējums kartē TT 27*);

28. Jāņa Poruka vidusskolas ainava (Gaujas iela 23) (*apzīmējums kartē TT 28*);

29. Šampētera vidusskolas ainava (Šampētera iela 98) (*apzīmējums kartē TT 29*);

30. Rīgas Sarkandaugavas sākumskolas ainava (Patversmes iela 20) (*apzīmējums kartē TT 30*).

Raksturojums: Visās šajās ainavās tās kompozīcijas centrā ir izcilā Latvijas arhitekta R. Šmēlinga ķieģeļu stilā celtās skolas ēkas, kas raksturo skolu būvniecības, arhitektūra un stila pagājušā gadsimta sākuma vēsturi. Ainavām piemīt liela estētiskā, arhitektoniskā un kultūrvēsturiskā vērtība.

Ainavas kvalitātes mērķis: Estētiski, sociālekonomiski un kultūrvēsturiski augstvērtīga ainavu telpa, kas būtiski palielina Rīgas ainavu daudzveidību.

Rīcība mērķa sasniegšanai:

- Ēkas ieteicams saglabāt izglītības vajadzībām
- Respektēt vēsturisko plānojuma struktūru, tanī skaitā apstādījumu.
- Veicot ēku rekonstrukciju jāņem vērā to kultūrvēsturiskās vērtības.

31. Rīgas 41. vidusskolas ainava (Slokas ielā 49a) (*apzīmējums kartē TT 31*)

Raksturojums: No Padomju laikā celtajām skolas ēkām speciāli izdalīta Rīgas 42. vidusskola, jo skolas ainavā ir saglabāties dabiskais reljefs un arī kādreizējā parka fragments. Pašlaik ainavu degradē, nekvalitatīvā ēku fasāde, sēta, kā arī sliktā stāvoklī esošais sporta laukums un atsevišķas piebūves.

Ainavas kvalitātes mērķis: Estētiski, ekoloģiski, sociālekonomiski un kultūrvēsturiski augstvērtīga ainavu telpa, kas būtiski palielina Latvijas ainavu daudzveidību.

Rīcība mērķa sasniegšanai:

- Ēkas ieteicams saglabāt izglītības vajadzībām
- Nepieciešams nojaukt ainavā esošās vēlākā laikā radušās piebūves.
- Nav pieļaujama apstādījumu platības samazināšana un jāveic to rekonstrukcija;
- Jāizbūvē jauns skolas sporta laukums.

32. Dailes teātra ainava (*apzīmējums kartē TT 32*)

Raksturojums: Dailes teātris ir viena no nedaudzajām padomju laika ēkām, kas arī pēc atjaunošanas ir saglabājusi iepriekšējo izskatu un daļu no oriģinālajiem interjera elementiem. Tas parāda kā attīstījās Rīgas funkcionālisma skola, kļūstot par spilgtu internacionālisma stila arhitektūras paraugu.

Ainavas kvalitātes mērķis: Estētiski, sociālekonomiski un kultūrvēsturiski augstvērtīga ainavu telpa, kas būtiski palielina Rīgas ainavu daudzveidību.

Rīcība mērķa sasniegšanai:

- Būtiski jāpārveido teātra priekšlaukums, paredzot pazemes autostāvvietu izbūvēšanu. Priekšlaukumā nepieciešama veidot cilvēkiem draudzīgu vidi, kurā ļoti nozīmīgu lomu spēlē apstādījumi.
- Rekonstrējot ēku ieteicams saglabāt ēkas arhitektūru un fasādes interjeru.

33. VEF kultūras pils ainava (*apzīmējums kartē TT 33*)

Raksturojums: VEF kultūras pils ainava raksturo padomju laika arhitektūru un ainavu. Brīvi stāvoša celtne raksturo tā laika arhitektūru. Pašlaik ainavas apkārtnē izvietotās celtnes samazinājuši ēkas dominantes efektu ainavā.

Ainavas kvalitātes mērķis: Sociālekonomiski un kultūrvēsturiski augstvērtīga ainavu telpa, kas būtiski palielina Rīgas ainavu daudzveidību.

Rīcība mērķa sasniegšanai:

- Jāveido ēkas ārtelpa atbilstoši Padomju laika apstādījumu veidošanas un labiekārtošanas tradīcijām.
- Rekonstrējot ēku ieteicams saglabāt ēkas arhitektūru un fasādes interjeru.

34. Ziemeļblāzmas kultūras nama ainava (*apzīmējums kartē TT 34*)

Raksturojums: Ziemeļblāzmas kultūras nams ir pirmā dzelzsbetona būve Latvijā, kuru aptver ļoti plaša zaļā zona.

Ainavas kvalitātes mērķis: Estētiski, ekoloģiski, sociālekonomiski un kultūrvēsturiski augstvērtīga ainavu telpa, kas būtiski palielina Rīgas ainavu daudzveidību.

Rīcība mērķa sasniegšanai:

- Jāveic ēkas rekonstrukciju, saglabājot tā apjomu un arhitektūru.
- Ainavā vēlams saglabāt ēkas dominanci.
- Jāveic blakus esošu mežiņa izkopšana, izcērtot lapkokus un krūmus.

Vēsturiskās dzīvojamās apbūves ainava

Rīgas pilsētā kā tipiskas dzīvojamās apbūves ainavas tika izdalītas ainavas, kas raksturo noteiktam laika periodam raksturīgo apbūvi (plānojumu, materiālus, kompozīciju u.c.) un apstādījumus, kā arī to autentiskumu, integritāti un novietojumu pilsētas ainavā. Pirmo grupu veido dzīvojamās apbūves ainavas, kuras pirmsākumi meklējami 19.-20.gs. pirmajā pusē. Lielākā daļa no šīm ainavām ir kultūrvēsturiskie pieminekļi. Kā tipiskās Rīgai varam izdalīt šādas vēsturiskās dzīvojamās apbūves ainavas:

1. Bulvāru loka apbūves ainava (*apzīmējums kartē TV1*);
2. Centra blīvās apbūves ainava (*apzīmējums kartē TV2*)
3. Torņakalna dzīvojamās apbūves ainava (*apzīmējums kartē TV3*)
4. Āgenskalna dzīvojamās apbūves ainava (*apzīmējums kartē TV4*)
5. Ilģucienas dzīvojamās apbūves ainava (*apzīmējums kartē TV5*)
6. Grīziņkalna dzīvojamās apbūves ainava (*apzīmējums kartē TV6*)
7. Ķīpsalas dzīvojamās apbūves ainava (*apzīmējums kartē TV7*)
8. Kundziņsalas dzīvojamās apbūves ainava (*apzīmējums kartē TV8*)
9. Bolderājas dzīvojamās apbūves ainava (*apzīmējums kartē TV9*)
10. Maskavas priekšpilsētas dzīvojamās apbūves ainava (*apzīmējums kartē TV10*)
11. Teikas dzīvojamās apbūves ainava (*apzīmējums kartē TV11*)

Raksturojums un izdalīšanas mērķis: Vēsturiskās dzīvojamās apbūves ainavas raksturo Rīgai raksturīgo dzīvojamo mūra un koka apbūvi, plānojuma struktūra, apbūves blīvuma, apstādījumus, laika periodā no 19. – 20. gs. pirmajai pusei.. Minētās ainavas izdalītas ar mērķi, lai parādītu kultūrvēsturisko ainavu daudzveidību. Ainavām ir liela kultūrvēsturiskā vērtība, tomēr pašlaik estētiskā un ekoloģiskā kvalitāte nav visai augsta. Nozīmīgākās problēmas, kas pazemina estētisko kvalitāti:

1. Ēku fasāžu sliktais stāvoklis, kā arī daudzas neapdzīvotas ēkas, Centra blīvās apbūves ainavā, Maskavas priekšpilsētas dzīvojamās apbūves ainavā un citviet;
2. Ielu apstādījumu slikta kvalitāte. Relatīvi daudz nokaltušu koku un nekoptas abdoles;
3. Ēku pagalmi pieblīvāti ar automašīnām, apstādījumi ir slikta stāvoklī un kvalitātē.
4. Daudzviet sastopami grausti.

Ainavu kvalitātes mērķis:

Estētiski kvalitatīva kultūrvēsturiska pilsētas ainavas, kuras attīstības prioritāte ir kultūrvēsturiskās vides un auras saglabāšana.

Rīcība mērķa sasniegšanai:

1. Rīgas vēsturiskā centra attīstībā jārealizē atbilstoši Rīgas vēsturiskā centra saglabāšanas un attīstības plāns;
2. Jāizstrādā rīcību plāns ēku fasāžu kvalitātes uzlabošanai, no vienas puses paredzot ekonomiskas sankcijas par ēku fasāžu slikto kvalitāti, bet no otra puses ekonomiski jāstimulē ēku fasāžu atjaunošana;
3. Jāturpina darbs pie Rīgas apstādījumu koncepcijas, paredzot koncepcijas ietvaros rīcības ielu un pagalmu apstādījumu kvalitātes uzlabošanā;
4. Jāizvirza stingrākas prasības neapdzīvoto ēku un graustu estētiskās kvalitātes uzlabošanā.

Daudzstāvu dzīvojamās apbūves ainava

Atsevišķu dzīvojamās apbūves tipu veido Padomju laikā būvētā daudzstāvu dzīvojamās apbūve. Katrā Rīgas mikrorajonā daudzstāvu dzīvojamā apbūvē atšķirās pēc ēku sērijas, ēku izvietojuma telpiskās kompozīcijas, apbūves blīvuma un apstādījumu ierīkošanas. No ainavas estētiskās un ekoloģiskās kvalitātes viedokļa relatīvi augstu vērtējams dabisko ekosistēmu atsevišķu elementu saglabāšana, piemēra, Imantā un Zolitūdē melnalkšņu koku grupas un priedes, Dārciema un Duntē ielas rajonā reljefa formas. Tas viss palielina Rīgas ainavu daudzveidību. Ņemot vērā apbūves telpiskās kompozīcijas autentiskumu, ainavas dabisko elementu saglabātību, pilsētā izdalījām šādas tipiskas Rīgas pilsētai daudzstāvu dzīvojamās apbūves ainavas:

1. Āgenskalna priežu dzīvojamās apbūves ainava (*apzīmējums kartē TA 1*);
2. Imantas daudzstāvu dzīvojamās apbūves ainava (*apzīmējums kartē TA 2*);
3. Mežciema dzīvojamās apbūves ainava (*apzīmējums kartē TA 3*);
4. Pļavnieku dzīvojamās apbūves ainava (*apzīmējums kartē TA 4*);
5. Dzirciema dzīvojamās apbūves ainava (*apzīmējums kartē TA 5*);
6. Zolitūdes daudzstāvu dzīvojamās apbūves ainava (*apzīmējums kartē TA 6*);

7. Ķengaraga daudzstāvu dzīvojamās apbūves ainava (*apzīmējums kartē TA 7*);
8. Purvciema daudzstāvu dzīvojamās apbūves ainava (*apzīmējums kartē TA 8*);
9. Grīvas masīva daudzstāvu dzīvojamās apbūves ainava (*apzīmējums kartē TA 9*);
10. Dunties ielas dzīvojamās apbūves ainava (*apzīmējums kartē TA 10*);
11. Sarkandaugavas dzīvojamās apbūves ainava (*apzīmējums kartē TA 11*).

Raksturojums un izdalīšanas mērķis: Daudzstāvu dzīvojamās apbūves ainavas raksturo Rīgai raksturīgo dzīvojamo apbūvi, kas veidojusies laika periodā no 1945. gadam līdz 1990. gadam, tas plānojuma struktūra un kompozīciju, apbūves blīvumu, apstādījumus. Minētās ainavas izdalītas ar mērķi, lai parādītu Padomju laikā veidotās ainavas daudzveidību. Ainavām nav liela kultūrvēsturiskā vērtība, un arī estētiskā un ekoloģiskā kvalitāte ir vidēja. Nozīmīgākās problēmas, kas pazemina ainavas estētisko kvalitāti:

1. Ēku fasāžu sliktā kvalitāte (lodžijas, balkoni, ieejas durvis, logi);
2. Apstādījumu sliktā kvalitāte. Relatīvi daudz sējeņu, apstādījumi daudzviet nav kopti, zāliens daudzviet tiek pļauts tikai vienu reizi sezonā;
3. Salauztie teritorijas labiekārtošanas elementi;
4. Lielais automašīnu skaits pagalmos un to novietošana apstādījumos un uz trotuāriem;
5. Pagalmu celiņu un trotuāru sliktā kvalitāte.

Ainavu kvalitātes mērķis:

Ekoloģiski un estētiski kvalitatīva pilsētas ainava, kuras attīstības prioritāte ir pilsētas iedzīvotājiem kvalitatīvas dzīves telpas izveidošana.

Rīcība mērķa sasniegšanai:

1. Pēc iespējas jācenšas saglabāt vēsturisko plānojumu struktūru un dabiskos ainavas elementus (reljefu, kokus);
2. Stingrākas prasības jāizvirza dzīvokļu un māju īpašniekiem, lai nodrošinātu ēkām projektā paredzēto ēku fasāžu izskatu;
3. Izstrādājot ēku siltināšanas projektus, jānodrošina mikrorajona ēkām stilistiski vienāds fasādes risinājums (logi, ieejas durvis, fasādes krāsojums u.t.t.);
4. Jāsekmē zemju konsolidācijas jautājumu risināšana, lai zemes īpašumu esošā struktūra netraucētu apstādījumu uzturēšana augstā kvalitātē;
5. Rīgas attīstības un vides dokumentos jāiestrādā priekšlikumi apstādījumu kvalitātes uzlabošanai daudzstāvu dzīvojamajos rajonos.

Ģimenes māju un mazstāvu dzīvojamās apbūves ainava

Rīgas pilsētai tipiska ir arī ģimenes un mazstāvu dzīvojamā apbūves ainava. Jāatzīmē, kā tā ir ļoti daudzveidīga un tāpēc ir ļoti grūti izdalīt Rīgas pilsētu raksturojošu ģimenes un mazstāvu dzīvojamā apbūves ainava. Pēc ilgām diskusijām projektā autori izdalīja šādas ainavas:

1. Bierīņu ģimenes māju dzīvojamās apbūves ainava (*apzīmējums kartē TG 1*);
2. Imantas ģimenes māju dzīvojamās apbūves ainava (*apzīmējums kartē TG 2*);
3. Berģu ģimenes māju dzīvojamās apbūves ainava (*apzīmējums kartē TG 3*);
4. Dārziema ģimenes māju apbūves ainava (*apzīmējums kartē TG 4*);
5. Murjāņu (*apzīmējums kartē TG 5*) ielas ainava
6. Vecāķu ģimenes māju apbūves ainava (*apzīmējums kartē TG 6*).

Raksturojums: Izdalītās ainavas raksturo dažādus laika periodus un dabas apstākļu īpatnības. Kā parādīja ainavu apsekojums, tad nozīmīgākā problēma, kas ir ģimenes māju ainavā ir nekvalitatīvās sētas.

Ainavu kvalitātes mērķis:

Ekoloģiski un estētiski kvalitatīva pilsētas ainavas, kuras attīstības prioritāte ir pilsētas iedzīvotājiem kvalitatīvas dzīves telpas izveidošana.

Rīcība mērķa sasniegšanai:

Rīgas būvvaldei jāpievērš lielāka uzmanība ģimenes māju un mazstāvu dzīvojamās apbūves norobežojošo sētu kvalitātei.

3. Estētiski, ekoloģiski un kultūrvēsturiski augstvērtīgo ainavu izdalīšana

Veicot Rīgas pilsētas ainavu inventarizāciju, iesaistītie eksperti sākumā izdalīja ainavu funkcionāli - morfoloģiskās vienības pēc pilsētas telpas izmantošanas, apbūves rakstura (plānojuma, dominējošā stāvu skaita, materiāla) un apstādījumiem. Nākamajā etapā izdalītām ainavām tika aprakstīta un novērtēta to estētiskā, ekoloģiskā un kultūrvēsturiskā kvalitāte. Estētiski, ekoloģiski un kultūrvēsturiski vērtīgās ainavas aprakstītas pārskata pielikumā pievienotajās ainavu pasēs, kurās ir arī dots ainavas kvalitātes mērķis un ainavu sociālekonomiskais vērtējums.

3.1. Estētiski augstvērtīgo ainavu izdalīšanas kritēriji

Estētiski augstvērtīgās ainavas izdalītas pēc šādiem kritērijiem:

1. Ainavas kompozīcija (apbūve, apstādījumi) ir skaidra un saprotama;
2. Krāsa un materiāli ir harmoniski;
3. Apstādījumi ir kvalitatīvi un kopti;
4. Ainavā esošie celiņi un trotuāri ir kvalitatīvi un droši;
5. Ainava nav vizuāli un fiziski piesārņota;
6. Ainava rada patīkamas izjūtas.

Estētiski augstvērtīgās ainavas ainavu kartēšanas rezultātā sīkāk tika iedalītas atbilstoši to funkcionālai izmantošanai:

1. Parku un mežu parku ainavas, kuras funkcija ir iedzīvotāju atpūta un pilsētas ārtelpas vizuālā veidola veidošana.
2. Atklātu ūdeņu ainava (Daugava, Ķīšezers, Juglas ezers). Minēto ainavu funkcija arī ir iedzīvotāju atpūtas nodrošināšana, vienlaikus minētās ainavas rada vizuālo efektu, kā Rīga - pilsēta pie ūdeņiem.
3. Dzīvojamās apbūves ainava, iedzīvotāju dzīves vieta, kuras mērķis ir nodrošināt augstas kvalitātes dzīves telpu. Estētisku augstvērtīgo ainavu attīstībā svarīgi, lai tās kalpotu par pamatu citu dzīvojamās vides ārtelpu attīstīšanā.
4. Publiskās apbūves ainava. Tās attīstības mērķis atbilst noteiktās apbūves funkcijai.

3.2. Ekoloģiski augstvērtīgo ainavu izdalīšanas kritēriji

Ekoloģiski augstvērtīgās ainavas tika izdalītas pēc šādiem kritērijiem (piezīme, ainava ekoloģiski augstai kvalitātei var atbilst arī tikai pēc viena kritērija):

1. Ainavai piemīt liela nozīme bioloģiskās daudzveidības nodrošināšanai Latvijas vai Rīgas mērogā;
2. Ainavai piemīt liela nozīme pilsētas vides kvalitātes uzlabošanā (ietekme uz mikroklimatu un gaisa kvalitāti);
3. Ainavai ir liela nozīme iedzīvotāju atpūtai dabiskā vidē;
4. Ainavai ir liela nozīme kā bioloģiskajam sorbentam attīrot grunts un ūdens tehnisko piesārņojumu.

Ekoloģiski nozīmīgās ainavas sīkāk tika iedalītas šādi:

1. Ekoloģiski nozīmīgas ūdeņu ainavas;
2. Bioloģiskai daudzveidībai nozīmīgas pļavu un mežu ainavas;
3. Ekoloģiski nozīmīgas parku, dārzu, meža parku, pļavu un kapsētu ainavas;
4. Ekoloģiski nozīmīgas apbūves ainavas.

3.3. Kultūrvēsturiski augstvērtīgo (izcilo) ainavu izdalīšanas kritēriji

Kultūrvēsturiski augstvērtīgās - izcilās ainavas tika izdalītas pēc šāda kritērija: saglabājies maksimāli pilns pilsētībūvniecības/ telpas modelis, ēkām minimāli novērojamas izmaiņas materiālā, dizainā, nav novērojamas būtiskas pārbūves, kā arī, ja veiktas piebūves – tās ir saskanīgas ar esošo arhitektūru un materiālu. Fiziskais stāvoklis lielā mērā ir labs, ja arī atsevišķiem elementiem tas ir vidējs vai slikts, tad – ja var konstatēt uzlabojumu potenciālu, tad šis apsvērums mīkstina kopējo novērtējumu un nepazemina ainavas vērtību. Kopumā ainavai piemīt augsts estētiskais vērtējums. Ainavā konstatējama vēsturiskā izmantošanas funkcija vai arī mūsdienu funkcijas, kas ir “draudzīgas” šai vēsturiskajai videi – tādējādi veicinot tās apmeklētību un izmantošanu un neizraisot neatgriezeniskas telpiskās un elementu izmaiņas ainavā. Kopumā ainava ir saglabājusies gan no integritātes, gan autentiskuma viedokļa izcila, tai piemīt augsta vēsturiskā (t.sk. arhitektoniskā vai pilsētībūvnieciskā parauga, mākslinieciskā u.tml.) vērtība.

4. Iedzīvotāju viedoklis par Rīgas pilsētas ainavu

4.1. Iedzīvotāju viedokļa veidošanās par ainavu

Ainavas uztvere, viedoklis par to un tās vērtējums katrā cilvēkā veidojas dažādi, atkarībā no viņa personīgajām īpašībām. Būtiska nozīme ir arī trīs galveno faktoru mijiedarbībai: fizikālai, apkārt esošajai objektīvajai pasaulei, sociālajai videi un cilvēka īstenotām rīcībām, kas ir daļa no viņa dzīves veida. Faktiski cilvēks ainavu vērtē pēc tā, kā tā ietekmē viņa dzīvi, piemēram, kā nodrošina viņa darba iespējas vai arī sociālo mijiedarbību (Kelly, 1955; Canter, 1977). Redzamā apkārtnē jeb ikdienas ainava ir cilvēka dzīves un rīcības vide, mājvieta un tā ir saistīta ar noteiktu teritoriju. Līdz ar to tā veido cilvēka kā atsevišķa indivīda piederību attiecīgai konkrētai vietai un to apdzīvojošai sabiedrībai. Atšķirīga attieksme pret ainavu veidojas cilvēkiem, kam attiecīgā vieta nav mājvieta (Soini, 2004).

Pētījumos Somijā (Soini, 2004) ir konstatēts, ka pilsētnieku vērtējums par ainavām un lauku vidi ir plašāks un emocionālāks nekā lauku iedzīvotājiem, kuri ir pieraduši pie ikdienā redzamās apkārtnes un tās dažādās nianšes vairs neuztver. Tomēr pētījumi Latvijā parādījuši (Penēze, 2009), ka šādam apgalvojumam pilnībā nevar piekrist, jo lauku iedzīvotāji uzsver tādus aspektus, ar ko viņi ir saskārušies ikdienā, savukārt pilsētnieki tos vispār nemin, piemēram, putnu dziesmas, dzimto vietu vai māju sajūtas.

4.2. Rīgas iedzīvotāju aptaujas metodika

Projekta ietvaros veiktā iedzīvotāju aptaujas mērķis bija iegūt viedokli par Rīgas ainavām, to tipiskumu un unikalitāti, kā arī pilsētas apstādījumiem un to apsaimniekošanu. Pavisam tika aptaujāti 750 iedzīvotāji. Lielākajai daļai aptaujāto dzīves vieta (95%) bija Rīga. Iedzīvotāji tika aptaujāti dažādās pilsētas apkaimēs (vismaz 10 cilvēki no apkaimes). Aptuveni vienādās proporcijās sadalījās iedzīvotāji pēc vecuma grupām un dzimuma.

Aptauja tika īstenota tiešā – frontālā veidā, intervētājam personīgi uzdodot jautājumus respondentiem un atbildes fiksējot anketā. Anketas veidoja divas daļas. Pirmā daļā jautājumi bija saistīti ar Rīgas ainavu un tās kvalitāti, bet otrajā daļā - ar pilsētas apstādījumiem. Gan viena, gan otra daļa saturēja divu veidu jautājumus. Pirmajā gadījumā tika ietverti jautājumi, uz kuriem atbildot, respondentiem bija jāsniedz 3 varianti. Piemēram, kas jūsuprāt veido tipisku Rīgas ainavu. Nosauciet trīs ainavas elementus, tēlus, kas raksturo tradicionālo Rīgas ainavu Jūsu iztēlē.

Otrajā gadījumā respondenti izteica savu attieksmi pret dažādiem apgalvojumiem 5 ballu skalā – no 5 (pilnīgi nepiekrītu) līdz 1 (pilnīgi piekrītu), 0 (nav viedokļa). Aptaujas noslēgumā par respondentiem tika iegūta personīga informācija, kas raksturo viņu dzimumu, vecumu, izglītību, dzīves vietu u.c.

Dati, kas tika iegūti ar aptaujas anketas pirmās daļas palīdzību, tika ģeneralizēti, manuāli saskaitīti un apkopoti tabulās, pēc tam analizēti un interpretēti.

4.3. Viedoklis par pilsētas ainavu

Aptaujas rezultāti rāda, ka neskatoties uz to, ka pilsētas ainavā dominē cilvēku veidotās būves, iedzīvotājiem Rīgas ainava saistās ar parkiem, apstādījumiem un kokiem (4.1. tabula). Vairāk, kā divas trešdaļas (519) iedzīvotāju uzskata, ka tipiska Rīgas ainava ir Rīgas parki un apstādījumi, sevišķi, uzsverot parku nozīmi. Otrajā vietā iedzīvotāji izvirza baznīcas un baznīcu torņus, bet trešajā Vecrīgu. Tipisku Rīgas ainavu veido arī Daugava un tās krastmala, tilti pār Daugavu (sevišķi bieži tiek pieminēts Vanšu tilts, kā arī Dienvidu tilts), Brīvības piemineklis. Rīgas iedzīvotājiem, tomēr tipiska un arī unikāla ainava tik lielā mērā neasociējās ar tādām vērtībām, kā Rīgas siluets, jūgendstila arhitektūra, koka apbūve, kuru kā pilsētas vides vērtības parasti izvirza pilsētas saimnieki, plānotāji un arhitekti. Tas skaidrojams ar nodaļas ievadā atzīmēto, ka cilvēks ainavu vērtē pēc tā, kā tā ietekmē viņa dzīvi un dzīves apstākļus.

4.1. tabula

Iedzīvotāju aptaujā respondentu sniegtās atbildes uz jautājumiem

"Kas Jūsaprāt veido tipisku Rīgas ainavu? Nosauciet trīs ainavas elementus, tēlus, kas raksturo tradicionālo Rīgas ainavu Jūsu iztēle" un „Kas Jūsaprāt Rīgas ainavai ir unikāls? Nosauciet trīs ainavas elementus, tēlus, kas nosaka ainavas unikalitāti”. N – atbilžu biežums.

Kas veido Rīgas tipisko ainavu?	N	Kas Rīgas ainavā ir unikāls?	N
Parki un apstādījumi	519	Parki, koki, apstādījumi	335
Baznīcas un baznīcu torņi	198	Vecrīga	268
Vecrīga	171	Baznīcas un baznīcas torņi	213
Daugava un tās krastmala	159	Brīvības piemineklis	154
Tilti	124	Daugava un tās krastmala	137
Brīvības piemineklis	122	Arhitektūra	115
Rīgas siluets	77	Tilti	97
Jūgendstila arhitektūra	44	Centrāltirgus	96
Bruģētās ielas	39	Bruģētās ielas	39
Centrāltirgus	38	Koka apbūve	37
Televīzijas tornis	26	Rīgas siluets	27
Saules akmens	25	Pieminekļi	25
Koka apbūve	22	Brāļu kapi	25
Ūdeņi	18	Kultūrvēsturiskais mantojums	18

Tāpēc, ka projekta ietvaros bija jāizdala arī augstvērtīgākās skatu vietas, uzdevām arī pilsētas iedzīvotājiem jautājumu „Kuras Rīgā ir tās skatu vietas, no kurienes paveras visaugstvērtīgākais skats uz pilsētu. Lūdzu, nosauciet trīs vietas!”. Sprotams, ka atbildes uz minētajiem jautājumiem ietekmē apstākļi, kuras vietas cilvēks ir apmeklējis un kuras nē. Kā rāda atbildes, tad cilvēki visaugstāk vērtē tās vietas no kuries iespējams uz pilsētu skatīties no putna lidojuma. Visbiežāk atbildēs tiek minēti Pēterbaznīcas (4.2. tabula) un televīzijas torņa skatu laukumi. Starp skatu punktiem novietotiem uz zemes dominē Daugavas krastmala (Daugavas kreisais krasts (Saules akmens, Ķīpsala)), Bastejkalns un Dzegužkalns.

4.2. tabula

Iedzīvotāju aptaujā respondentu sniegtās atbildes uz jautājumu "Kuras Rīgā ir tās skatu vietas, no kurienes paveras visaugstvērtīgākais skats uz pilsētu. Lūdzu, nosauciet trīs vietas!". N – atbilžu biežums

Skatu vietas ar skatu uz pilsētas ainavu?	N
Pēterbaznīcas skatu laukums	496
Televīzijas torņa skatu laukums	318
Reval Hotel Latvija	242
Saules akmens	205
Daugavmala	135
Daugavas tilti	92
Zinātņu akadēmijas augstceltne	36
Bastejkalns	35
Dzegužkalns	32
Stacijas pulkstenis	29
Preses nams	14
No kuģīšiem Daugavā	10
Islande Hotel	8

Rīgas pilsētas iedzīvotāji uzskata, ka Rīgas pilsētas ainavu degradē grausti un pussabrukušas ēkas (4.3. tabula). Daudzos gadījumos kā piemēri tiek nosaukti atsevišķi objekti, piemēram, neapdzīvota ēka Marijas ielā. Kā otru nozīmīgāko problēmu, iedzīvotāji uzskata atkritumu problēmu: piesārņoti parki, ielas, meži, nesakārtoti atkritumu savākšanas konteineru laukumi. Ļoti daudz iedzīvotāju uzskata, ka degradēta pilsētas ainava ir Maskavas „forštate”, centrāltirgus un autoosta un to apkārtni. Daudzus (101) neapmierina arī bedrainās un netīrās pilsētas ielas, bezpajumtnieki un ubagi pilsētas ielās (79), kā arī kopumā nesakoptā vide. Tas ir nepļauta zāle un vizuālais piesārņojums, sevišķi pilsētas mikrorajonos un nomalē.

Starp pilsētas elementiem, kas degradē pilsētas ainavu, iedzīvotāju viedoklī priekšplānā izvirzījusies Zemkopības ministrijas ēka un Triangula bastions. Vērtējot kopumā atbildes uz jautājumu "Nosauciet trīs elementus vai vietas, kas degradē pilsētas ainavu?", redzams, ka iedzīvotāji vēlē dzīvot sakoptā un drošā vidē, ainavai ir jābūt krāsainai un bagātai ar dažādiem stādījumiem.

4.3. tabula

Iedzīvotāju aptaujā respondentu sniegtās atbildes uz jautājumu "Nosauciet trīs elementus vai vietas, kas degradē pilsētas ainavu". N – atbilžu biežums

Vietas un problēmas, kas degradē Rīgas ainavu	N	Elementi, kas degradē Rīgas ainavu	N
Grausti un pussabrukkušas ēkas	325	Zemkopības ministrijas ēka	99
Atkritumi	206	Triangula bastions	78
Degradētā Maskavas „forštate”	141	Preses nams	41
Centrāltirgus un tā apkārtnē	129	Pieminekļis Rīgas atbrīvotājiem	40
Pilsētas padomju laikā būvētie mikrorajoni	110	<i>Stockman</i> un <i>Panorama plaza</i>	37
Bedrainās un netīrītās pilsētas ielas un trotuāri	101	Postmodernisma ēkas Vecrīgā	29
Bezpajumtnieki un ubagi pilsētas ielās	79	Okupācijas muzeja ēka	26
Autoosta un tās apkārtnē	70		
Nesakoptā vide (nepļauta zāle, piesārņojums)	57		
Augstceltnes nepiemērotās vietās	41		
Nepabeigtā būvniecība	39		
Piesārņotais pilsētas kanāls	34		
Grafiti un aprakstītas sienas	33		
Pelēcīgās un nekoptās ēku fasādes	32		
Lielveikali un to apkārtnē	19		
Ģimenes dārziņi	17		
Daugavas krastmala	17		
Bijusī VEF teritorija	17		

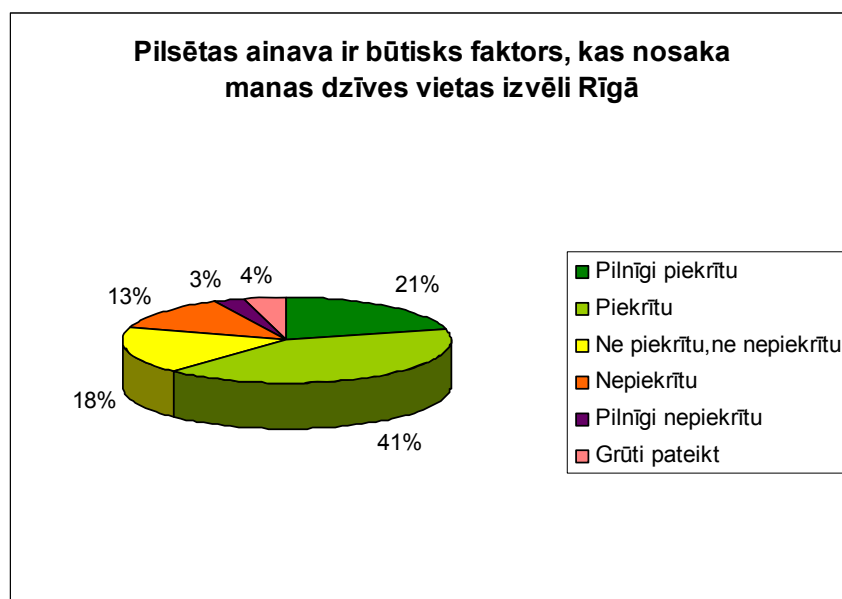
Atbildot uz jautājumu "Nosauciet trīs darbus, kas jāizdara Rīgas domei, lai uzlabotu pilsētas ainavas kvalitāti" liela daļa atbilžu bija saistītas ar katra iedzīvotāja konkrēto dzīves vietu. Tomēr, vērtējot kopumā, interesanti, ka līdzīgi, kā raksturojot tipisko un unikālo Rīgas ainavu, priekšplānā izvirzās priekšlikumi par veco apstādījumu (parku, skvēru, mežu) kopšanu un uzturēšanu un jaunu veidošanu. Tikai otrajā vietā pēc iedzīvotāju aptaujas rezultātiem ir pilsētas graustu likvidēšana (4.4. tabula). Starp pilsētas saimniekiem veicamajiem darbiem tiek minēta arī atkritumu apsaimniekošanas uzlabošana publiskajā telpā, ielu un trotuāru labošana un laistīšana. Atsevišķi iedzīvotāju uzskata, ka pilsētas domei pilsētas vides sakopšanas nolūkos vajadzētu organizēt talkas (9), kā arī stādīt vairāk puķes (12). Vienlaikus jāatzīmē, ka par nozīmīgākajiem darbiem, kurus jāveic pilsētas domei, iedzīvotāju viedokļi ļoti dalījās.

4.4. tabula

Iedzīvotāju aptaujā respondentu sniegtās atbildes uz jautājumu "Nosauciet trīs darbus, kas jāizdara Rīgas domei, lai uzlabotu pilsētas ainavas kvalitāti". N – atbilžu biežums

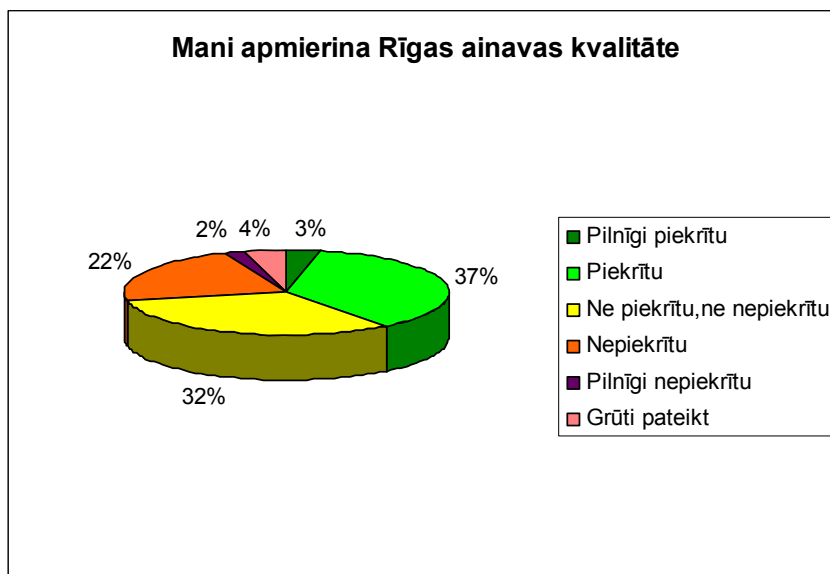
Trīs darbi Rīgas domei lai uzlaboti ainavas kvalitāti	N
Veco apstādījumu kopšana un jaunu veidošana	276
Graustu novākšana vai to sakopšanas organizēšana	186
Atkritumu apsaimniekošanas organizēšana publiskā telpā	101
Ielu un trotuāru labošana un laistīšana	75
Centrāltirgus un autoostas apkārtnes sakārtošana un sakopšana	73
Ēku fasāžu sakopšanas un uzlabošanas organizēšana	53
Kultūras mantojuma saglabāšana	53

Vērtējot ainavas nozīmi iedzīvotāju dzīves vietas izvēlē, 62% (4.1. att.) respondentu uzskata, ka ainavai ir būtiska nozīme dzīves vietas izvēlē. Tas netieši nozīmē, ņemot vērā arī atbildes uz iepriekš aprakstītajiem jautājumiem, ka vides sakārtošana un apzaļumošana sekmē iedzīvotāju piesaisti noteiktai vietai pilsētā.

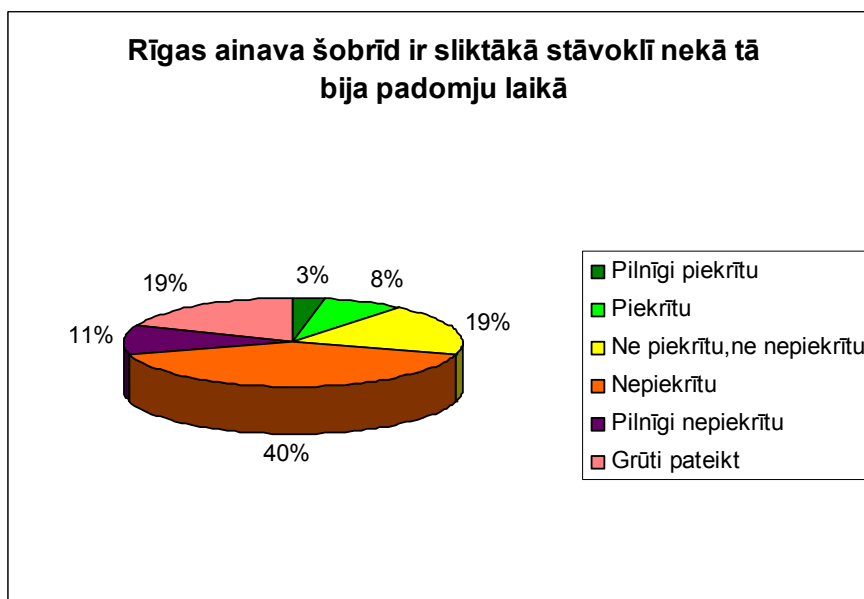
4.1. att. Iedzīvotāju viedoklis par pilsētas ainavas nozīmi dzīves vietas izvēlē Rīgā

40% iedzīvotāju apmierina Rīgas pilsētas ainavas kvalitāte un 24% uzskata, ka tā nav atbilstošas kvalitātes (5.2. att.). 32% iedzīvotāji ne piekrīt, ne nepiekrīt apgalvojumam „Mani apmierina Rīgas ainavas kvalitāte”. Tas nozīmē, ka šie iedzīvotāji, domājams, uzskata, ka pilsētā ir vietas ar pietiekoši augstu ainavas kvalitāti un vietas ar zemu ainavas kvalitāti.

4.2. att. Iedzīvotāju viedoklis par pilsētas ainavas kvalitāti

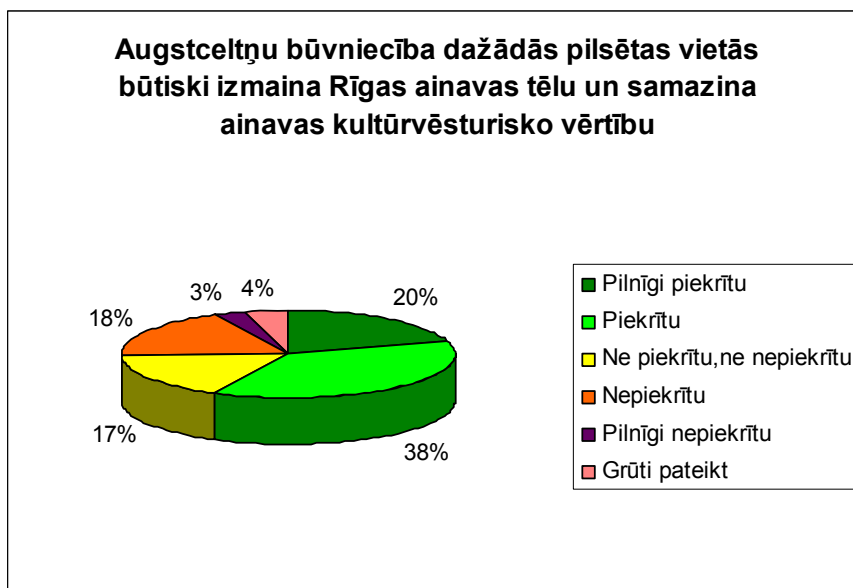
Vērtējot pašreizējo Rīgas ainavu salīdzinājumā ar padomju laika pilsētas ainavu, lielākā daļa iedzīvotāju (51%) uzskata, ka ainavas kvalitāte pašlaik nav sliktāka kā padomju laikā (4.3. att.). Šo atbildi varētu arī tulkot, ka ainavas kvalitāte pēdējos divdesmit gados nav pasliktinājusies.

4.3. att. Iedzīvotāju viedoklis par pilsētas ainavas kvalitāti salīdzinājumā ar padomju periodu

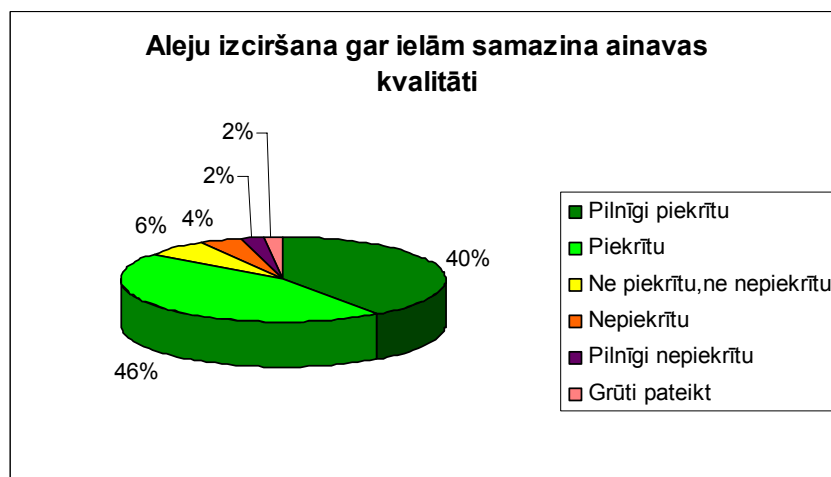
Četri jautājumi iedzīvotāju aptaujā attiecās uz dažādu darbību (būvniecība, aleju likvidēšana) pilsētas ainavas pārveidē mūsdienās. Lielākā daļa respondentu (58%) atzīst, ka augstceltņu būvēšana dažādās pilsētas vietās būtiski izmaina pilsētas tēlu un samazina ainavas kultūrvēsturisko vērtību (4.4. att.). Minētais viedoklis izpaužas arī atbildēs uz jautājumu „Nosauciet trīs elementus vai vietas, kas degradē

pilsētas ainavu!”. Atbildot uz šo jautājumu, daudzi iedzīvotāji, piemēram, minējuši augstceltnes Lielirbes ielā. Tanī pašā laikā 42% iedzīvotājus neuztrauc, ka pilsētas ainavā dažādās vietās parādās augstceltnes. Saprotams, ka vērtējot atsevišķi konkrētu pilsētas vietu, iedzīvotāju viedokļi var būtiski mainīties.

4.4. att. Iedzīvotāju viedoklis par augstceltņu būvniecības dažādās pilsētas vietās ietekmi uz Rīgas ainavas tēlu un ainavas kultūrvēsturisko vērtību

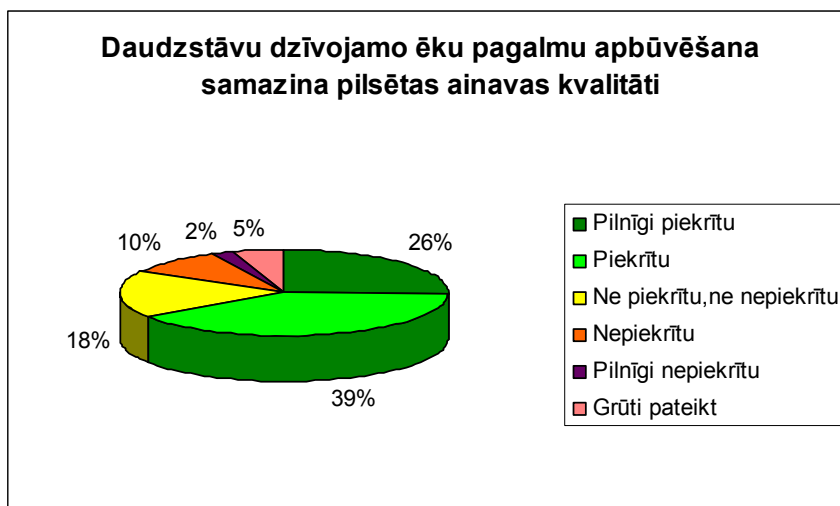
Pēdējā laikā koku kalšanas vai arī ielas paplašināšanas rezultātā pilsētā daudzviet tiek izcirstas alejas. Rīgā alejas ir nozīmīgs pilsētas ainavas elements ar lielu kultūrvēsturisko un ekoloģisko vērtību. Tāpēc pilsētas iedzīvotājiem tika uzdots jautājums, kā viņi vērtē aleju izciršanu gar ielām. 86% iedzīvotāju (4.5. att.) uzskata, ka aleju izciršana gar ielām samazina ainavas kvalitāti. Tas nozīmē, ka lielākā daļa aptaujāto iedzīvotāju uzskata, ka alejas gar ielām pēc iespējas nepieciešams saglabāt.

4.5. att. Iedzīvotāju viedoklis par aleju izciršanas ietekmi uz pilsētas ainavas kvalitāti

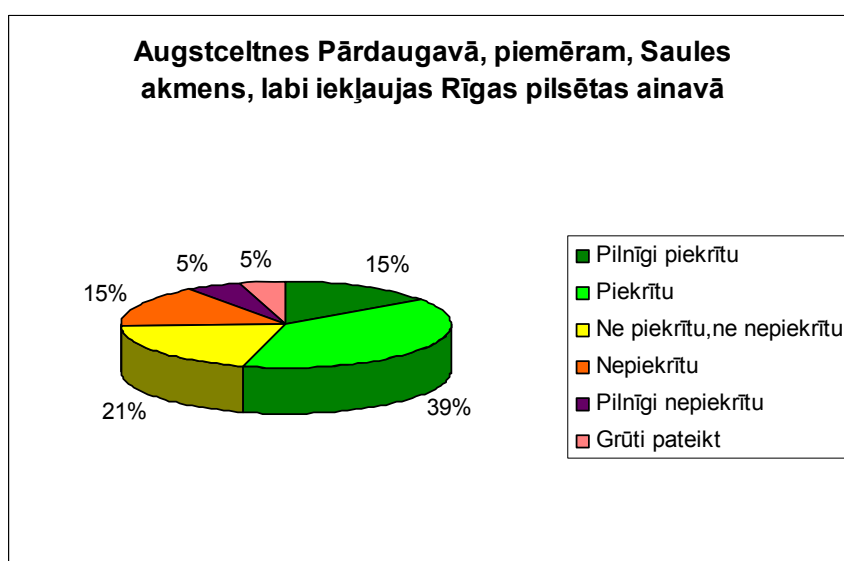
Pēc Latvijas neatkarības atgūšanas starp pilsētas saimniekiem un iedzīvotājiem notika aktīva diskusija par padomju laikā celto mikrorajonu pagalmu apbūvēšanu vai

zaļās zonas saglabāšanu. Šajā sakarā iedzīvotājiem uzdevām jautājumu, kā viņi vērtē daudzstāvu dzīvojamo ēku pagalmu apbūvēšanu, vai tas samazina pilsētas ainavas kvalitāti. Sevišķi interesanti atbildes uz minēto jautājumu ir vērtēt kontekstā ar to, ka daudzi iedzīvotāji pilsētā uzskata, ka padomju laikā celto mikrorajonu ainava ir degradēta, tanī skaitā pagalmi. Iedzīvotāju aptaujas rezultāti rāda, ka neskatoties uz augstāk minēto, 65% iedzīvotāju uzskata, ka daudzstāvu dzīvojamo ēku pagalmu apbūvēšana samazina pilsētas ainavas kvalitāti (4.6. att.). 12% iedzīvotāju minētajam viedoklim nepiekrīt.

4.6. att. Iedzīvotāju viedoklis par daudzstāvu dzīvojamo ēku pagalmu apbūvēšanas ietekmi uz pilsētas ainavas kvalitāti

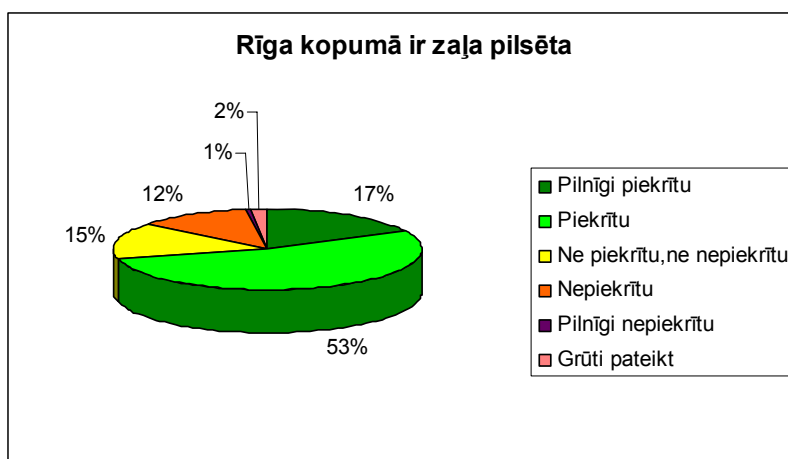
Projektējot un būvējot Saules akmeni, sabiedrībā norisinājās dziļas diskusijas par būves ietekmi uz Rīgas pilsētas siluetu, ainavu un tēlu. Tāpēc iedzīvotāju anketēšanas laikā respondentiem tika uzdots jautājums, vai augstceltnes Pārdaugavā, piemēram, Saules akmens, labi iekļaujas pilsētas ainavā. 54% iedzīvotāji piekrīt, ka Saules akmens labi iekļaujas pilsētas ainavā (4.7. att.). Tikai 20% iedzīvotāju ir pretējs viedoklis.

4.7. att. Iedzīvotāju viedoklis par augstceltni Pārdaugavā, piemēram, Saules akmens, iekļaušanos pilsētas ainavā

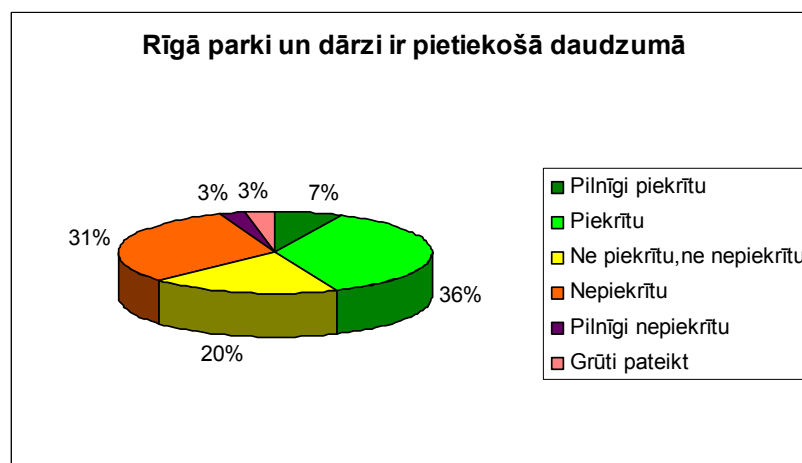
4.4. Pilsētas iedzīvotāju viedoklis par apstādījumiem kā nozīmīgu pilsētas ainavas elementu

Iedzīvotāji kopumā uzskata, ka Rīga ir zaļa pilsēta (4.8. att.). Minētajam viedoklim piekrīt 70% respondentu. Domājams, ka pozitīvais viedoklis veidojas, pateicoties, telpiski veiksmīgi izvietotajiem pilsētas centrālās daļas parkiem, ielu apstādījumiem, relatīvi ar koku stādījumiem bagātajiem padomju periodā celtajiem mikrorajoniem, kā arī pilsētā esošajiem mežiem un meža parkiem. Minētais viedoklis sevišķi svarīgs ir tāpēc, ka neskatoties uz to, ka lielākā daļa iedzīvotāju uzskata, ka Rīga ir zaļa pilsēta, liela daļa iedzīvotāju ir izteikuši vēlmi, lai pilsētas „saimnieki” turpmāk veidotu jaunus parkus un apstādījumus, kā arī stādītu kokus. Apkopojot šos viedokļus, priekšplānā izvirzās uzskats, ka rīdziniekiem dažādiem stādījumiem pilsētas ainavā ir liela nozīme.

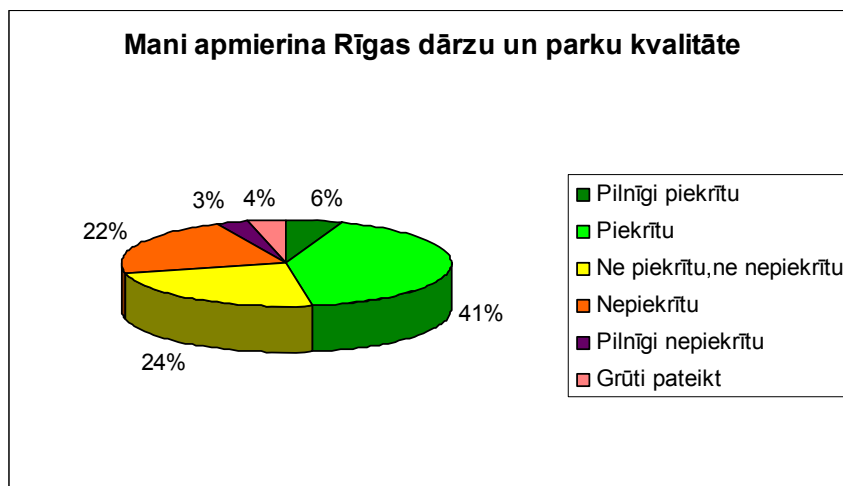
4.8. att. Iedzīvotāju viedoklis par Rīgu kā zaļu pilsētu

Vērtējot parku un dārzu daudzumu Rīgas pilsētā, aptaujāto iedzīvotāju viedoklis par dārzu un parku daudzumu pilsētā dalās. 43% iedzīvotāji uzskata, ka parku un dārzu ir pietiekošā daudzumā, bet 34% minētajam viedoklim nepiekrīt (4.9. att.). Šos atšķirīgos viedokļus varētu skaidrot ar to, ka pilsētā parki un dārzi telpiski ir izvietoti ļoti nevienmērīgi. Ir pilsētas apkaimes, kurās nav labiekārtotu parku un dārzu, bet tanī pašā laikā parku un dārzu izvietojums pilsētas centrā rada priekšstatu, ka pilsētā ir daudz parku un dārzu.

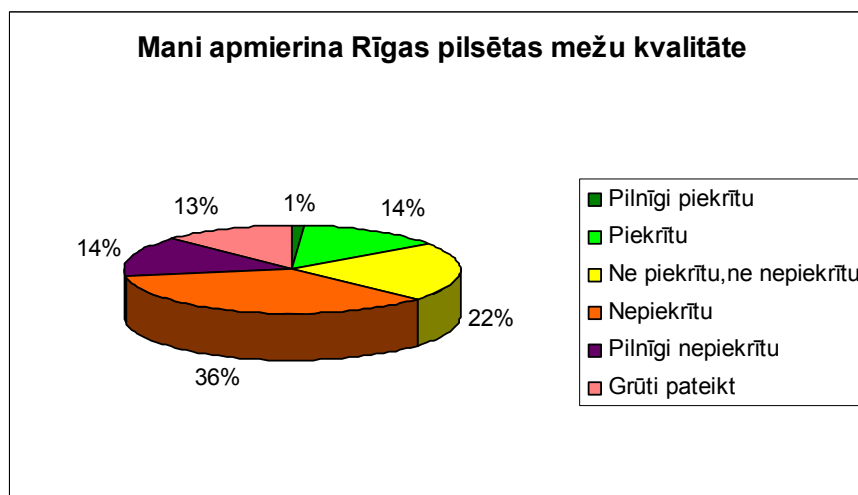
4.9. att. Iedzīvotāju viedoklis par parku un dārzu daudzumu Rīgas pilsētā

Vērtējot parku un dārzu kvalitāti, 47% respondentu apmierina to kvalitāte, bet 25% neapmierina, bet 24% iedzīvotāju var uzskatīt, ka ir daļēji apmierināti (4.10. att.). Tas nozīmē, ka parku, to labiekārtojums, kas iedzīvotājiem nodrošina viņu vēlmju piepildījumu, tas ir atpūtas iespējas, pastaigas, patīkamu ainavu un vidi, ir nepietiekamā daudzumā. To daļēji apliecina arī atbilde uz jautājumiem, kuru no apstādījumiem vai mežiem iedzīvotāji izmanto atpūtā. Tikai viena trešdaļa iedzīvotāju atpūtas vajadzībām izmanto parkus un dārzus.

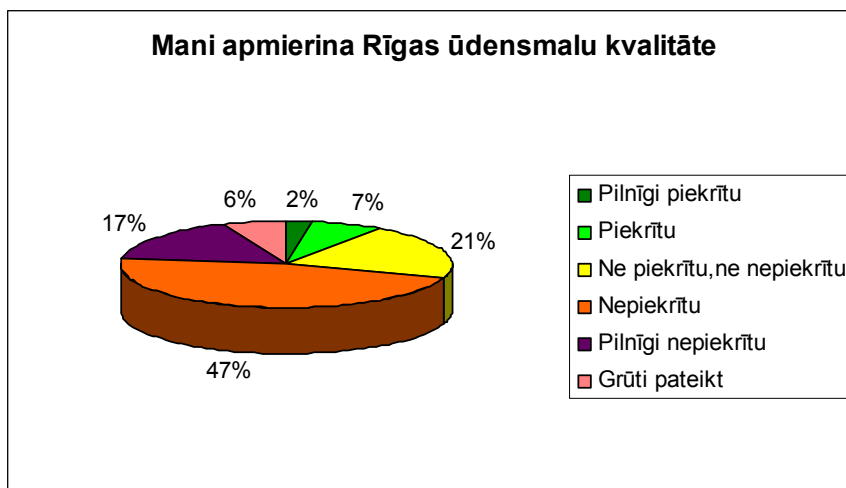
4.10. att. Iedzīvotāju viedoklis par Rīgas parku un dārzu kvalitāti

Ja vērtējam pilsētas mežu kvalitāti, tad tā apmierina tikai 15% iedzīvotāju, bet neapmierina 50% iedzīvotājus (4.11. att.). Iedzīvotājus neapmierina mežu labiekārtošanas līmenis, piesārņojums ar atkritumiem, kā arī tas, ka pie mežiem nav iekārtotas stāvvietas automašīnu novietošanai.

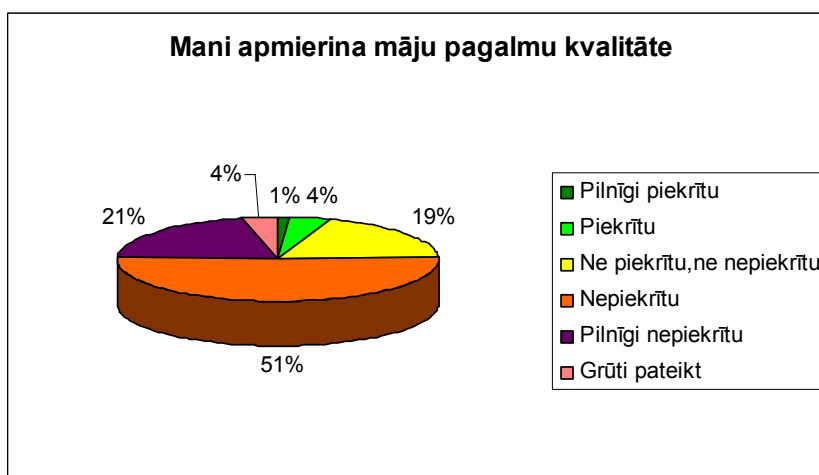
4.11. att. Iedzīvotāju viedoklis par Rīgas mežu kvalitāti

Vēl vairāk iedzīvotāju (64%), salīdzinot ar pilsētas mežiem, neapmierināti ir ar Rīgas ūdens malu (Daugavas, ezeru) kvalitāti (4.12. att.). Ūdensmalu kvalitāte apmierina tikai 9% iedzīvotāju. Iedzīvotājus ūdensmalu ainavā neapmierina piekļūšanas iespējas, labiekārtošanas līmenis, piesārņojums (atkritumi, ūdens piesārņojums), nepļauta zāle. Par ūdens malu ainavas izmantošanas iespējām Rīgas pilsētā ilgstoši ir diskutēts, bet, kā rāda ainavas inventarizācija un aptaujas rezultāti, tās ir daudz sliktākā stāvoklī, salīdzinot ar citām zaļajām teritorijām pilsētā.

4.12. att. Iedzīvotāju viedoklis par Rīgas ūdens malu kvalitāti

Vēl sliktāk par ūdens malām pilsētas iedzīvotāji vērtē pagalmu kvalitāti. Tikai 5% respondentu apmierina mājas pagalmu kvalitāte (4.13. att.). Lielākā daļa iedzīvotāji uzskata, ka nozīmīgākās problēmās pagalmos ir automašīnas, zemais labiekārtošanas līmenis, tie ir vizuāli nepievilcīgi, izbraukāti, piesārņoti ar atkritumiem. Ļoti sliktā stāvoklī pagalmos ir piebrauktuves un trotuāri. Tas viss kopā nosaka, ka 72% iedzīvotāju nav apmierināti ar mājas pagalmu kvalitāti.

4.13. att. Iedzīvotāju viedoklis par mājas pagalmu kvalitāti

Iedzīvotāju viedoklis attiecībā par pilsētas ainavu (parku, dārzu, mežu, meža parku, ūdens malu, pagalmu) kvalitāti izpaužas arī atbildē uz jautājumu: vai izmantojat atpūtā pilsētas apstādījumus. No 605 iedzīvotājiem, kas deva atbildi uz šo jautājumu, 218 respondenti atzīmē (4.5. tabula), ka viņi atpūtā izmanto pilsētas dārzus un parkus. Minētais viedoklis sakrīt ar viedokli, ka iedzīvotājus visvairāk apmierina arī parku un dārzu kvalitāte. Starp parkiem un dārziem, kurus iedzīvotāji visvairāk izmanto atpūtai, visbiežāk tiek minēti Kanālmalas apstādījumi, Uzvaras parks un Vērmanes dārzs. 14% iedzīvotāji atpūtā izmanto pilsētas teritorijā esošos mežus un meža parkus. Vismazāk pašlaik iedzīvotāji atpūtā izmanto Daugavas malu. Tas tikai rāda, ka neskatoties uz to, ka Daugava šķērso visu pilsētu, tās izmantošanas potenciāls iedzīvotāju atpūtā pašlaik netiek izmantots.

4.5. tabula

Iedzīvotāju viedoklis, atbildot uz jautājumu, kuras no apstādījumu vai mežu teritorijām iedzīvotāji izmanto atpūtā (N- atbilžu skaits)

Vai Jūs izmantojat atpūtā pilsētas apstādījumus (605)?	N
Parkus	218
Mežus un meža parkus	87
Ezermalas	67
Pagalmus	64
Daugavmalu	4
Neizmantoju ne vienu no augstāk minētajiem	165

Iedzīvotāju viedoklis nav mainījies, salīdzinot ar **Sabiedriskās politikas institūta** (<http://www.instituts.lv>). veikto pilsētas iedzīvotāju aptauju 2002.gada 20.jūnijā. Šajā aptaujā tika aizpildītas 285 anketas. Uz jautājumu par vietām, kur rīdžinieki jūtas labi, tika saņemtas šādas atbildes:

1. Kronvalda parks;
2. Bastejkalns, bulvāru loks;
3. Esplanāde;
4. Vērmanes dārzs;
5. Doma laukums.

Minēto vietu vērtība rīdžinieku vērtējumā ir skaista dabas ainava, zaļumi un labs gaiss, arī atmosfēra un miers, ko rada konkrētās vietas sakoptība, infrastruktūra un ierīkotie soliņi. Vietai jābūt pieejamai un "demokrātiskai". Atpūtas vietās jābūt: soliņiem (17%), aktīvās atpūtas laukumiem (14%), drošām gājēju ielām.

Iedzīvotāju aptaujas laikā tika uzdots jautājums, kādi trīs darbi jāizdara Rīgas domei apstādījumu kvalitātes uzlabošanā. Interesanti, ka pirmajā vietā no visām atbildēm izvirzījās priekšlikums par Rīgas apstādījumu daudzveidības palielināšanu. No 171 aptaujātā, kas izteica šo priekšlikumu, 92 (4.6. tabula) vēlas Rīgas ainavā vairāk redzēt ziedus un ziedu kompozīcijas, tanī skaitā arī vēsturiskajos parkos. Starp priekšlikumiem tika izteikta vēlme arī palielināt košumkrūmu un mūžzaļo augu daudzumu pilsētas apstādījumos. Starp priekšlikumiem otro vietu ieņem priekšlikumi, kas saistīti ar esošo apstādījumu labiekārtošanas līmeņa paaugstināšanu. Iedzīvotāji vērs uzmanību uz celiņu slikto kvalitāti, soliņu nepietiekamību un citiem apstādījumu labiekārtošanas pasākumiem. Starp atbildēm atzīmēts, ka nepieciešams labiekārtot ne tikai centra parkus, bet arī mežus un pagalmus. Aptuveni viena ceturtdaļa respondentu uzskata, ka lielāka uzmanība jāpievērš esošo apstādījumu kopšanai. Interesanti, ka 98 iedzīvotāji uzsver tieši zāliena mēslošanu, laistīšanu un regulāru pļaušanu. Daudzi norāda, kā zāliens jākopj ne tikai pilsētas centrā, bet arī pilsētas dzīvojamajos rajonos.

Apstādījumu teritoriju paplašināt vēlās 148 respondenti. Daudzi uzsver, ka jaunus apstādījumus, tanī skaitā parkus, vēlams ierīkot padomju laikā būvētajās apkaimēs. 94. iedzīvotāji izsāka vēlmi, lai pilsētas dome domā un arī organizē jaunu koku stādīšanu, norādot, ka nepieciešams atjaunot stādījumus gar ielām, pilsētas graustu vietā un citviet. Analizējot aptaujas anketas, redzams, ka kopumā lielākā daļa iedzīvotāji izsakās par apstādījumu kvalitātes uzlabošanu, tanī skaitā, pieaicinot darbā jaunus labi apmācītus ainavu arhitektus un dārzniekus.

Atbildot uz jautājumu par pilsētas domes rīcību apstādījumu kvalitātes uzlabošanā, pilsētas iedzīvotāji savās atbildēs pieminēja ar pēdējos trīs gados pilsētas domē diskutēto jautājumu par sēdēšanu zālienā. Arī šajā gadījumā iedzīvotāju viedoklis dalījās (4.4. tabula).

4.6. tabula

Iedzīvotāju viedoklis, atbildot uz jautājumu: kādi trīs darbi jāizdara Rīgas domei apstādījumu kvalitātes paaugstināšanai ? (N- atbilžu skaits)

Kādi trīs darbi jāizdara Rīgas domei apstādījumu kvalitātes paaugstināšanai ?	N
Apstādījumu dažādošana	171
t.sk. puķu dobjū un kompozīciju ierīkošana	92
Apstādījumu labiekārtošanas līmeņa paaugstināšana	160
t.sk. ceļiņu ierīkošana un esošo kvalitātes paaugstināšana	41
jaunu soliņu izvietošana	35
bērnu rotaļu laukumu ierīkošanā	28
suņu pastaigas laukumu ierīkošana	12
tualešu ierīkošana	9
strūklaku izbūvēšana	8
veloceliņu izbūvēšana	6
Esošo apstādījumu kopšana	151
Apstādījumu aizņemto teritoriju paplašināšana	148
Zāliena kvalitātes paaugstināšana, regulāra laistīšana, mēslošana un pļaušana	98
Jaunu koku stādīšana	94
Atkritumu savākšanas uzlabošana	51
Jaunu izglītotu dārznieku un ainavu arhitektu piesaistīšana	40
Iļaut sēdēt zālienā	35
Aizliegt sēdēt un izbradāt zālienu	28
Palielināt apsardzi pilsētas apstādījumos	24
Nepieļaut zaļās zonas apbūvēšanu	18

Aptaujas dalībniekiem tika uzdots arī jautājums, vai viņi ir gatavi par savu dzīves vietu parka vai meža tuvumā maksāt lielāku nekustamā īpašuma nodokli vai arī īres maksu. Gatavi no 750 respondentiem ir tikai 234 cilvēki, tas ir 31,2%. Liela daļa (102 respondenti) no šiem cilvēkiem ir gatavi maksāt līdz 10 Ls. Tas nozīmē, ka kopumā pašreizējā situācijā Rīgas iedzīvotājiem ir relatīvi augstas prasības attiecībā pret pilsētas ainavas kvalitāti, bet ekonomisko vai citu apsvēruma dēļ viņi nav gatavi maksāt par apstādījumu ierīkošanu.

5. Principi, pamatnostādnes un ieteikumi apbūves noteikumiem un citiem dokumentiem ainavu aizsardzībai, pārvaldīšanai un plānošanai

5.1. Principi

Eiropas ainavu konvencija rekomendē valstīm un pašvaldībām izstrādāt ainavu politiku ainavas aizsardzībai, pārvaldībai un plānošanai. Latvijas Republikas Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrija šobrīd strādā pie valsts ainavas politikas veidošanas, kas ietver principus, stratēģiju un vadlīnijas, lai veiktu pasākumus, kas nodrošinātu ainavu aizsardzību, pārvaldību un plānošanu. Līdz ar to uz doto mirkli valsts līmenī nav definēti principi un pamatnostādnes ainavu aizsardzībā. Kā rāda dažādu Eiropas pilsētu pieredze, ainavu aizsardzība un pārvaldība tajās tiek realizēta ar teritorijas plānojuma palīdzību. Vienlaikus daudzām pilsētām ir izstrādātas pilsētvides dizaina standarti un vadlīnijas (piemēram: *The Edinburgh Standards for Urban Design*), kas ietver prasības arī ainavas attīstībai un veidošanai.

Principi Rīgas ainavas aizsardzībai, pārvaldībai un plānošanai izstrādāti par pamatu ņemot citu Eiropas pilsētu (Edinburgas, Berlīnes u.c.) pieredzi, Latvijas arhitektu viedokli žurnālā „Latvijas arhitektūra”, kā arī projektā iesaistīto speciālistu priekšlikumus. Rīgas ainavu politikai un tās realizācijas nodrošināšanai pieņemtajiem lēmumiem un dokumentiem ainavu aizsardzībā, pārveidē un attīstībā vēlams balstīties uz šādiem principiem:

Izcila dizaina princips

Pilsētas telpu attīstībā un arhitektūrā jābalstās uz izcilu dizainu. To iespējams nodrošināt, organizējot projektu konkursus un plenērus, kā arī diskusijas ar projekta attīstītājiem, plānotājiem, arhitektiem un ainavu arhitektiem par pilsētas telpas attīstību. Rīgā vajadzētu mainīt uzsvaru no attīstītāja uz arhitekta un citu speciālistu redzējumu un priekšlikumiem par pilsētas telpas attīstību un tās kvalitāti. Vēl viens no risinājumiem ir uz diskusiju pamata veidot vadlīnijas atsevišķu pilsētas ainavu attīstībai, tanī skaitā iekļaujot vadlīnijās prasības pilsētas ainavas dizainam.

**Identitātes
princips**

Jaunu objektu integrācija pilsētas ainavā, kā arī esošo ainavu pārveides process jāveic, saglabājot Rīgas un apkaimju, kā arī atsevišķu ainavas telpu identitāti (plānojumu, materiālu, apstādījumus u.t.t.). To iespējams nodrošināt, plānošanas un projektēšanas dokumentos uzsverot apkaimes vai vietu ainavām raksturīgo un saglabājamo un prasot to respektēšanu attīstības plānos un projektos.

**Ekoloģiski un
kultūrvēsturiski
vērtīgo ainavu
aizsardzības
princips**

Pilsētas attīstībā jānodrošina ekoloģiski un kultūrvēsturiski vērtīgo ainavu (īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, mikroliegumi, kultūras pieminekļi u.c.) aizsardzība. Minētais princips ir iestrādāts Rīgas pilsētas attīstības plānā (2006. – 2018.) un teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos. Vienlaikus pilsētas vadībai nepieciešams papildus aktivitātes, lai nodrošinātu ainavu inventarizācijas rezultātā izdalīto ekoloģisko un kultūrvēsturiski vērtīgo ainavu saglabāšanu un aizsardzību.

Apkaimes princips

Jaunu elementu parādīšanās apbūvētā ainavā vai arī esošo pārveidei jānotiek, ievērojot apkārtējo ainavu, tās mērogu, kompozīciju un raksturu. Pašlaik daudzos gadījumos pilsētas attīstībā minētais princips netiek ievērots. Piemēram, daudzstāvu apbūves parādīšanās starp mazstāvu dzīvojamo apbūvi, pagalmu apbūvēšana u.c. Lai ievērotu minēto principu, jāprecizē Rīgas pilsētas attīstības plāns (2006. – 2018.) un pilsētas teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi, nepieļaujot šādas iespējas

Optimāla apbūves blīvuma princips

Ņemot vērā pilsētas telpas vēsturisko plānojumu, pašreizējo funkcionālo izmantošanu, kā arī ekoloģiskos un sociālekonomiskos apsvērumus, jāatrod optimālā attiecība starp publisko ārtelpu, brīvo teritoriju un apbūves teritoriju. Daļēji minētais princips ir iestrādāts teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos, bet daudzos gadījumos, kā rāda ainavu inventarizācija, brīvā teritorija attiecībā pret apbūves teritoriju nav optimāla. Viens no risinājumiem ir atteikties no normas, ka atkarībā no dzīvokļu skaita nosaka automašīnu novietņu skaitu (RTIAN 3.14.4.), bet paredzēt automašīnu novietošanu blakus esošo teritoriju stāvlaukumos vai pazemes autonovietnēs.

**Ietekmes
novērtēšanas
princips**

Novērtēt un, ja iespējams, jānovērtē paredzamā vizuālā un fiziskā ietekme apbūves iecerei uz esošo ainavu, tanī skaitā dzīvojamās apbūves ainavu un it sevišķi pilsētā izdalītajām jutīgajām (pilsētas vārtiem, nozīmīgākajiem ceļiem, pilsētas siluetu un panorāmu) ainavām. Pašlaik visvairāk minētais princips tiek pārkāpts, veicot apbūvi lielmēroga dzīvojamo apkaimju pagalmos, kā arī būvējot daudzstāvu dzīvojamās ēkas starp mazstāvu dzīvojamām ēkām. Minētais princips ir pārkāpts Daugavas labajā krastā, kas ietekmē pilsētas kultūrvēsturisko siluetu un panorāmu. Lai ievērotu minēto principu, jāprecizē Rīgas pilsētas attīstības plāns (2006. – 2018.) un teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi. Atsevišķos gadījumos, ja sagaidāma nozīmīga ietekme, vēlams ietekmes novērtēšanai izmantot telpisko modelēšanu (piezīme, kā tas tika darīts Andrejsalas detālplānojuma izstrādāšanas gadījumā), kā arī sabiedrības iesaistīšana vizuālās ietekmes novērtēšanā.

**Negatīvās
ietekmes
uz
ainavu
mazināšanas
princips**

Fiziskām aktivitātēm, kas būtiski nākotnē var ietekmēt ainavu, jāparedz pasākumi un rīcības, lai minimizētu šo ietekmi (apstādījumu ierīkošanu, biotopu aizvietošanu, ūdenstilpju ierīkošanu, strūklaku izbūvēšanu u.c.). Pašlaik Rīgā minētais princips tiek pielietots tikai atsevišķos gadījumos, tomēr daudzās Eiropas pilsētās tas ir viens no nozīmīgākajiem principiem. Piemēram, Rīgā ir izveidotas ļoti plašas automašīnu novietnes pie lielveikaliem, taņī pašā laikā tajās nav domāts par apstādījumu ierīkošanu, lai minimizētu ietekmi uz ainavu un vidi. Lai nodrošinātu minēto principu ievērošanu, vēlams precizēt apbūves noteikumus, kā arī izstrādāt vadlīnijas viena vai otra objekta projektēšanai Rīgas pilsētā.

Publiskās ārtelpas daudzveidības, pievilcības un kvalitātes paaugstināšanas princips

Ar publiskās ārtelpas daudzveidību saprot gan ainavas daudzveidību, gan izmantošanas iespēju daudzveidību. Teritorijas attīstības priekšlikumos iekļaujami jautājumi saistībā ar ārtelpas daudzveidības, pievilcības un kvalitātes paaugstināšanu, tanī skaitā gājēju celiņu izbūvēšanu, bērnu un sporta laukumu ierīkošanu, atpūtas soliņu izvietojumu u.c. Minētā principa ieviešanā nepieciešams precizēt pilsētas teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumus, kā arī jāatgriežas pie Apstādījumu koncepcijas (2007 – 2018.) pilnveidošanas un apstiprināšanas Rīgas domē. Apstādījumu koncepciju nepieciešams papildināt ar rīcībām, kuras ierosina Rīgas pilsētas iedzīvotāji ainavas kvalitātes uzlabošanā. Tās ir – paaugstināt publiskās ārtelpas labiekārtojuma līmeni, uzlabot gājēju celiņu un trotuāru kvalitāti, uzlabot atkritumu apsaimniekošanu publiskajā ārtelpā, pievērst lielāku uzmanību zāliena kopšanai un palielināt daudzveidību Rīgas apstādījumos.

**Augstas estētiskās,
ekoloģiskās un
kultūrvēsturiskās
ainavu kvalitātes
nodrošināšanas
princips**

Pilsētas ainavu attīstībai jānotiek atbilstoši mūsdienu modernās pasaules prasībām, nodrošinot augstu estētisko, ekoloģisko un kultūrvēsturisko ainavu kvalitāti. Šajā gadījumā svarīgi ir sabalansēt minētās prasības pilsētas attīstības dokumentos.

**Pieejamības
princips**

Publiskās ārtelpas ainavā jānodrošina pieejamība gājējiem, velosipēdistiem un cilvēkiem ar īpašām vajadzībām. Pašlaik, kā rāda iedzīvotāju aptaujas rezultāti, pieejamība vissliktāk nodrošināta upju un ezeru ainavām, kā arī kopumā pilsētā ļoti sliktā stāvoklī ir trotuāri un celiņi starp daudzstāvu dzīvojamām ēkām.

**Drošības
princips**

Publiskās ārtelpas ainavā cilvēkiem jānodrošina drošība, kā arī ainavas elementu saglabāšana. Iedzīvotāji uzsver, ka viņi publiskā ārtelpā nejūtas droši, sevišķi meža parkos un mežos, kā arī lielmēroga dzīvojamās apbūves ainavā.

**Degradēto
ainavu
revitalizācijas
princips**

Pilsētvides attīstībā vienai no prioritātēm vajadzētu būt degradēto ainavu revitalizācijai, saglabājot vēsturiskās vērtības un liecības un paaugstinot to estētisko un ekoloģisko kvalitāti un publisko labumu iegūšanas iespējas. Līdz ar to pilsētas vadībai, sadarbojoties ar valdību, jārisina jautājums par pussabrukušo ēku atsavināšanu, kā arī jāmeklē citas iespējas degradētās vides kvalitātes uzlabošanai..

**Sabiedrības
līdzdalības
princips**

Pilsētas ainavas politikas izstrādāšanā un realizācijā nepieciešams piesaistīt sabiedrību, sākot ar diskusijām par vēlamo ainavu struktūru un raksturu, un beidzot ar iesaistīšanu vietu sakārtošanas un labiekārtošanas darbos un talkās.

5.2. Pamatnostādnes un ieteikumi ainavu aizsardzībai, plānošanai un pārvaldībai

Rīgas ainavu attīstības pamatnostādnes ir izstrādātas dažādiem ainavu tipiem vai arī atsevišķām ainavas kvalitātes problēmām, tās novēršot.

1. Kultūrvēsturiski vērtīgās ainavas

Kultūrvēsturiski vērtīgo ainavu attīstības mērķis ir kultūrvēsturiskā mantojuma (apbūves, plānojuma, jumta ainavas, apstādījumu) un tā autentiskuma saglabāšana un aizsargāšana, vienlaikus radot priekšnoteikumus teritoriju daudzfunkcionālai attīstībai un augstas kvalitātes publiskajai ārtelpai.

Nozīmīgās **problēmas**, kurām jāpievērš uzmanība:

- Jauna apbūve Rīgā daudzviet neatbilst kultūrvēsturiski vērtīgās ainavas raksturam, kompozīcijai, stilam.
- Daudzu kultūrvēsturisko ēku sliktais tehniskais un vizuālais stāvoklis;
- Publiskās ārtelpas zemā estētiskā un kultūrvēsturiskā kvalitāte un tās neatbilstība vēsturiskajai situācijai (dažādas būves, kuras pēc formas un materiāla nav raksturīgas attiecīgai ainavu telpai, pieblīvēta ar autotransportu, sliktais apstādījumu stāvoklis).

Kopumā Rīgas domes 18.08.2009. saistošie noteikumi Nr.5 „Grozījumi Rīgas domes 2005.gada 20.decembra saistošies noteikumos Nr.34 „Rīgas teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi” atbilst augstāk minētajām pamatnostādnēm, bet nopietnākas problēmas rada esošās vēsturiskās ainavas revitalizācija un kvalitātes uzlabošanu, kuru neregulē augstāk minētie saistošie noteikumi.

Rīcības ainavu kvalitātes uzlabošanā kultūrvēsturiski vērtīgajās ainavās:

1. Rīgas domei sadarbībā ar valsts institūcijām un balstoties uz citu valstu pieredzi jāmeklē iespējamie finansu risinājumi (Eiropas Savienības finansējums, nodokļu atlaides u.c.), lai sekmētu kultūras pieminekļu atjaunošanu.
2. Rīgas domei, sadarbojoties ar zemes īpašniekiem, jāizstrādā vienas pilsētas kultūrvēsturiskās ainavas telpas (piemēram, Kalnciema ielas koka apbūve) publiskās ārtelpas attīstības plāns, kas ietver vadlīnijas kultūrvēsturisko ainavu publiskās ārtelpas attīstībai.

3. Kultūrvēsturiskās ainavas ārtelpā daudzviet vēlams atjaunot vēsturisko apstādījumu struktūru (piemēram, jūgendstila ēkām priekšdārzus, pagalmu apstādījumus).
4. Pastiprinātu uzmanību vēlams pievērst jumtu ainavai kultūrvēsturiskajās ainavās, sevišķi pilsētas telpā, kas atsedzas skatam no vērtīgākajiem skatu punktiem (Pēterbaznīcas torņa, Reval Hotel Latvia u.c.).
5. Kultūrvēsturiskajās ainavās jāpalielina ainavā ziedu kompozīciju klātbūtne (piezīme: iedzīvotāju ieteikumi).
6. Rīgas domei vajadzētu rādīt labu praksi, sakārtojot pilsētas īpašumā esošos kultūrvēsturiskos objektus un to apkārtnes ainavu.
7. Rīgas domei sadarbībā ar valdību jāmeklē iespējas atsavināt kultūras pieminekļus vai tos sakārtot, ja to īpašnieki nenodrošina pieminekļu saglabāšanu un rekonstrukciju (piezīme: jāmaina Rīgas pašvaldības noteikumi Nr. 17. „Kārtība, kādā sakārtojamas vai nojaucamas fizisko un juridisko personu īpašumā esošās būves Rīgā” (22.09.1998.).
8. Vēlams turpināt uzsākto Rīgas vēsturiskā centra kvartālu apbūves pasportizāciju, tajā iekļaujot prasības arī publiskās ārtelpas ainavai un labiekārtošanas elementiem.

2. Rīgas parku un dārzu ainava

Rīgas parku un dārzu ainavas attīstības mērķis ir nodrošināt pilsētas iedzīvotājus publiskā ārtelpā ar daudzveidīgām atpūtas iespējām, vienlaikus sekmējot bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu, pilsētas vides kvalitātes paaugstināšanu un cilvēkiem pievilcīgas un interesantas pilsētas tēla veidošanu.

Rīgas dārzu un parku ainavu inventarizācija un iedzīvotāju aptaujas rezultāti parādīja, ka pilsētas dārzu un parku ainavu attīstībā nozīmīgākās problēmas sakrīt ar Rīgas apstādījumu koncepcijas (2007. – 2018.) darba variantā uzskaitītajām problēmām.

Nozīmīgās **problēmas**, kurām jāpievērš uzmanība parku un dārzu ainavas attīstībā:

1. Valsts aizsargājamās kultūras pieminekļos: Viesturdārzs, Kronvalda parks, Ziedoņdārzs (daļēji), Grīziņkalna parks (daļēji), Arkādija parks (daļēji) rekonstrukcijas projekti izstrādāti, neizvērtējot parku kultūrvēsturisko nozīmi un mūsdienu prasības.
2. Parku nogabalu rekonstrukcija atsevišķos gadījumos (piemēram, Esplanādē 2006. gadā) veikta, neņemot vērā parku kopējo rekonstrukcijas projektu un to vēsturisko plānošanas struktūru.

3. Zems labiekārtojuma līmenis un daudzviet tā elementi (soliņi, gājēju celiņi, atkritumu urnas, spēļu laukumi, strūklakas) ir nolietojušies un to tehniskais stāvoklis neatbilst mūsdienu prasībām.
4. Koku stādījumi daudzviet parkos ir ieauguši pašsējā, netiek profesionāli retināti un kopti.
5. Lielākajā daļā parku zālienam ir zema kvalitāte un noturība pret nomīdīšanu. Zāliens netiek regulāri nopļauts.
6. Atsevišķu parku un skvēru piesārņojums ar sadzīves atkritumiem.
7. Zema drošība parkos, tanī skaitā parku stādījumu un labiekārtošanas elementu saglabāšanas nodrošināšana.
8. Autotransporta pārvietošanās pa parkiem un dārziem un tā novietošana parkos un dārzos (Vērmanes dārzs, Kronvalda parks).
9. Sabiedrisko tualešu trūkums un esošo sliktā kvalitāte.
10. Suņu pastaigu laukumu trūkums pilsētā un parku izmantošana suņu pastaigām, kā rezultātā cieš stādījumi un tie tiek piesārņoti.
11. Relatīvi maz ziedu kompozīciju parka un dārzu apstādījumos (piezīme: iedzīvotāju viedoklis).

Pašlaik Rīgā nav vienota dokumenta, kas regulē pilsētas apstādījumu, t.sk. parku un dārzu attīstību. Līdz ar to svarīgi ir pilnveidot, balstoties uz mūsdienu situāciju, Rīgas apstādījumu koncepcijas (2007. – 2018.) darba variantu un to iesniegt apstiprināšanai pilsētas domē.

Rīcības ainavu kvalitātes uzlabošanā parku un dārzu ainavās:

1. Rīgas vēsturiskajā centrā īstenot tās prasības parku un skvēru attīstībai, kas ir definētas Rīgas domes 2010.gada 30.marta saistošajos noteikumos Nr.62 „Rīgas pilsētas apstādījumu uzturēšanas un aizsardzības noteikumi”.
2. Parkus atkarībā no to platības (iespējamais kritērijs LBN 100, kas pašlaik nav spēkā, Latvijas pagaidu būvnormatīvos „Teritoriālplānošana. Pilsētu un pagastu izbūve” - 10 ha) un kultūrvēsturiskās nozīmības jāiedala pilsētas un rajona nozīmes parkos, kuriem balstoties uz šo iedalījumu jānosaka prasības labiekārtošanai, apsaimniekošanai un izmantošanai. Pilsētas nozīmes parki: Kanālmalas apstādījumi, Esplanāde, Vērmanes dārzs, Grīziņkalns, Pļavnieku parks, Kronvalda parks, Dzegužkalna parks, Uzvaras parks, Māras dīķa apstādījumi, Mārupītes parks, Rumbulas parks (jaunveidojams) un Anniņmuižas parks.
3. Izstrādāt parku un skvēru attīstības programmu ar nosacījumu, ka katru gadu tiek izstrādāts viens parka rekonstrukcijas projekts un rekonstruēts viens parks un izstrādāts viena jauna parka vai skvēra projekts un veikta viena jauna parka vai skvēra ierīkošana. Prioritāte šajā sarakstā ir šādiem parkiem: Esplanāde, Grīziņkalns, Vērmanes dārzs, Ķengaraga parkam.
4. Katram parkam jānosaka funkcija un atbilstoši parka funkcijai jāveic apstādījumu rekonstrukcija, labiekārtošanas elementu uzstādīšana un apsaimniekošana.
5. Parku apsaimniekošanu jāveic atbilstoši parku kvalitātes kritērijiem.

6. Jāveic parku un dārzu inventarizācija un jāizstrādā parku passes, kurā būtu norādīta parku nozīme un funkcijas, parka plānojums, projekta autors, rekonstrukcija un rekonstrukcijas autors, parka bioloģiskās un kultūrvēsturiskās vērtības un digitālā veidā parka plāns ar augu sortimentu.
7. Rīgas parkiem jāiesaistās „zaļā karoga” kustībā. Zaļo karogu piešķir parkiem, kuri pēc noteiktiem kritērijiem atbilst laba parka labiekārtošanas un apsaimniekošanas prasībām.
8. Parku un citu apstādījumu ierīkošanā un rekonstrukcijā pamatā jāizmanto stādi, kas piemēroti vietējiem klimata un augšanas apstākļiem. Lai to nodrošinātu, Rīgas domei nepieciešams slēgt ilgstošus nodomu protokolus ar vietējām kokaudzētavām.
9. Zālienaugu sortiments jādažādo atkarībā no parku funkcijas, platības atklātuma un nomīdīšanas pakāpes. Ēnainās vietās tradicionālos zālienaugus jāaizstāj ar Rīgai piemērotiem augsni sedzējiem kokaugiem un ziemcietēm.
10. Parkos un dārzos jāpaaugstina sabiedrības drošība.
11. Augstāk minētie priekšlikumi jāiestrādā Rīgas domes 2010.gada 30.marta saistošajos noteikumos Nr.62 „Rīgas pilsētas apstādījumu uzturēšanas un aizsardzības noteikumi”..

3. Rīgas mežu un meža parku ainava

Rīgas mežu un meža parku ainavas attīstības prioritāte ir pilsētas vides kvalitātes paaugstināšana un bioloģiskās daudzveidības saglabāšana, vienlaikus nodrošinot pilsētas iedzīvotājus ar daudzveidīgām atpūtas iespējām.

Nozīmīgās **problēmas**, kurām jāpievērš uzmanība mežu un meža parku ainavas attīstībā:

1. Ļoti zems meža parku un mežu labiekārtojuma līmenis (piezīme, atsevišķi labiekārtojuma elementi ir Anniņmuižas meža parkā, Mežparkā, Juglas meža parkā);
2. Intensīvas nobradāšanas rezultātā daudzviet ir atkailinātas koku saknes un novērojama augsnes erozija (Mežaparks, Imantas, Anniņmuižas, Biķernieku meža parkos).
3. Lielākā daļa mežu un meža parku ir novērojama vides eitrofikācija, kā sekas ir blīva pameža attīstība, kas samazina mežu vizuālo kvalitāti un drošību parkā.
4. Biezā pameža un nomīdīšanas rezultātā daudzviet ir traucēta mežu dabīgā atjaunošanās.

5. Relatīvi augsts ir mežu piesārņojums ar sadzīves atkritumiem.
6. Daudzviet mežos ir ierīkotas nesankcionētas ugunsgrābekļa un atpūtas vietas.
7. Pašlaik dažādu iemeslu dēļ (zems labiekārtojuma līmenis, drošu automašīnu novietņu trūkums, zema drošība) pilsētas iedzīvotāji nepietiekoši izmanto atpūtas vietas teritorijā esošos meža parkus un mežus.
8. Estētiski un ekoloģiski augstvērtīgu mežu ainavu apbūvēšanas draudi Mangaļsalā.

Rīgā nav vienota dokumenta, kas regulē pilsētas apstādījumu, t.sk. mežu un meža parku attīstību. SIA „Rīgas meži”, kas apsaimnieko lielāko daļu pilsētas mežu un meža parku, korporatīvajā stratēģijā 2008. – 2013., kā galvenā darbība ir definēta mežsaimniecība. Saistībā ar pilsētas teritorijā esošajiem mežiem šajā stratēģijā ir sacīts, ka ir jāizstrādā meža apsaimniekošanas plāns un jāveic to apsaimniekošana atbilstoši apsaimniekošanas plānam. Savukārt Rīgas teritorijas plānojumā (2006. – 2018.) noteiks, ka pilsētas teritorijā esošie meži jātransformē meža parkos. Līdz ar to redzams, ka pilsētā nav vienotas nākotnes vīzijas saistībā ar mežu un meža parku ainavas attīstību. Viens no risinājumiem ir pilnveidot, balstoties uz mūsdienu situāciju, Rīgas apstādījumu koncepcijas (2007. – 2018.) darba variantu un to apstiprināt pilsētas domē. Atbilstoši Latvijā spēkā esošajam Meža likumam un saistībā ar to apstiprinātajiem MK noteikumiem Nr. 819. (2006.10.03.) „Parku ierīkošanas kārtība un apsaimniekošanas pamatprincipi” Rīgas pilsētas administratīvajās robežās esošo mežus nepieciešams transformēt parkos. Parka ierīkošana ietver parka projektēšanu un izbūvi. Parki jāierīko saskaņā ar šādiem pamatprincipiem:

1. parkā, saudzējot dabu, jānodrošina sabiedrības atpūtai un izklaides rekreācijai paredzēto teritoriju labiekārtošana;
2. parkā jāsauglabā ainavas estētiskā, ekoloģiskā, zinātniskā, kultūrvēsturiskā un izglītojošā vērtība.

Parku jāierīko saskaņā ar vietējās pašvaldības teritorijas plānojumu (to paredz Rīgas teritorijas plānojums (2006. – 2018.) un ierīkojumam parkam jāizstrādā detālplānojums.

Rīcības ainavu kvalitātes uzlabošanā mežu un meža parku ainavās:

1. Vietās, kur ir izveidojies blīvs pamežs (Mežaparkā, Juglas meža parkā u.c.), turpināt pamežu izciršanu.
2. Ar Mangaļsalas detālplānojuma palīdzību samazināt apbūves ietekmi uz estētiski un ekoloģiski augstvērtīgo Mangaļsalas priežu sila ainavu.
3. Izstrādāt meža parkiem detālplānojumus un atbilstoši tiem veikt mežu ainavu labiekārtošanu (gājēju celiņu, velosipēdistu celiņu un slēpošanas trašu izbūvēšanu un apgaismošanu, atpūtas vietu labiekārtošanu, atkritumu urnu izvietojumu, sporta laukumu izbūvēšanu).
4. Izbūvēt automašīnu stāvlaukumus vai auto novietnes Mežaparkā, Biķernieku meža parkā, Šmerļa meža parkā, Mangaļsalas un Bolderājas meža apmeklētājiem.
5. Pārtraukt automašīnu kustību Aniņmuižas meža parkā.

6. Vietās, kur novērojama stipra augsnes erozija (Anniņmuižas meža parkā, Biķernieku meža parkā, Imantas meža parkā), veikt augsnes mulcēšanu un laipu izbūvēšanu.

4. Rīgas krastmalu ainava

Rīgas krastmalu (upju un ezeru) ainavu attīstības prioritāte ir pilsētas vizuāla tēla (pilsēta pie ūdeņiem) akcentēšana un bioloģiskās daudzveidības saglabāšana, vienlaikus nodrošinot pilsētas iedzīvotājus ar daudzveidīgām atpūtas iespējām

Krastmalu ainava Rīgā ir ļoti daudzveidīga, sākot ar krastmalu Daugavas labajā krastā pretī Vecrīgai un beidzot ar Juglas un Ķīšezera dabīgo krastmalu josla. Pilsētas centrālajā daļā krastmala ir Rīgas vēsturiskā centra panorāmas nozīmīga sastāvdaļa un tā ir iekļauta pasaules kultūras mantojuma sastāvā.

Nozīmīgās **problēmas**, kurām jāpievērš uzmanība krastmalu ainavu attīstībā:

- Daugavas krastmalas zemā estētiskā kvalitāte posmā no Daugavas grīvas līdz Ķīpsalai un no Akmens tilta līdz Dārziņiem. Pirmais posms ir Rīgas jūras vārti un estētiski jutīga teritorija.
- Vienotas ainaviskās koncepcijas trūkums Daugavas krastmalas attīstībai.
- Krastmalu zemais labiekārtojuma līmenis (trūkst vai vispār nav peldvietas, pastaigu takas, veloceliņi).
- Krastmalu pārpurvošanās un/vai aizaugšana ar krūmiem, kas samazina krastmalu estētisko un ekoloģisko kvalitāti.
- Krastmalu apbūvēšana un līdz ar to traucēta iedzīvotājiem pārvietošanās pa krastmalu.
- Krastmalu relatīvi lielais piesārņojums ar sadzīves un citiem atkritumiem.
- Bioloģiski vērtīgo biotopu izzušana.
- Atsevišķu krastu posmu erozija vai arī applūšana.

- Ūdensteču un ūdensobjektu ķīmiskais piesārņojums.
- Prasības krastmalu ainavas attīstībai jāiestrādā Rīgas domes 2010.gada 30.marta saistošajos noteikumos Nr.62 „Rīgas pilsētas apstādījumu uzturēšanas un aizsardzības noteikumi”.
- Krastmalu joslas apstādījumiem pašreiz nav precīzi noteikts apsaimniekotājs un tāpēc tās uzkopj rajona izpilddirekcijas, kas nav spējīgas tikt galā ar tik plašu teritoriju apsaimniekošanu.

Rīgas teritorijas plānojumā (2006. – 2018.) ar grozījumiem (2009) nav iestrādāti konceptuālie risinājumi krastmalu attīstībā pilsētā. Daļēji minētais jautājums tiek skatīts Daugavas kreisā krasta silueta koncepcijā, bet šajā dokumentā galvenā uzmanība pievērsta ainavas silueta, bet ne ainavai kopumā. Līdz ar to var uzskatīt, ka Rīgā nav noteiktas prioritātes krastmalu ainavām, kā vienām no nozīmīgākām pilsētas ainavu telpas attīstībai.

Rīcības ainavu kvalitātes uzlabošanā krastmalu ainavās:

1. Balstoties uz Daugavas kreisā krasta silueta koncepciju, nepieciešams izstrādāt vienotu telpiski - arhitektonisko risinājumu Daugavas krastmalas ainavu attīstībai sākot ar Daugavas grīvu un beidzot ar Dienvidu tiltu.
2. Pievērst lielāku uzmanību publiskās ārtelpas attīstībai Daugavmalā. Lai nodrošinātu publiskā ārtelpas attīstību, noteikt apbūves noteikumos, ka publiskās telpas platums gar krasta līniju, vietās, kur nav apbūves, ir ne mazāks kā 20 m (piezīme, Rīgas teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos – aizsargjoslas platums), paredzot tajā gājēju promenādes un velosipēdistu celiņu izbūvēšanu un apstādījumu ierīkošanu.
3. Paredzēt publiskas ārtelpas (peldvietas, sporta aktivitāšu zonas u.c.) izveidošanu Lucavsalā.
4. Paplašināt, palielinot apbūves blīvuma parametrus, publiskās ārtelpas nozīmi Andrejsalas detālplānojumā un Daugavas kreisā krasta silueta koncepcijā.
5. Regulāri veikt atkritumu savākšanu un reizi sezonā zāles nopļaušanu upju un ezeru krastmalās, kur novērojama liels skaits iedzīvotāju pulcēšanās.
6. Iekārtot publiskās peldvietas Juglas ezerā pie Strazdu muižas un Bergu ciema, Bābelītes ezerā, Kleistu meža ūdenskrātuvē, Ķīšezerā un Lucavsalā.
7. Veikt Strazdupītes, Mailes grāvja, Gaiļupītes, Mārupītes, Šmerļupītes, Dreiliņupītes, Sarkandaugavas upītes un Kilvena grāvja renovāciju: gultņu tīrīšanu un krastu sakopšanu un, ja iespējams, gājēju celiņu izbūvēšanu gar upītēm.

5. Rīgas kapsētu ainava

Kapsētu ainavas attīstības prioritāte ir estētiski pievilcīgas Rīgai raksturīgas stādījumiem bagātas memoriālās ainavu telpas radīšana, kas spēj nodrošināt savu pamatfunkciju izpildi.

Rīga pašvaldības pārziņā ir 19 kapsētas. Divas no tām - Jaunciema un Bolderājas kapsētas - ir atvērtas kapsētas, kurās veido jaunas apbēdījumu vietas. Vislielākā ir Jaunciema kapsēta 104 hektāru platība. Pašlaik ir uzsākts darbs pie Bolderājas kapsētas paplašināšanas. Četrpadsmit kapsētas (I Meža kapi, II Meža kapi, Raiņa kapi, Miķeļa kapi, Sarkandaugavas kapi, Sarkandaugavas Kalna kapi, Matīsa kapi, Jaunie ebreju kapi, Ulbrokas kapi, Biķeru kapi, Juglas kapi, Lāčupes kapi, Ziepiekkalna kapi, Pleskodāles kapi) ir daļēji slēgtas kapsētas, kur mirušos apbedī tikai ģimenes kapavietās. Trīs kapsētas - Mārtiņa, Torņakalna un Kapsila - ir slēgtas kapsētas, kur mirušos vairs neapbedī. Vairākas kapsētas, piemēram, Ivana, Pokrova un Vecmīlgrāvja, ir reliģisko draudžu pārziņā. Rīgas pilsētā pašlaik nav vienotas koncepcijas vai arī saistošie noteikumi, kas nosaka pilsētu teritorijā esošo kapu ainavas attīstību. Atsevišķi punkti saistīti ar atvērto kapsētu ainavas attīstību ir Rīgas domes saistošajos noteikumos Nr.149 (2008.12.09.) „Rīgas pilsētas pašvaldības kapsētu darbības un uzturēšanas noteikumi”. Rīgas domes 18.08.2009. saistošie noteikumi Nr.5 „Grozījumi Rīgas domes 2005.gada 20.decembra saistošajos noteikumos Nr.34 „Rīgas teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi”, izņemot vispārējos apbūves noteikumus, neregulē kapsētu ainavu attīstību.

. Nozīmīgās **problēmas**, kurām jāpievērš uzmanība kapsētu ainavu attīstībā:

- Daudzās vēsturiskās kapsētās koki ir pārauguši, daudzi koki ir iesējušies pašsējā vai iedzīvotāju stādīti neatbilstoši parka vēsturiskajiem projektiem un tāpēc izjauc kapsētu kopējo kompozīciju.
- Slēgtās kapsētas (piemēram, Mārtiņa kapi) ilgstoši netiek koptas, tajās ir uzkrājušies sadzīves un bioloģiskie atkritumi un salauzti daudzi kapu pieminekļi.
- Kapsētu žogi ir sliktā tehniskā stāvoklī un daudzviet estētiski nepievilcīgi.
- Kapu paplašināšana tiek veikta bez apstādījumu projektiem un tāpēc iedzīvotāji stādījumus veic haotiski, neskatoties uz kopējo kapsētu attīstības perspektīvu.

- Kapsētās ir zems drošības līmenis, kā rezultātā daudzviet tās tiek demolētas un apzagtas.
- Pilnībā visās kapsētās nav atrisināts jautājums par kapu vietu kopšanu.
- Kapsētās pilnībā nav atrisināts jautājums par atkritumu savākšanu un regulāru izvešanu.

Rīcības ainavu kvalitātes uzlabošanā kapsētu ainavās:

1. Pilsētai jānodrošina pilsētas pārvaldībā esošo kapsētu ainavu attīstības vai rekonstrukcijas projektu izstrādāšanu.
2. Kapsētu ainavā (pirmkārt: I Meža kapos, II Meža kapos, Raiņa kapos, Miķeļa kapos), lai paaugstinātu ainavas estētisko kvalitāti, kā arī drošību, pieaicinot ainavu arhitektūras speciālistu, dendrologu un ekologu, jāveic stādījumu inventarizācija un koku retināšana vai arī vainagu veidošana.
3. Mārtiņa, Torņakalna un Kapsila kapsētās pilsētai jāizstrādā kapsētu rekonstrukcijas projekts un jāveic to sakopšana, saglabājot tās kā publiski pieejamas kultūrvēsturiski vērtīgas kapsētu ainavas.
4. Pilsētai sadarbībā ar reliģiskajām draudzēm jārisina jautājums par draudžu īpašumā esošo kapsētu rekonstrukciju un to ainavas sakārtošanu.

6. Rīgas ģimenes dārziņu ainava

Ģimenes dārziņu ainavas attīstības prioritāte ir estētiski pievilcīgas un ekoloģisko daudzveidīgas pilsētas ainavu telpas radīšana, nodrošinot pilsētas iedzīvotājus ar ilglaicīgām atpūtas vietām. Blakus mērķis ir īpašas ainavas tipa saglabāšanu pilsētas vidē, kas paplašina dabas un apstādījumu teritoriju un kuru uzturēšanu nodrošina privāto un juridisko personu finansu līdzekļus.

Rīgas domes 18.08.2009. saistošie noteikumi Nr.5 „Grozījumi Rīgas domes 2005.gada 20.decembra saistošie noteikumi Nr.34 „Rīgas teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi” ģimenes dārziņus definē, kā teritoriju, kur, pamatojoties uz noslēgto zemes nomas līgumu ar pašvaldību, uz noteiktu termiņu ierīkots dārzs ģimenes vajadzībām un ka ģimenes dārziņš ir teritorijas pagaidu izmantošana. Līdz ar to ģimenes dārziņu nomnieki neredz vajadzību veidot estētiski un ekoloģiski augstvērtīgu ainavu telpu. Rīgas pilsētā, līdzīgi kā Frankfurtē, Kopenhāgenā un citās Eiropas pilsētas, tomēr vajadzētu saglabāt šo unikālo Eiropas pilsētvidei raksturīgo

ainavu tipu un augstāk minētajos noteikumos atdalīt ģimenes dārziņu pagaidu izmantošanu no pastāvīgās izmantošanas.

Nozīmīgās **problēmas**, kurām jāpievērš uzmanība ģimenes dārziņu ainavu attīstībā:

- Dārziņu estētiskā kvalitāte ir zema, kuru raksturo dažāda materiāla, krāsas un izskata žogi un dārza mājiņas, pussabrukušas mājiņas, nekopti dārziņi.
- Daudzi dārziņi ir pamesti, kā rezultātā dārziņu vide ir stipri degradēta.
- Nedroša sociālā vide, ko rada bezpajumtnieki un klaidoņi.

Rīcības ainavu kvalitātes uzlabošanā ģimenes dārziņu ainavās:

1. Rīgas domei jāizstrādā „Ģimenes dārziņu nomas, izmantošanas un labiekārtošanas saistošos noteikumus”, iekļaujot prasības ainavas kvalitātei atkarībā no dārziņu nomas līguma garuma.
2. Ilgtermiņā iznomātajiem dārziņiem pilsētai jānodrošina:
 - infrastruktūras izbūvi (elektroapgāde, ceļi, apgaismojums, ūdensapgāde),
 - vienotu ģimenes dārziņu attīstības projekta konceptuālo risinājumu izstrāde;
 - ar saistošo noteikumu vai līguma pamata dārziņu publiskās telpas sakārtošana (žogs, vārti u.c. elementi) atbilstoši vienotam projektam;
 - vides un sanitāri higiēnisko normu un pašvaldības saistošo noteikumu izpildes kontrole.
3. Īstermiņā iznomātajiem dārziņiem pilsētai jānodrošina:
 - vides un sanitāri higiēnisko normu un pašvaldības saistošo noteikumu izpildes kontroli.
 - neizmantoto dārziņu vides sakopšana vai arī par to jāslēdz vienošanās ar ģimenes dārziņu kooperatīviem.

7. Lielmēroga daudzstāvu dzīvojamās apbūves ainava

Lielmēroga daudzstāvu dzīvojamās apbūves prioritāte ainavas attīstības prioritāte ir estētiski pievilcīgas un iedzīvotājiem draudzīgas pilsētas ainavu telpas radīšana, nodrošinot pilsētas iedzīvotājus ar īslaicīgām atpūtas vietām. Blakus mērķis ir dizaina ziņā daudzveidīgas ainavu telpas radīšana.

Rīgas domes 18.08.2009. saistošie noteikumi Nr.5 „Grozījumi Rīgas domes 2005.gada 20.decembra saistošos noteikumos Nr.34 „Rīgas teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi” regulē apbūves blīvumu un brīvās teritorijas aizņemto platību pagalmos, ēku augstumu un citus nozīmīgus ainavas rakstura un dizaina ietekmējošus parametrus. Tomēr, kā rāda prakse un ainavu inventarizācijas rezultāti, daudzos gadījumos minētie normatīvi tiek pārkāpti, jo, kā uzskata speciālisti tie ir pārāk sarežģīti. Vienlaikus Rīgas pilsētas lielmēroga dzīvojamās apbūves ainavu un tās kvalitāti ietekmē šādi pašvaldības saistošie noteikumi:

1. Rīgas domes 22.10.1999. saistošie noteikumi Nr.44 "Rīgas iekškvartālu teritorijas aizsardzības noteikumi";
2. Rīgas domes 08.07.2008 saistošie noteikumi Nr.125 „Rīgas pilsētas teritorijas kopšanas un būvju uzturēšanas noteikumi”(ar 17.02.2009. grozījumiem);
3. Rīgas domes Rīgas domes 2010.gada 30.marta saistošie noteikumi Nr.62 „Rīgas pilsētas apstādījumu uzturēšanas un aizsardzības noteikumi”..

Daudzos gadījumos augstāk minētie noteikumi ir pretrunā Rīgas domes 18.08.2009. saistošajiem noteikumiem Nr.5 „Grozījumi Rīgas domes 2005.gada 20.decembra saistošajos noteikumos Nr.34 „Rīgas teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi”.

Vislielākā problēma pilsētas lielmēroga dzīvojamās apbūves ainavas attīstībā ir tā, ka ainavas kvalitāti pašreiz spēkā esošie pašvaldības saistošie noteikumi spēj nodrošināt rekonstruējamā vai izbūvējamā ainavu telpā, bet nespēj nodrošināt ainavu telpā, kurā nenotiek nekāda darbība.

Nozīmīgās **problēmas**, kurām jāpievērš uzmanība lielmēroga dzīvojamās apbūves ainavas attīstībā:

- Pagalmu dažādā īpašuma piederībā, kā rezultātā netiek nodrošināts vienots konceptuāls risinājums pagalmu attīstībai un to apsaimniekošanai.
- Ēku fasāžu elementu (logu, durvju, balkonu un lodžiju) raibums un sliktā dizaina kvalitāte.

- Ielu un celiņu sliktā tehniskā kvalitāte, kas netieši ietekmē arī apstādījumu stāvokli.
- Pagalmu zemais labiekārtojuma līmenis vai arī daudzos gadījumos labiekārtojuma elementi ir sliktā tehniskā stāvoklī.
- Ēku nodošana ekspluatācijā bez publiskās ārtelpas izveidošanas un labiekārtošanas.
- Pieaugot satiksmes transporta līdzekļu skaitam, daudzos pagalmos apstādījumi ir iznīcināti un to vietā ir iekārtotas sankcionētas un nesankcionētas autostāvvietas un satiksmes plūsma tajos nav nodalīta no iedzīvotāju atpūtas un kājāmgājēju pārvietošanās zonām.
- Pagalmos apstādījumi netiek pienācīgi kopti un apsaimniekoti, tāpēc daudzviet pagalmu stādījumi ir aizaugušas ar nezālēm, koki pārauguši, kas būtiski samazina dzīvokļu izsauļošanu. Daudzi koki ir iesējušies pašsējā vai arī iedzīvotāji tos iestādījuši, neparedzot sekas, kādas radīsies, kokiem pieaugot.
- Pie daudzām jaunajām ēkām, kas nodotas ekspluatācijā pēdējos desmit gados, stādījumu aizņemtās platības ir samazinātas līdz minimumam un nav atvēlētas vietas iedzīvotāju īslaicīgai atpūtai (bērnu rotaļu laukumi, soliņi).
- Projektētās un izbūvētās pazemes autostāvietas pagalmos nenodrošina kvalitatīvu stādījumu izveidošanu.
- Pagalmu lielā saputekļošana ir viens no faktoriem, kas paaugstina putekļu piesārņojumu Rīgas pilsētā.

Rīcības ainavu kvalitātes uzlabošanā lielmēroga dzīvojamās apbūves ainavā:

1. Rīgas teritorijas plānojuma (2006. – 2018.) jāparāda tie pagalmi, kuri pilsētas apkaimēs, kurās ir nepietiekamā daudzumā publiski pieejamu labiekārtotu parku tiks transformēti par parkiem.
2. „Rīgas teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos” jāiestrādā prasība, ka ēkai logu, durvju un citu ēkas fasāžu elementu nomaiņu var veikt atbilstoši ēkas projektam vai arī, izstrādājot ēkai vienotu projektu. Līdzīgas prasības varētu attiekties arī uz lodžiju aizstiklošanu, balkonu telpas krāsošanu.
3. Pilsētai sadarbībā ar dzīvojamo ēku apsaimniekošanas organizācijām jāsekmē ielu un celiņu labošana, kā arī jāierobežo pagalmos tranzīta satiksme.
4. Kvartālu iekštelpas maksimāli jāatbrīvo no automašīnu stāvvietām. Autostāvvietas, kur tas iespējams, iekškvartālu teritorijās var tikt izbūvētas pazemē, zemes līmenī (pārsedzot atsevišķus tumšos iekšpagalmus) vai arī atsevišķos vairākstāvu būvapjomos.
5. Vienlaicīgi ar ēkas un būvju rekonstrukcijas projektu izstrādāšanu jānodrošina pagalmu attīstības plāna izstrādāšanu, tanī skaitā sniedzot konceptuālo telpisko risinājumu pagalmam kopumā, neskatoties uz nekustamā īpašuma piederību.
6. Pagalmu rekonstrukciju jāveic pēc vienota konceptuālā projekta, tanī skaitā, ja pagalmā tiek izbūvēta jauna ēka.

7. Pagalmos un publiskās apbūves apstādījumos pakāpeniski jāretina sabiezinātie koki, jāsamazina nevēlamu papeļu klonu koku, kā arī kļavu, gobu un bērzu sējeņu daudzums, jāatjauno veco vītoli un apstādījumu krūmi, jāpalielina vidēju un augstu krūmu īpatsvars;
8. Jāsekmē pilsētas iedzīvotāju iesaistīšana pagalmu sakopšanā.
9. Risinot zemes īpašumu konsolidācijas jautājumus, jāņem vērā arī turpmākās iespējas un risinājumi publiskās ārtelpas apsaimniekošanā.

8. Publisko būvju ainavas (autonovietnes)

Publisko būvju ainavas nozīmīgs ainavas elements ir autonovietne. Autonovietnēs, kā ainavas elementam, vajadzētu būt estētiski pievilcīgam, videi draudzīgam un drošam no satiksmes organizācijas viedokļa.

Rīgas domes 18.08.2009. saistošie noteikumi Nr.5 „Grozījumi Rīgas domes 2005.gada 20.decembra saistošie noteikumi Nr.34 „Rīgas teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi” neprasa ierīkot stādījumos autonovietnēs, tikai 172. punkts regulē apstādījumu ierīkošanas nosacījumus atklātā virszemes transporta līdzekļu novietnē.

Nozīmīgās **problēmas**, kurām jāpievērš uzmanība publiskā būvju ainavas attīstībā:

- Pie publiskajām būvēm ir plašas estētiski nepievilcīgas, videi nedraudzīgas autonovietnes;
- Ierīkotie apstādījumi autonovietnēs ir zemas kvalitātes.

Rīcības ainavu kvalitātes uzlabošanā publisko būvju ainavā:

1. Rīgas domes 18.08.2009. saistošajos noteikumos Nr.5 „Grozījumi Rīgas domes 2005.gada 20.decembra saistošajos noteikumos Nr.34 „Rīgas teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi” jāveic grozījumi, nosakot, ka ja automašīnu novietne ir lielāka par 200 automašīnu stāvvietām starp automašīnu novietošanas joslām jāatstāj 6 m plata apstādījumu josla, kurā ieteicams stādīt krūmus, vītenaugus un pundura kokus. Ieteicamā apstādījumu aizņemtā platība ir 10% no autonovietnes kopplatības.
2. Pilsētai vēlams izstrādāt un apstiprināt vadlīnijas automašīnu novietņu izbūvēšanai.

9. Ielu ainava

Ielu ainavas attīstības mērķis ir nodrošināt drošu satiksmi, vienlaicīgi samainot troksni un autotransporta izplūdes gāzu radīto piesārņojumu un radot priekšstatu par Rīgu kā zaļu pilsētu.

Rīgas domes 18.08.2009. saistošie noteikumi Nr.5 „Grozījumi Rīgas domes 2005.gada 20.decembra saistošajos noteikumos Nr.34 „Rīgas teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi” nosaka, ka:

1. publiskās telpas apstādījumus, tajā skaitā ielu, skvēru un laukumu apstādījumus projektē, rekonstruē un uztur, kā arī jebkādas to plānojuma, labiekārtojuma un stādījumu izmaiņas izdara saskaņā ar Būvvaldē akceptētu būvprojektu.
2. projektējot jaunu ielu, starp sarkanajām līnijām jāparedz atsevišķa josla apstādījumiem.
3. veicot ielu rekonstrukciju, jāveic arī ielu stādījumu rekonstrukcija vai jaunu stādījumu veidošana visā ielā vai ielas posmā vienlaikus, ņemot vērā Būvvaldes plānošanas un arhitektūras uzdevumā noteiktās prasības apstādījumu veidošanā, kā arī inženiertehnisko dienestu tehniskos noteikumus.
4. rekonstruējamo un jaunveidojamo ielu stādījumus jāveido, izvēloties optimālo augu veidu un augu sugu atkarībā no apstādījumu mērķa (esošās ainavas atjaunošana vai jaunas ainavas veidošana, apstādījumu dekoratīvā vai ekoloģiskā funkcija), kā arī atkarībā no transporta organizācijas un inženiertīklu izvietojuma vajadzībām.
5. ielu apstādījumiem paredz un nodrošina tehnoloģijas apstādījumu laistīšanai, lai nodrošinātu ielu stādījumu ilgmūžību un noturīgu pilsētvides vizuālo kvalitāti.

Kā redzams Rīgas teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi ir vērsti uz estētiski kvalitatīvas pilsētas ainavas veidošanu, tomēr reālā prakse ir savādāka. Nozīmīgās **problēmas**, kurām jāpievērš uzmanība ielu ainavu attīstībā:

- Ielu un trotuāru segums ir sliktas kvalitātes.
- Ielu apstādījumi netiek regulāri kopti (laistīšana, mēslošana, apdabes piesārņotās augsnes nomaiņa un apdabes aerācija, vainagu kopšana, zāliena regulāra atjaunošana, zāliena pļaušana, liekā augsnes uzslāņojuma noņemšana).
- Daudzviet stādījumu joslas izmanto par transporta stāvvietām.

- Augu fizioloģisko stāvokli ielas apstādījumos ietekmē ielu kaisīšana ar sāls maisījumu un atmosfēras piesārņojums, kā rezultātā novērojama koku lapu nekrozes un atsevišķu koku kalšana.
- Koki ielu apstādījumos strauji noveco un tāpēc daudz ātrāk sasniedz savu kritisko fizioloģisko vecumu.
- Ielu apstādījumu joslās uzkrājas smiltis no ielām un tāpēc parasti ielu apstādījumu zāliens ir zemas kvalitātes un smiltis no ielu apstādījumiem paaugstina pilsētas piesārņojumu ar putekļiem.
- Ielu posmu rekonstrukcija nenotiek pilnībā (piemēram, Tērbatas ielā, Kr. Barona ielā u.c.), bet tikai iestādot atsevišķus kokus nesen nozāģēto koku vietā, kā rezultātā pilnībā tiek pārmainīta ielu ainava.
- Ielu apstādījumu rekonstrukciju projektos netiek iekļauta apstādījumu saglabāšanas un rekonstrukcijas sadaļa, kas kompleksi risinātu funkcionālās, ekoloģiskās un estētiskās problēmas.
- Ielu apstādījumu rekonstrukcija notiek bez saskaņota projekta. Tiek veikta veco koku nomaiņa pret jauniem vecajās stādīvietās, neparedzot tehnoloģiskos risinājumus koku un apstādījumu ilgmūžības nodrošināšanai sarežģītajos ekoloģiskajos apstākļos (paaugstinātas apdobes, sakņu un stumbra aizsargrežģi, vienota paaugstināta stādījumu josla vietās, kur ielas malā nedrīkst piestāt automašīnas un gājēji šķērsot ielu, 50 cm platas bruģētas joslas izveide gar brauktuves malu apstādījumu joslā vietās, kur plānota īslaicīgas stādīvietas, kā arī vieglākai kopšanai piesārņotā smilts-sāls maisījuma vieglākai aizvākšanai.
- Koku apdobju augsne ir noblīvēta un nepamatoti to aizstāj ar oļiem.

Rīcības ielu ainavu kvalitātes uzlabošanā:

1. Ielu apstādījumu apsaimniekošanai jāietver zāliena nolīdzināšanu un zelmeņa nomaiņu, koku vainagu sakopšanu, vajadzības gadījumā arī nomaiņu, retināšanu, vainagošanu un apdobju mulcēšanu, stumbru aizsardzību no mehāniskie bojājumiem, pazemes laistīšanas iekārtošanu.
2. Ielu apstādījumu rekonstrukciju jāveic tikai pēc vienota projekta viena kvartāla ietvaros vai aizsargājamā teritorijā..
3. Ielu apstādījumu inventarizācija un to rekonstrukcijas programmas izstrādāšana.
4. Vienlaicīgi ar ielas rekonstrukcijas plānu jāizstrādā rekonstrukcijas vai renovācijas plānu ielu apstādījumiem un turpmākajā ielu rekonstrukcijas fāzē vienlaicīgi jāveic ielas apstādījumu atjaunošana.
5. Ielu rekonstrukcijas laikā, ja tehniski tas ir iespējams, jāpārvieta pazemes inženierkomunikācijas zem brauktuves vai trotuāra, vienlaicīgi saglabājot un atjaunojot ielu apstādījumus.
6. Jaunajās un rekonstruējamās automaģistrālēs autotransporta izplūdes gāzu un trokšņa piesārņojuma ierobežošanas nolūkos jāparedz izbūvēt prettrokšņa sienas, tanī skaitā ar dažādiem vītenaugiem apzaļumotas sienas.

10. Dzelzceļa ainava

Dzelzceļa ainavas attīstības mērķis ir nodrošināt drošu satiksmi, vienlaicīgi samazinot troksni un ritošā sastāva radīto putekļu piesārņojumu. Dzelzceļa ainava ir ļoti jūtīga ainava, jo tā ir ainava ar kura palīdzību tūristi, iebraucot ar vilcienu Rīgā, gūst pirmo priekšstatu par pilsētu.

Nozīmīgās **problēmas**, kurām jāpievērš uzmanība dzelzceļa ainavu attīstībā:

- Dzelzceļa būvju estētiskā kvalitāte ir zema, ritošais sastāvs rada relatīvi lielu trokšņa piesārņojumu.

Rīcības ainavu kvalitātes uzlabošanā dzelzceļa ainavā:

Šajā situācijā nav iespējams būtiski uzlabot dzelzceļa līniju estētisko kvalitāti, tāpēc pasaules pilsētu pieredze ir ar speciālās būvēm (prettrokšņa sienām) vai arī apstādījumiem norobežo dzelzceļa ainavu no pārējās teritorijas.

11. Industriālā ainava

Industriālās ainavas attīstības mērķis ir nodrošināt ražošanas procesu un loģistikas pakalpojumu sniegšanu. Daudzviet industriālā ainava netiek izmantota atbilstoši to funkcijai. Kopumā liela daļa no industriālās ainavas pieskaitāmas degradētajai ainavai, ko nosaka pielūžņotā un nesakārtotā teritorija, sliktā stāvoklī esošās sētas un ēkas, vides piesārņojums.

Rīcības ainavu kvalitātes uzlabošanā industriālā ainavā:

Nepieciešams veikt visaptverošu industriālās ainavas inventarizāciju, nosakot to pašreizējo izmantošanu un izmantošanas iespējas un balstoties uz šiem inventarizācijas rezultātiem, sadarbībā ar nekustamā īpašumu īpašniekiem jārisina jautājums par ainavu revitalizāciju.

6. Estētiski degradētās ainavas un ainavas elementi

Projekta ietvaros veicot ainavu inventarizāciju tika vērtētas un izdalītas degradētās ainavas un to elementi. Galvenie kritēriji degradēto ainavu izdalīšanā bija šādi:

1. Apbūves tehniskais un vizuālais stāvoklis.

2. Ārtelpas vizuālā kvalitāte.

3. Ārtelpas piesārņojums ar sadzīves atkritumiem un cita veida atkritumiem.

4. Dabisko un pusdabisko ekosistēmu degradācijas pazīmes (nobradāšana, kalnuši koki u.t.t.).

5. Ķīmiski piesārņotas ainavas.

Atkarībā no ainavas degradācijas izpausmēm un tās funkcionālās izmantošanas visas degradētās ainavas tika iedalītas šādās kategorijās:

1. Vizuāli degradēta dzīvojamās apbūves ainava;
2. Vizuāli degradēta industriālā ainava;
3. Vizuāli degradēta ģimenes dārziņu ainava;
4. Vizuāli degradēta dabas ainava;
5. Degradēta dabiska vai pusdabiska ekosistēma;
6. Ar sadzīves un cita veida atkritumiem piesārņota ainava;
7. Ķīmiski piesārņota ainava.

Degradēto ainavu attīstības mērķis ir nodrošināt ainavu estētiskās un ekoloģiskās kvalitātes paaugstināšanu, vienlaikus saglabājot tās kultūrvēsturiskās vērtības.

7. Pilsētas estētiski jutīgās ainavas

Ainavas vizuālo jutīgumu pret tajā ieviestajām pārmaiņām parasti novērtē ar trīs rādītājiem:

- ainavu kvalitāte;
- redzamība;
- ainavas pieejamība (Bell, Nikodemus, 2000).

Kā jau 1. sadaļā tika atzīmēts, ainava jutīguma novērtēšanā tika izmantota arī Kevina Licča (*Kevin Lynch*) pieeja pilsētas ainavu tēla analīzei.

Galvenie kritēriji ainavu estētiskā jutīguma novērtēšanā bija šādi:

1. Ainavas kvalitāte;
2. Iedzīvotāju un tūristu pārvietošanās virzieni un to skaits;
3. Sabiedrības interese par konkrēto ainavas telpu.

Estētiski jutīgo ainavu izdalīšanai izmantoti iedzīvotāju aptaujas rezultāti, kā arī Andra Rozes pētījums „Rīgas telpiskās kompozīcijas attīstība”.

Balstoties uz augstāk minētajiem kritērijiem pilsētā tika izdalītas šādas estētiski jutīgas ainavas:

1. Daugava un Daugavas krastmalas;
2. Vecpilsētas ainava;
3. Bulvāra loka apbūves ainavas;
4. Jūgendstila apbūves ainava (Alberta ielas apkārtnē);
5. Brīvības „ceļa” ainava;
6. Lidostas pievadceļa ainava;
7. Jelgavas ievadceļa ainava;
8. Bauskas ievadceļa ainava;
9. Latgales ievadceļa ainava;
10. Vecmīlgrāvja ceļa ainava.
11. Ērgļu ievadceļa ainava.

Estētiski jutīgo ainavu attīstības mērķis ir nodrošināt augstu ainavu estētisko kvalitāti, kas radītu iedzīvotājiem un pilsētas viesiem pozitīvu iespaidu par pilsētu kā modernu Eiropas pilsētu ar augstu arhitektūras kvalitāti, daudzveidīgiem un bagātiem apstādījumiem un lielām kultūrvēsturiskām vērtībām.

8. Ainavu kvalitātes faktora ekonomiskais novērtējums

Dārzu, parku un atklāto teritoriju nozīme un ekonomiskā ietekme kļūst par diskusiju priekšmetu ikvienas apdzīvotas vietas pašvaldībā, apsverot tās tālākas attīstības plānus. Tādēļ daudzās valstīs veikti pētījumi par parku un citu līdzīgu teritoriju ietekmi uz pilsētas iedzīvotāju dzīves apstākļiem, nekustamā īpašuma tirgus vērtību un pašvaldības budžeta izdevumiem un ieņēmumiem saistībā ar šiem objektiem.

Kā rāda daudzie pētījumi dažādās pasaules pilsētās dzīves vietas izvēlē zaļo platību atrašanās pie mājvietas ir būtisks kritērijs. Tas kopumā tiek novērtēts kā otrs svarīgākais izvēles nosacījums. Tikai tuvums sabiedriskajam transportam novērtēts par svarīgāku. Būtiskākie dzīvokļa kvalitātes rādītāji: svaigs gaiss, miers, atpūtas vietu zaļajās teritorijās tuvums (Xiaolu G., Asami Y., 2007). Vidēja zemes cena Tokijā ir 5 238 \$ par m² un Kitakujušu pilsētā 636.5 \$ par m². Veģetācija sastāda 1-1,5% no kopējās zemes cenas Tokijā un vairāk kā 3 % Kitakujušu pilsētā. Apstādījumu ietekme ir 62,6 un 69,6 ASV \$ / m² Tokijā 21,3 un 22,1 ASV \$ / m² Kitakujušu pilsētā. Japānas zinātnieku secina, ka ainavu ietekmi uz zemes cenām nedrīkst ignorēt. Līdzīgi pētījumi ir arī Eiropā. Šveicē Bāzelē zaļo platību pieaugums par 10% ļauj pacelt īres maksu par 50 frankiem.

Apkopojot minētos pētījumus vairāk nekā 60 dažādās pilsētās (Crompton, John. 2001), konstatētas dažas būtiskas likumsakarības.

1. Parku un līdzīgu atklāto teritoriju tuvumā esošo nekustamo īpašumu tirgus vērtība brīvā tirgus apstākļos paaugstinās no 7% līdz 70% apmērā, vidēji par 20%. Protams, vērtību paaugstinājums atkarīgs no parka lieluma, tā sakoptības un pieejamības, kā arī no atļautajām darbībām parka teritorijā.
2. Uzturēšanas izdevumi parka teritorijai (apkopšana, apsardzība un stādījumu atjaunošana) ir ievērojami mazāki par pilnas infrastruktūras uzturēšanas izdevumiem apbūvētās teritorijās.
3. Uz tirgus cenu līmeni balstīta nekustamā īpašuma nodokļa ieņēmumu palielinājums no parka apkārt esošajiem īpašumiem var kompensēt pašvaldības izdevumus parka izveidē un uzturēšanā.
4. Parku un atvērto teritoriju saglabāšana pašvaldībām izmaksā mazāk nekā jaunu apbūvētu teritoriju izveide.

Lai noteiktu parku un atvērto teritoriju ietekmi uz nekustamā īpašuma tirgus vērtību Rīgas pilsētā, tika veikta Valsts zemes dienesta (VZD) uzkrāto tirgus datu analīze par laika posmu no 2005.gada janvāra līdz 2009. gada oktobrim. Lai izslēgtu krasās nekustamā īpašuma tirgus cenu izmaiņas pēdējo gadu laikā, analizētās nekustamo īpašumu cenas normalizētas uz 2005.gada līmeni, lietojot VZD noteiktās nekustamā īpašuma tirgus cenu izmaiņu tendences laika periodam no 2005.gada līdz 2009. gada oktobrim.

Nekustamo īpašumu tirgus cenu izpēte veikta pie šādiem parkiem un atvērtām teritorijām:

1. Māras dīķi;
2. Ziedoņdārzs;
3. Vecpilsēta pie Kanālmalas apstādījumiem;

4. Dārziņu teritorija pie Daugavas;
5. Mežaparks.

Māras dīķis

Māras dīķa apkārtnē galvenokārt izplatīta individuālā dzīvojamā apbūve, tai skaitā ar bloķētām 2 un 3 dzīvokļu ēkām. Ņemot vērā VZD datu bāzē uzkrāto tirgus datu izvietojumu, analizētas 88 nekustamo īpašumu darījumu vienības teritorijā uz austrumiem no Māras dīķa Friča Brīvzemnieka, Ojāra Vācieša, Torņkalna un Altonavas ielu rajonā.

Augstākās nekustamo īpašumu cenas par 1 m² zemes un būvēm sastopamas darījumos ar īpašumiem, kas izvietoti starp Māras dīķi un tuvāko (Ojāra Vācieša) ielu. Aiz minētās ielas īpašumu cenas ievērojami samazinās. Tirgus cenu samazinājums atkarībā no virziena variē 32% līdz 71% robežās.

Ziedoņdārzs

Ziedoņdārza apkārtnē galvenokārt izvietojusies daudzstāvu daudzdzīvokļu apbūve. Minētajā teritorijā analizēti 195 darījumi ar nekustamajiem īpašumiem apkārtējās parkam piegulošajās teritorijās līdz Zvaigžņu, Tallinas un Valmieras ielām. Austrumu virzienā no Ziedoņdārza izvietoti rūpnieciskās apbūves nekustamie īpašumi.

Analizētie dzīvokļu īpašumu tirgus dati uzrāda izteiktu tendenci cenām par 1 m² samazināties virzienā attālinoties no parka. Vērtību samazinājums dažādos virzienos no parka viena kvartāla robežās sasniedz 35% līdz 70% apjomu.

Vecpilsēta pie Kanālmalas apstādījumiem

Minētajā teritorijā raksturīga jaukta tipa apbūve ar pirmajā un otrajā stāvā izvietotiem komercdarbības objektiem, savukārt augstākos stāvus aizņem dzīvokļi. Analīzē ietverta teritorija uz rietumiem no Kanālmalas apstādījumiem virzienā uz Vecpilsētas centru Zigrīda Annas Meijerovica un Aspazijas bulvāru, Vaļņu, Riharda Vāgnera un Jēkaba ielu robežās. Analīzei izmantota nekustamo īpašumu tirgus informācija par 81 darījumu.

Izpētes teritorijā Pilsētas kanāla apstādījumiem piegulošo dzīvokļu tirgus cenas 1 m² galvenokārt bijušas zemākas salīdzinājumā ar Vecpilsētas centram tuvākajiem īpašumiem. Cenu pieaugums virzienā uz centru mainās robežās no 44% līdz 220%. Jāatzīmē, ka ziemeļrietumu virzienā (projām no Vecpilsētas centra), attālinoties no Kanālmalas apstādījumiem, dzīvokļu cenas samazinās par 12%.

Novērotās cenu izmaiņu tendences šajā teritorijā rada Vecpilsētas centra kā dominējošā tirgus vērtību veidojošā faktora ietekme.

Dārziņi

Pilsētas dienvidaustrumu daļā Daugavas labajā krastā pirms Rīgas HES dambja ievērojamas platības aizņemtas ar vasarnīcu tipa individuālo dzīvojamo apbūvi. Analīzē ietverta teritorija no Daugavas krasta uz ziemeļiem starp

Daugavmalas, Jāņogu un Sakņu ielām. Analīzē izmantota nekustamo īpašumu tirgus informācija par 230 darījumiem.

Visā minētajā teritorijā tirgus dati uzrāda ievērojamas nekustamo īpašumu cenu par 1 m² svārstības, taču noteiktas ar atrašanās vietu saistītas cenu izmaiņu tendences nav viennozīmīgi konstatējamas.

Mežaparks

Izpētei izvēlēta ar Mežaparku robežojošā teritorija uz dienvidiem no Meža prospekta līdz Siguldas prospektam, Stendera un Stokholmas ielām. Izpētes teritorijā pārsvarā atrodas kvalitatīva individuālā dzīvojamā apbūve. Analīzē izmantota nekustamo īpašumu tirgus informācija par 102 darījumiem.

Tirgus cenu analīze uzrāda vispārēju tendenci īpašumu cenām samazināties, attālinoties no Mežaparku norobežojošā Meža prospekta. Caurmērā cenu samazinājums vērojams vidēji 30% līdz 60% apmērā. Minētā tendence kļūst vājāk izteikta, tuvojoties Viesturu prospektam Sarkandaugavas virzienā.

Analīzes rezultāti uzrāda parku un citu atklāto teritoriju ietekmi uz dzīvojamās apbūves nekustamo īpašumu tirgus cenu līmeni tām piegulošajās teritorijās trijās no piecām izpētes teritorijām. Ņemot vērā novērotās tendences Rīgas atsevišķās teritorijās, kā arī ievērojot šādu sakarību eksistenci stabilos un ilglaicīgos nekustamo īpašumu tirgos (Crompton, John. 2001), var uzskatīt, ka perspektīvā minētā ietekme izpaudīsies arvien skaidrāk.

Kadastrālo vērtību bāze

Latvijā par pamatu nekustamā īpašuma nodokļa aprēķinam izmanto īpašuma kadastrālo vērtību, kuru nosaka, balstoties uz nekustamā īpašuma tirgus datu analīzi (Nekustamā īpašuma valsts kadastra likums, 2005). Kadastrālās vērtības noteikšanai kā galveno datu avotu lieto zemes vērtību zonējumus ar tirgus datu analīzes rezultātā izveidotām zonām, kurās vienam nekustamā īpašuma lietošanas mērķim atbilst viena kadastrālā vērtība (Kadastrālās vērtēšanas noteikumi: MK noteikumi. Latvijas Vēstnesis, 2006.10.maijs, nr.72 (3440)). Dzīvojamās apbūves īpašumu kadastrālās vērtības aprēķinam šobrīd tiek izmantotas 2007.gadā izstrādātās Dzīvojamo māju apbūves vērtību zonējuma kartes, kurās iekļauta nekustamā īpašuma tirgus informācija par 2005. un 2006.gadu.

Minētajā zonējumā veidotas teritoriāli plašas zonas, neveicot sīku detalizāciju pie nelielām tirgus cenu līmeņu atšķirībām. Šādu zonēšanas tehniku noteica neviendabīgais tirgus datu izvietojums, kā arī izmantoto tirgus datu atšķirīgais ticamības līmenis, kas saistīts ar darījuma cenas izmantošanu nodokļu sistēmas administrēšanā. Minētie faktori apgrūtināja arī šajā darbā veiktās analīzes. Neraksturīgu darījumu cenu īpatsvaru, iespējams, paaugstina arī nepietiekamas tirgus dalībnieku zināšanas,

Salīdzinot tirgus datu uzrādītās tendences un dzīvojamo māju apbūves vērtību zonējumā iestrādātās vērtību atšķirības izvēlētajās analīzes teritorijās (1. līdz 5. pielikums), var izdarīt dažus secinājumus.

Spēkā esošajā zonējumā atbilstoši pielietotajai zonēšanas un izmantoto datu daudzumam un kvalitātei teknikai lokālas vērtību atšķirības nelielās platībās lielākoties

nav iestrādātas (Māras dīķa apkārtnē, Mežaparks, Ziedoņdārzs). Savukārt gadījumos, kad nelielā teritorijā novērotās vērtību atšķirības iespējams savienot ar citām līdzīgas vērtības teritorijām, tās tikušas iestrādātas zonējumā (Vecpilsēta, Dārziņi).

Ministru kabineta noteiktā kārtība vērtību zonējumu atjaunošanā (3) paredz minētos zonējumus atjaunot ne retāk kā reizi 4 gados. Tātad, uzkrājot lielāku tirgus datu apjomu, regulārajā zonējuma atjaunošanas procesā būs iespējams precīzāk noteikt un iekļaut zonējumā kā atsevišķas zonas arī mazākas teritorijas, kurās tirgus dati skaidri uzrādīs jau šobrīd iezīmējošās tendences.

Literatūra un interneta resursi

1. Amir, S., Gidalizon, E., 1990. Expert based Method for the Evaluation of Visual Absorption Capacity of the Landscape. *Journal of Environmental Management*, 30, pp.251-163.
2. Arntzen S., 2002. Cultural Landscape and Approaches to Nature – Ecophilosophical Perspectives. *Place and Location II. Proceedings oh the Estonian Academy of Arts*. Pp. 27 – 49.
3. Bell S., 1999. Landscape Pattern, Perception and Process. E&FN Spon, London, 344pp.
4. Bell S., Nikodemus O., 2000. Rokasgrāmata meži ainavas plānošanai un dizainam. Valsts Meža dienests, LTS International Ltd, Mc Ābols, Rīga, 75. lpp.
5. Bolund P., Hunhammar S. 1999. Ecosystem services in urban areas. *Ecol. Econ.* 29, pp. 293.-301.
6. Boverket (1992) Storstadsuppdraget. En förstudie om storstädernas miljö (A Preliminary Study of the Environment in Big Cities). Karlskrona: The National Board of Housing, Building and Planning. (In Swedish)
7. Buhyoff, G.J. and Riesenmann, M.F. 1979. Experimental manipulation of dimensionality in landscape preference judgements: a quantitative validation. *Leisure Sciences*, 2, 221-238.
8. Bunkše, E.V., 1998. Sirēnu balsis. Ģeogrāfija kā cilvēcīga erudīcija. Bērklīja ainavu skola. Rīga, Norden.
9. Canter D., 1977. The psychology of Place. London, Architectural Press.
10. Carter R.W., Bramley R., 2002. Defining heritage values and significance for improved resource management: and application to Australian tourism. *Int. J.Herit. Stud.* 8 (3). 175 – 199.
11. Coeterier J., F., 2002. Lay people' evaluations of historic sites. *Landscapes and Urban Planning*, 59 (2), pp. 111 – 123.
12. Cork City Landscape Study, 2008
13. Crane P., Kinzig A., 2005. Nature in the metropolis. *Science*, 308, pp. 1125.-1225.
14. Crompton, John L., 2001. The impact of parks and open space on property values and the property tax base. Ashburn, Virginia: The National Recreation and Parks Association.
15. Fry G.I.A., 2001. Multifunctional landscapes – towards transdisciplinary research. *Landscapes and Urban Planning*, 57, pp. 159 – 168.
16. Fry G., Tveit M.S., Ode A°, Velarde M.D. 2009. The ecology of visual landscapes: Exploring the conceptual common ground of visual and ecological landscape indicators. *Ecological Indicators* 9., pp. 933- 947.

17. Gaston K.J., Warren P.H., Thompson K., Smith R.M. 2005. Urban domestic gardens (IV): the extent of the resource and its associated features. *Biodivers. Conserv.*, 14, pp. 3327.-3349.
18. General guidelines for identifying and evaluating historic landscapes. (<http://www.dot.ca.gov/ser/downloads/cultural/languide.pdf>)
19. Ipekoglu B., 2006. An architectural evaluation method for conservation of traditional dwellings. *Build Environ.* 41 (3), pp 386 – 394.
20. Kadastrālās vērtēšanas noteikumi: MK noteikumi. Latvijas Vēstnesis, 2006.10.maijs, nr.72 (3440).
21. Kelly G., 1955. Principles of Personal Construct Psychology (Vol. I – III). New York, Norton.
22. Handbuch der Berliner Landschaftspläne, 2006.
23. Jim C.Y., 2004. Green – space preservation and allocation for sustainable greening of compact cities. *Cities* 21 (4), pp 311 – 320.
24. Lichfield N., 1988. Economics in Urban Conservation. Cambridge University Press. Cambridge.
25. Lynch K. 1960. The Image of the City. Cambridge, MA: MIT Press.
26. Mazzoti F.J., Morgenstern C.S., 1997. A scientific framework fo managing urban natural areas. *Landscape and Urban Planning* 38, pp. 171 -181.
27. Melluma A., Metamorphoses of Latvian Landscapes during Fifty yers of Soviet Rule. *GeoJournal*, 33 (1), pp. 55-62.
28. Mörtberg U.M., Balfors B., Knol W.C., 2007., Landscape ecological assessments: A tool for integrating biodiversity issues in strategic environmental assessment and planning. *Journal of Environmental Management* 82. pp. 457 – 470.
29. Nasar J., L., 1988. Perception and evaluation of residential street scenes. In: Nasar J.L. (Ed.) Environmental Aesthetics. Cambridge University Press, Nev York.
30. Nekustamā īpašuma valsts kadastra likums: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 2005. 22.decembris, nr.205 (3363).
31. Opdam P., Foppen R., Vos., 2002. Bridging the gap between ecology and spatial planning in landscape ecology. *Landscape Ecology* 16, pp. 767 – 779.
32. Roze A., 2004. Pētījums „Rīgas telpiskās kompozīcijas attīstība”.
33. Palang H., Kaur E, Alumāe H., Jūrimāe K., 1999. Conflicts between Landscape values as a driving force for Landscape management. *Norsk Geografisk Tidsskrift – Norwegian Journal of Geography*, 53, pp. 153 – 159.
34. Soini K., 2004. Between Insideness and Outsidness – Studying Locals Perceptions of Landscapes. *European Rural Landscapes: Persistence and Change in Globalising Environment*. Dordrecht, Kluwer Academic Publishers. Pp.83 – 97.

35. Solon J., 2009. Spatial context of urbanization: Landscape pattern and changes between 1950 and 1990 in the Warsaw metropolitan area, Poland. *Landscape and Urban Planning* 93, pp 250 – 264.
36. Sovali H., Palang H., Külvik M., 2003, The Role of Rural Landscapes und Shaping Estonian National Identity. *European Landscapes: From Mountain to Sea*. pp. 114 – 121.
37. The Edinburgh Standarts for Urban Design. 2003
38. Tress B., Tress G., Decamps H., d'Hauteserre A.M., 2001. Bridging human and natural sciences in landscape research. *Landscape and Urban Planning* 57, pp. 137 – 141.
39. Tress B., Tress G., Fry G., 2005. Integrative studies on rural landscapes: policy expectations and research practice. *Landscape and Urban Planning* 70, pp.177 – 191.
40. Tress B., Tress G., Fry G., 2007. Analysis of the barriers to integration in landscape research projects. *Land Use Policy* 24, 374 -386.
41. Xiaolu G., Asami Y., 2007. Effect of urban landscapes prices in two Japanese cities. *Landscape and Urban Planning*. 81, pp. 155 – 166.
42. Widgren M., 2004. Can landscape s be read? *European Rural Landscapes: Persistence and Change in Globalising Environment*. Dordrecht, Kluwer Academic Publishers. Pp. 455 – 465.
43. Wissen U., Schroth O., Lange E., Schmid W., 2008. Approaches to integrating into 3D landscape visualisations and their benefits for participative planning situations. *Journal of Environmental management* 89 (3), pp. 184 – 196.
44. http://www5.mississauga.ca/pdfs/Cultural_Landscape_Inventory_Jan05.pdf
45. <http://www.stadtentwicklung.berlin.de/umwelt/landschaftsplanung/la-pro/ru/plaene/karteluftaust.shtml>
www.stadtentwicklung.berlin.de/umwelt/umweltatlas/eia506.htm
46. <http://www.landscape-forum-ireland.com/annbogan.pdf>.
47. <http://www.ns.ec.gs.ca/udo/spa4.html>
48. http://heritage.vic.gov.au/Heritage_Landscapes/HV_Landscape.pdf
49. <http://www.instituts.lv>
50. <http://www.liepaja.lv>
51. <http://www.cesis.lv>